

Explicit poemia. *Justus*
mecum eodem psalm. *Benedic*
tuo *baber*
cantabunt *te* *ne;* *quā* *nemo* *et* *qui*
poterit *inueni*: *qui* *cōfitebitur* *et* *qui*
sponte *appetit* *an-*
ta *me*: *quā* *q̄ agit* *ad* *illū* *per-*
dictatō *ad* *lubet* *aliqua*
robū *agitur*: *et* *relin-*
quim *nū* *qui* *omnes* *e-*
stidē *concupis*: *sed* *quā*
peruenit *plenum* *inicit*: *3.*
ce *de* *qui* *dūt*:

Explicit *Tractatus* *de* *p̄s. CXVII.*
Incipit *Tractatus* *de* *p̄s. CXVIII.*

CXVIII.

confitebor tibi: deus meus es tu et exaltabo te. *Cōfitebor tibi dñe* *quoniam exaudisti me: et factus es mihi in salutem.* Non strepitu verbo ipsa dicimus: sed dilectio inherens illi per semetipsas clamat ista vocem: et dilectio ipsa vox est. Itaque sicut cepit laudem ita terminat.

Cōfitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculu misericordia eius. Hunc cepit psalmus: hic desinit: quoniam sicut ab initio quod deferrimus: ita in finem quo redimus non est aliqd quod salubrus delectet: quod laus dei et semper alleluia.

Explicit Tractatus de p̄s. CXVII.

Incipit Tractatus de p̄s. CXVIII.

Proemium.

*P*salmos omnes ceteros quos codicem psalmorum nouimus contineere: quod ecclesie consuetudine psalterium nūcupatur: partim sermonem ad populus: partim dictando exposui donante domino: sicut potui. Psalmus vero centesimus octauus decimus: non tam propter eius notissimam longitudinem: quod propter altitudinem paucis cognoscibilem differebam. Et cum molestissime ferret fratres mei: eius solius expositionem certum ad eiusdem corporis psalmi pertinet deesse opusculis nostris: meos ad hoc soluendum debitum vehementer regerent: diu petentibus iubentibus non cessarunt. Quia quotiescumque inde cogitare temptauit semper vires nostre intentio excessit. Quāto enim videtur apertior: tanto mihi proditor videri solet: ita ut etiam quod sit profundus demonstrare non possim. Aliorum quippe quod difficile intelligunt: etiam si in obscuritate sensus latet: ipsa tamē appetit obscuritas: huius aut nec ipsa: Quoniam talem probet superficiem: ut lectorum atque auditorem: non expitorum necessarium habere credat. Et nescio tandem ad tractationem eius accedo quod in eo possim prorsus ignoro. Spero tamē ut aliquid possim affuturum atque adiutorem deum. Sic enim feci de omnibus quecumque sufficienter: cum prius mihi ad intelligendum vel explicandum difficultia ac pene impossibilia viderentur exposui. Statui autem per sermones id agere: qui prferunt in populis: quod greci οὐδιατονον vocant. Hoc enim iustus esse arbitror: ut cōuentus ecclesiastici non fraudent etiam psalmi huius intelligentia: cuius ut aliorū delectari assolēt cantilena. Sed sit hucusque proemium. Nam de ipso est loquendū: de quod istuc risum est proloquendū.

quia de longinqua peregrinatione reuertentes seruimus ab eis qui oderant pacem cum quibus eramus pacifici: et cum loqueremur eis debellabāt nos gratis: bñ prosperare iter redētibus: quod tu nobis facias via. Benedictus enim qui venit in nomine domini: Alleluia ergo ille qui venit in nomine suo: sic in euāgelio dicit: Ego veni in nomine patris mei et non accepistis me: si aliis venerit in nomine suo illuz accipietis. *Vobis.* *Benediximus vos de domo dñi:* Credo quod ista vox magnorum est ad parvulos: eorum scilicet magnorum qui verbis deū apud deū: sicut in hac vita possunt mente pertingunt: et tamē sermonē suum propter parvulos temperant: ut possint sinceriter dicere quod ait apostolus: Siue enim mente excessimus deo: siue tempantes sumus vobis. Caritas enim christi copellit nos. Ipsi enim parvulos benedicunt de interiorē domo domini: ubi laus illa in secula seculorum non deficit. Et ideo videte quid inde annūcent. Deus dominus et illuxit nobis. Bonus ille qui venit in nomine domini: quem reprobauerūt edificantes: et factus est in caput angeli. Mediator ille dei et hominū bonus christus Jesus deus est: equalis est patri et illuxit nobis: ut quod credidimus intelligemus: et vobis nōdū intelligētibus: sed iam credentibus enūciaremus. Ut autē et vos intelligatis. *Constituite diem festū in cōfrequētationib⁹: vñq; ad coruū altaris.* Id est usq; ad interiorē domū dei: de qua vos benediximus: ubi sunt altaria excelsa: *Constituite diem festū nō tepide ac segniter: sed in cōfrequētationib⁹.* Ipa est enim vox exultationis soni festiuū celebrantis: ambulantū in loco tabernaculi admirabilis usq; ad domū dei. Si enim est ibi spūiale sacrificiū sempiternū: sacrificiū laudis: et sacerdos sempiternus est: et altare sempiternū: pacata mens ipsa iustum. Hoc apertius dicimus fratres: qui cum deum verbū intelligere volunt: nō eis sufficiat caro quod propter eos verbū factum est: ut lacte nutriantur: nec in terra sufficiat iste dies festus quo agnus occisus est: sed constituit in cōfrequētationibus: quousque pluerias: exaltatis a domino mentibus nostris usq; ad eius diuinitatē interiorē: qui nobis exteriorē humanitatē lacte nutriendis probere dignatus est. Et quid ibi aliud dicemus: nisi *Deus meus es tu et*

*Vita Ifa
sollennē.
cōdensis.*

¶ Psalmus

Explícit proemiu. Incipit sermo pri-
mus de eodem psalmo.

Alexandrio suo magnus psalm⁹ iste
carissimi: hortat nos ad beatitudi-
neū: quā nemo est qui non expetat.
Quis enim vñq; vel potest: vñl potuit: vel
poterit inueniri: qui esse nolit beat⁹? Quid
igitur ea exhortatiō opus est ad eam ren-
quā sua sponte appetit animus? Nam pse-
cto q̄ exhortatur id agit vt excutetur volu-
tas eius: cū q̄ agit ad illud ppter quod ex-
hortatiō adhibet alloquiū. Ut qd ergo
nobiscum agitur: vt velimus qd nolle non
possimus: nisi quia omnes quidem beatit-
udinem concupiscunt: sed quomō ad eam
peruenias plurimi nesciunt. Ideoq; hoc do-
cet iste qui dicit:

Expositio principij isti⁹ psalmi.

Beatū immaculati in via: qui
ambulant in lege domini.
Ianq; diceret: Scio quid velis:
beatitudinē queris? Si ergo vis esse bea-
tus esto imaculatus. Illud enim omnes: hoc
autē pauci volunt: sine quo non puenit
ad illud quod omnes volsit. Sed vbi erit
quisq; imaculatus: nisi in via? In qua via:
nisi in lege domini? Ac per hoc: beati ima-
culati in via: qui ambulant in lege domini?
Nō supfluō nobis dicitur: sed exhortatio
necessaria nostris mētibus adhibet. Quid
enim boni sit ad qd multi pigri sunt: id est
imaculatos ambulare in via: que lex ē do-
mini sic ostendit: cum beatos esse qui hoc
faciunt indicatur: vt propter illud qd om-
nes volunt: etiam hoc fiat qd plurimi no-
lunt. Beatū quippe esse tam magnū est bo-
num: vt hoc et boni relint et mali. Nec mi-
rum est qd boni proptera sunt boni: sed il-
lud est mirum qd etiāz mali proptera sunt
mali: vt sint beati. Nam quisquis libidini-
bus deditus: vt luxuria stuprisq; corrumpit
patur in hoc molo beatitudinem querit: et
se miserū putat cum ad sue cōcupiscētie vo-
luptatē leticiāq; non puenit: beatū vñ nō
dubitāt iactare cum peruenit. Et quisquis
auaricie facibus inardescit ad hoc cōgre-
gat quoq; modo diuitias vt beatus sit.
Inimicorū sanguinē fundere quicūq; desi-
derat dominationē: quisquis affectat cru-
delitatem suam: quisquis alienis cladibus
pascit: in omnib⁹ sceleribus beatitudinem
querit. Hos igit̄ errantes: et vera miseria
falsam beatitudinem requiretes: reuocat ad
viam: si audiat vox ista diuina: Beati un-

CXVIII.

maculati in via qui ambulant in lege dñi:
Ianq; dicēs: Quoq; tñs: Peritis t nesciē
Non illac utur q̄ pgnis: quo puenire deside-
ratis. Nā vñq; beati esse cupitis: sed misera-
ria sunt: t ad maiore miseriā ducunt itenera
ista q̄ curritis: Tā magnū bons querere p
mala nolite. Si ad illud puenire vult: huc
venite: bac ite: vie puerse relinquere malitiae
qui nō potestis relinquere beatitudinis
voluntatē. Frustra tendendo fatigamini:
quo pueniendo inquinamini. Nō autē
beati inquinati in errore qui ambulāt in p
ueritate seculi: sed beati imaculati in vias
qui ambulant in lege domini. Quid porro
adiungat attendite: **B**eati qui scruta-
nt testimonia eius: in toto corde
exquirūt eum. Non mibi videtur aliud
bis verbis cōmemoratū beatorū genus: q̄
illud qd ante dictū est. Nam scrutari testi-
monia dñi: t eum in toto corde exquirere:
hoc est imaculatum in via: in lege dñi am-
bulare. Beniq; sequit t dicit: **N**ō em⁹
qui operant̄ iniquitatē: in vijs ei⁹
ambulauerūt. Si ergo ambulantes in
via: id est in lege domini: ipi sunt scrutātes
testimonia eius: et in toto corde exquiren-
tes eū: Profecto q̄ operant̄ iniquitatē: nō
scrutant̄ testimonia eius: Et tñ nouim⁹ ope-
rarios iniquitatis ad hoc scrutari testimonia
dñi: q̄ malunt docti esse q̄ iusti. Novimus
t alios ad b̄ scrutari testimonia dñi: nō qd
iam recte vivant: sed vt sciāt quēadmo-
dū vivere debeat. Tales ergo nōdū im-
culati ambulāt in lege dñi: ac p hoc nōduz
beati. Quō ergo intellēgendū est: Beati q̄
scrutant̄ testimonia eius: cū videam⁹ homi-
nes eius scrutari testimonia nō beatos: q̄a
non imaculatos: Nā scribe t pharisei sup
cathēdrā Moysi sedētes de quib⁹ dñis ait:
Que dicit facite: q̄ autē faciūt: facere noli-
te. Bicut em⁹ t nō faciunt: vñq; scrutabā-
tur testimonia domini: vt haberent que di-
cerēt bona: q̄uis facerent mala. Sz quos
omittimus. Recte quippe respōdebūt no-
bis: qd isti nō scrutant̄ testimonia dñi: Nō
em⁹ querūt ipa: sed aliud querūt p ipa: id ē
vt glorificēt ad hominib⁹: vel ditēt. Nō
est b̄ scrutari testimonia dei: nō diligere qd
ostendūt: t nolle puenire quo ducūt: id est
ad deū. Nā aut si t ipi scrutant̄ testimonia
dei: q̄uis nō vt ipm: sed vt aliud ex his in-
ueniant: t acquirāt: certe non in toto cor-
de exquirūt eum: Qd nō vñq; frustra hic
additum cerhimus. Sciens enim sp̄itus

CXVIII.

qui hec dicit: multos propter aliud: non propter quod constitutum est scrutari testimonia eius: non tamen dixit: Beati qui scrutantur testimonia eius: sed addidit: in toto corde exquirunt eum: tandem doceamus quemadmodum: vel propter quod scrutanda sunt testimonia domini. Benigne in libro sapientie loquens ipsa sapientia: Querunt inquit me mali et non inuenient: oderunt me. sapientiam. Quod quod est alioque odert me: Querunt ergo me ait: et non me inueniunt: quod oderunt me. Quod igitur dicunt querere quod oderunt: nisi quod non hoc: sed alio ibi querunt: Non enim volunt esse sapientes in dei gloria: sed volunt vident sapientes propter hominum gloriam. Quod enim sapientiam non odrunt: que iubet et docet cotemnendum esse quod diligunt: Proinde: beati immaculati in via qui ambulat in lege domini: Beati qui scrutantur testimonia eius: in toto corde exquirunt eum. Si enim scrutando testimonia eius: aut in toto corde exquirunt eum: immaculati ambulant in lege domini. Numquid tam illi non scrutabant testimonia eius: nec querebat eum quod dicebat: Magister bone quid boni facias: ut vita eterna consequar. Sed quod eum in toto corde quesivit: cuius consilio diuitias suas pretulit: quo auditio tristis abcessit: Nam et propheta Esaias dicit: Querite dominum: et cum inuenieritis eum derelinquat impius vias suas: et vir iniquus cogitationes suas. Querunt itaque deum et impium et iniquum: ut eo inuenito non sint impii nec iniqui. Quod ergo iam beati cuius adhuc testimonia eius scrutantur: et exquirunt eum: cum hoc facere possunt: et impii et iniqui: Beatos autem esse impios et iniquos: quis vel impius dixerit: aut iniquus? Ergo spe beati: sicut beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiam: non propter quod adest: quod diu mala patiuntur: sed propter quod aderit: quoniam ipso est regnum celorum. Et beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam: non quod esuriunt et sitiunt: sed propter quod sequitur: quoniam ipsi saturabuntur. Et beati qui plorant: non quia plorant: sed propter quod sequitur: quod ridebunt. Proinde beati qui scrutantur testimonia eius: in toto corde exquirunt eum: non quia scrutantur et exquirunt: sed quod inveniuntur sunt quod exquirunt. In toto enim corde: non negligenter exquirunt. Si ergo spe beati: fortassis etiam spe immaculati. Nam perfecto in hac vita licet in lege domini ambulemus: licet scrutemur testimonia eius: et in toto corde requiramus eum: Et si dixerimus: quia peccatum non habemus: nosipos seducimus: et veritas in nobis non est. Sed hoc diligentius in-

quirendum est. Sequitur quippe: Non enim qui operantur iniquitate: in vijs eius ambulauerunt. Ex quo videtur potest: qui ambulat in via domini: id est in lege domini scrutando testimonia eius: et in toto corde exquirendo eum: iam esse posse immaculatos: hoc est sine peccato propter verba sequentia. Non enim qui operantur iniquitate in vijs eius ambulauerunt. Qui autem peccatum facit: et iniquitate facit: aut beatus Johannes: et addidit: peccatum iniquitas est. Sed iam sermo iste claudendus est: nec in angustum tanta questio coartanda.

Explicit fimo pm⁹. Incipit fimo secundus.

Icriptum est et legitur et verum est in hoc psalmo. Non enim qui operantur iniquitate: in vijs eius ambulauerunt. Sed elaborandum est opitulante deo: in cuius manu sunt et nos et sermones nostri: ne recte dictum: non recte intellectum lectorem auditoremve perturbet. Hucusque canendum est: plus habet contra pelagianistas. Lauendum est enim ne omnes sancti quorum illa vox est: Si dixerimus quia peccatum non habemus: nosipos seducimus: et veritas in nobis non est. Aut non poterunt ambulare in vijs domini: quoniam peccatum iniquitas est: et qui operantur iniquitatem: non utique in vijs eius ambulauerunt. Aut quia dubium non est eos ambulare in vijs domini: non credamus habere peccatum: quod perculdubio falsum est. Neque enim propter arrogantiam superbiaque visitandam scriptum est: Si dixerimus quod peccatum non habemus: nosipos seducimus: alioquin non adderetur: et veritas in nobis non est: sed dicere: humilitas in nobis non est: persiculum quia sequitur unde iste sensus clarus illustreret: omnesque auferat dubitatiois ambages. Cum enim hoc beatus Johannes dixisset: adiuxit: Si autem confessi fuerimus peccata nostra: fidelis est et iustus: qui nobis peccata nostra dimittat: et misericordia nos ab omnibus iniquitate. Quid hic dicit: Quid contradicit: damnabilis impietatis elatio: Si enim propter arrogantiam deuitandam: non propter veritatem fatendam: non dicunt sancti se non habere peccatum: quid est quod confitentur remissionem mundationemque mereantur: An et hoc sit: ut arrogantia deuitetur: Quomodo ergo impenetrabilis peccatorum vera mundatio: quorum est falsa confessio: Contingit et arescat elatio fenea superborum leipsam seducens: que in auribus hominum simulata humilitate dicit se babe-

Psalms

re peccatum: in corde autem suo impia elatione dicit se non habere peccatum. Qui enim hoc dicunt: seipso seducunt: et veritas in eis non est. Sed quando in auribus hominius hoc dicunt: non tamen seipso sed et alios quosq; doctrine insane queritatem seducit. **C**redo id in corde suo dicit: illuc seipso seducit: illic veritas in eis non est: ac per hoc in corde seipso seducit: et in suo corde veritatem lumen amittit. Exclamet autem sancta familia christi fructus et crescens in vniuerso mundo: humiliter verax et veraciter humilis: exclamet inquit: Si dixerim quia peccatum non habemus: nosipso seducimus: et veritas in nobis non est. Quid si confessi fuerimus delicta nostra: fidelis est et iustus ut dimittat nobis peccata nostra: et misericordia nos ab omni iniuritate. **H**ec ut dicunt: ita sentiunt. Tunc enim est humilitas vera: si non sola ostendatur in lingua: ut simius: sed apostoli: non alta sapientes: sed humilibus consentientes. Non ait colloquentes: sed consentientes: quod non sit ore sed corde. Hypocrita si dicis te habere cum credas te non habere peccatum: forsitan singulis humilitate: intus amplecteris vanitatem. Ergo in ore et corde non habes veritatem. Quid tibi prodest videri hominibus humilem esse quod dicis: si deus videt altum esse quod sapiens: Lerte si auribus divinum insonaret oraculum: noli altum dicere: nec sic immerito dominareris: si humile in ore coram hominibus: et altum in corde coram domino loquereris. Cum vero audias: noli altum sapere: sed time. Non enim ait: dicere sed sapere: cur non etiam intus es humilis ubi sapiens? An ideo mens altitudine inflatur ut humilitate lingua mentitur: Legis vel audiens: noli altum sapere: sed time: et tu in tantum sapiens altum ut te peccatum existimes non habere: Ac per hoc quia non vis timere: nihil tibi aliud remanet quod timere. Et unde inquis scriptum est: Non enim qui operantur iniquitatem in viis eius ambulauerunt: An vero sancti domini non ambulant in viis domini: Quod si ambulat in viis dei: non operantur iniquitatem. Si non operantur iniquitatem non habent peccatum: quoniam peccatum iniquitas est. Erurge in adiutorium mihi domine Iesu: et contra hereticum superbientem opitulare mihi per apostolum confidentem. Ecce ubi est homo tuus exanimans se ut implete te: ipsum audianus fratres carissimi: ipm debac questione si placet: immo quod placet interroga. **B**ic nobis paulus beatissime utrum

CXVIII.

ambulaueris in viis domini cum in carne adhuc viueres: Respondet. Et unde dicebam: Elecramen in quod pervenimus in eo ambulemus. Unde dicebam: Numquid circuuerit vos Titus: Nonne eodem spiritu ambulauimus: Nonne hisdem vestigiorum? Unde autem dicebam: Quid sum in corpore peregrinamus a domino? Per fidem enim ambulamus: non per speciem. Que certior via domini quam fides ex qua iustus vivit: In cuius alterius vie intrare ad superna tendebam: quando dicebam: omnium autem que retro oblitus in ea que ante sunt extensus: sum intentione sequor ad palmarum supereme vocationis dei in christo Iesu: Postremo in qua alia via cucurriam: quando dicebam: Bonum certam certavi: cursum presumui: fidem seruavi: Satis sunt ista responsa quibus apostoli paulum in viis domini ambulasse dicimus. Sed ab illo et aliud inquiramus: Bic obsecro o paulus quando adhuc in carne viuens: in viis domini ambulabas: habebas peccatum: an sine peccato eras: Audiamus: utrum seipso seducat: an vero quod beatus Johannes eius coapostolus sapiat: quoniam veritas erat in eis: Hic vero respondebit: Nonne legistis ubi confitebatur dicens: Non enim quod volo facio bonum: sed quod nolo malum hoc ago: Et hoc audiimus. Nam itaque illud interrogemus: Quomodo in viis domini ambulabas: si malum quod nolebas hoc agebas: cum psalmus sanctus intonat dicens: Non enim qui operantur iniquitatem in viis eius ambulauerunt: Audi continuo respondentem per sententiam consequenter. Si quod nolo inquit ego hoc facio: iam ego non operor illud: sed quod habitat in me peccatum. Ecce quemadmodum qui ambulant in viis domini non operantur peccatum: et tamen non sunt sine peccato: quia iam non ipsi operantur illud: sed quod habitat in eis peccatum. Hic dicit aliquis. Quomodo agebat quod nolebat malum: et quomodo ipse non id agebat: sed quod habitabat in illo peccatum: Interim iam ista questio soluta est: satisque apparuit scripture auctoritate canonice fieri posse: ut ambulantes in viis domini: quoniam non sint sine peccato: non tamen id operantur ipsi. Non enim qui operantur iniquitatem: hoc est peccatum: quia peccatum iniquitas est: in viis eius ambulauerunt. Nam vero quod ratione possit intellegi: et agens illud propter corp' mortis huius est lex peccati habitat: et non ipse agens illud

CXVIII.

est nre: A quo laguore omodo salui erim⁹ cum et aio et corpe immortales facti fuerim⁹. Quapropter et quia in vijs domini ambulamus: non obedim⁹ desiderijs peccati: et qd non sum⁹ sine peccato: habemus desideria peccati: ac p hoc iam nos ea non operamur: non eis obediendo: sed qd in nobis habitat peccatum eademi comouendo. Non enim qui operantur iniquitate: id est obediunt desiderijs peccati in vijs domini ambulauerunt. Sed adhuc querendum est que petamus dimitti nobis debita nostra: utrumque nos opera mur quādo peccati desiderijs obedimus: an ipa desideria nobis dimitti volumus q nos non operamur: sed quod habitat in nobis peccatum: Quātum quidem ego sapere possum: languoris illi⁹ et infirmitatis unde illicita desideria comouent qd peccatum appellat apostolus: viuversus reatus sacramento baptismatis est solutus: cum omnibus que illi obedientes fecimus: diximus: cogitauimus: nec deinceps nobis languor iste obesset quis in esset si desiderijs ei⁹ illicitis nullis vñqz obedientiā pteremus siue operatione: siue locutione: siue facita assensione: donec etiā ipse sanaret: cum id quod poscimus esset impletum: siue dicentes: veniat regnum tuum: siue dicentes: libera nos a malo. Sed quoniā temptationis est vita humana super terram: etiā si a criminibus loge sumus: non tamē deest ubi desiderijs peccati: vel facto: vel dicto: vel cogitatu obediamus: quādo aduersus maiora vigilabitibus quedam incautis minuta surrepunt: Que si aduersus nos colligant: et si non singularia suis motibus conterunt: omnia tamē aceruo nos obruit: Et propter hoc etiā hi qui ambulant in vijs domini dicūt: Dimittite nobis debita nostra: qui ad vias domini et ipa oratio pertinet: et ipsa confessio quis non ad ea peccata pertineant. Itaqz in vijs domini quas omnes fides una complectitur: qua in eum creditur qui iustificat impium: qui etiam dixit: Ego sum via: nemo peccatum operatur: sed confiteat. Beuiat ergo cum peccat: et ideo peccatum vie non tribuitur quod a deuiante comittitur: sed in via fidei pro non peccantibus habentur quib⁹ peccata non imputantur: Be qd apostolus Paulus: iusticiā fidei commendā in psalmo scriptū esse monstravit: Beati quorum remisae sunt iniqtates: et quoz tecta sunt peccata. Beat⁹ vir cui non imputauit do-

¶ Psalmus

propter vias domini in quibus ambulat: aliud sermo necessarius est: quia iste claudendus est.

¶ Explicit sermo secundus.

Incipit sermo tertius.

Droptor id quod in psalmo isto scrip⁹tum est: Nō enim qui operantur iniquitatē in vijs eius ambulauerūt: quoniam peccatum iniquitas est: sicut Jobānes apostolus dicit: exorta difficultis questio: quomodo possunt sancti in hac vita: et non esse sine peccato: quia et illud verū est: si dixerimus: quia peccatum non habemus: nos ipos seducimus: et veritas in nobis nō est: et tamē ambularet vias domini: quas non ambulant qui operantur iniquitatē soluta ē dicente apostolo Paulo: Jam non ego operor illud: sed id quod in me habitat peccatum. Quoniam enim est sine peccato in quo habitat peccatum: Ambulat tamē vias domini quas nō ambulant qui operantur iniquitatē: qd iam nō ipse operat illud: sed qd in eo habitat peccatum. Ut rūtamen ita soluta est questio ista: ut difficilior altera nasceatur: quomodo agat homo quod ipse non agit. Utrumqz em⁹ dixit: et non quod volo ago: et qd nō ego operor illud: sed qd habitat in me peccatum. Unde intelligere debemus: quādo peccatum quod habitat in nobis: operat in nobis: tunc nos id nō operari quādo nequaqz ei volūtas nostra co-sentit: et tenet etiā corporis membra: ut nō obedient desiderijs eius. Quid enim operatur peccatum nolentibus nobis: nisi sola illicita desideria: Quibus si voluntatis nō adhibeat assensus: mouet quidē nōnullus affectus: sed nullus ei relaxatur effectus. Hoc precipit idem apostolus ubi dicit: Nō ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore ad obediendū desiderijs eius: nec exhibeat membra vestra arma iniquitatis peccato. Sunt itaqz desideria peccati quibus nos prohibuit obedire. Operantur ergo peccatum hec desideria: quibus si obedimus et nos operamur. Si autē obtemperātes apostolo nō obedimus eis: nō illud nos operamur: sed quod in nobis habitat peccatum. Si autē desideria nulla habem⁹ illicita: nec nos: nec peccatum mali aliquid operaret in nobis. Motu porro illiciti desiderij cui nō obediendo nō eum nos operamur: ideo et nos agere dicimus: quoniā nō est nature vigor alienus: sed languor

¶ Psalmus

minus peccatum. Hoc prestant vie domini: ac per hoc quoniam iustus ex fide viuit: ab ista via domini illa alienat iniquitas que est infidelitas. In hac autem via domini: id est in fide pia quisque ambulat: aut peccatum non operatur: aut si quid a deuiante committit propter viam non imputat: et tandem non fuerit opereatus accipit. Et ideo bene etiam sic intelligit: Non enim qui opantur iniquitate in Christo eius ambulauerunt: ut hanc iniquitate significauerit: que recedit a fide: aut non accedit ad fidem. Quoadmodum enim ait dominus de iudeis: Si non venissem peccatum non haberet: Nec utique sine illo peccato erat auctoritate christus veniret in carne: et ex quo venit ceperunt habere peccatum: sed quoddam peccatum certum: id est infidelitas intelligi voluit: quoniam non crediderunt in eum: ita qui operantur iniquitatem: non qualibet sed hanc ipsam infidelitatem non in Christo eius ambulauerunt: quod vniuersae vie domini misericordia et veritas: utrumque autem in christo est: et per christum nusquam est. Dico enim christi: ait apostolus: ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem dei ad confirmationes patrum: gentes autem super misericordiam glorificare deum. In hoc igit misericordia: quod nos redemit: In hoc vero: quod id quod promisit impleuit: et impleturus est quod promittit. Qui ergo operantur iniquitate: id est infidelitas: non in Christo ei ambulauerunt: quod in christo non crediderunt. Ergo couerterunt et in cum qui iustificat impium pie credit: atque in illo misericordiam peccatis dimisit: et veritatem completis promisit: hoc est vniuersas vias domini inueniat: in quibus ambulantes non operabuntur iniquitatem: quod non tenebunt infidelitatem: sed fidem que per dilectionem operatur: et cui peccatum non imputatur.

Explícit sermo tertius. **I**ncepit quartus.

Quis est fr̄es carissimi qui domino dicit: Tu p̄cepisti mandata tua custodiri nimis. Utinam dirigan ymee: ad custodiendas iustificationes tuas. Tunc non cofundar: dum inspicio in omnia mandata tua: Quis est quod hoc dicit: nisi unum quodque membrum christi: vel potius unius corpus christi? Et quod est: tu p̄cepisti mandata tua custodiri nimis. Utrum nimis p̄cepisti: an nimis custodiri? Quodlibet horum intelligamus per illam memorabilem nobiliter sententiam dictum videtur: quam greci laudat in sapientibus suis: et latini laudando presentiunt: ne quod

CXVIII.

nimir. Si enim hoc versu est: ut ne quid nimis fiat: quoniam venit est quod hic dicit: Tu p̄cepisti mandata tua custodiri nimis. Quoniam de aliquod vel nimis scipere vel custodiri nimis velle: si omne nimis comprehensione dignum esset. Bicorem ergo nos nulli grecorum sapientium auctoritate terreri: intuentes quod scriptum est: Nonne stulta fecit deus sapientiam huius mundi: et potius ista nostra falsam esse crederemus quod dictum est: ne quid nimis: quod diuinum eloquium ubi legimus atque cantamus? Tu p̄cepisti mandata tua custodiri nimis: nisi nos non greci elatio: sed vera ratio reuocaret: Namque quod dicimus quicquid plus fuerit quod oportet. Nulla pars et nimis duo sunt inter se contraria. Parum est quod minus est quod oportet: et nimis plus est quod oportet. Hoc in medio modus est: quod dicimus satis est. Tu utique utile sit in vita et moribus: ut amplius quod oportet nihil oino facias: profecto veram esse sententiam: ne quid nimis: fateri potius quod negare debemus. Sed aliqui latina lingua hoc vobis sic abutis: ut nimis p̄eo quod est valde: et positu inueniamus in litteris sacris: et ponamus in sermonibus nostris. Nam et hic: tu p̄cepisti mandata tua custodiri nimis: non nisi valde intelligimus si recte intelligimus: et nimis te diligimus: si aliqui carissimo dicimus: non utique plus quod oportet: sed valde nos diligere intelligi volumus. Benignus illa greca sententia non habet hoc verbum quod hic legit. Ibi enim est agens: quod est nimis. Hic est autem σφοδρα quod est valde: sed aliqui ut diximus: nimis p̄eo quod est valde: et dictu inuenimus et dicimus: Unde nonnulli etiam latini codices non habent: Tu p̄cepisti mandata tua custodiri nimis: sed valde. Valde itaque p̄cepit hoc deus: et valde oportet dei custodire mandata. Sed humilis pietas vel pia humilitas: et fides non immemor gratiae: quid adiungat attendere. Utinam inquit dirigant ymee ad custodiendas iustificationes tuas. Precepisti quod tu: sed utinam quod p̄cepisti fiat mihi. Ebi audis utinam: vocem optatis agnosce: et agnita voce optatis: depone superbiam presumptum: Quis enim se dicat optare quod sic habet in arbitrio potestate: ut nullo indigenis adiumento id possit efficeret. Ergo si optat homo quod p̄cepit deus: ut de ipso quod p̄cepit rogandus est deus. A quo enim optandum est: nisi ab illo a quo pre lumen omne datum optimum: et omne donum perfectum sancta scriptura teste: descendit. Propter eos autem qui putantur solo nos ad faciendam iusticiam diuinum adiuvari quod dei precepta

CXVIII.

¶

¶. Sed quod est quod sequit. **H**e derelin- ¶. Illa lta.
Non.
quaq.
quas me usq; valde: Et sicut nonul-
li codices habet: Usq; nimis: Pro eo
qd est valde. Nam hoc verbum grecum est: et hic
est οφεδρα: quasi reliqui se a domino velut: si
non usq; valde. Absit. Sed quia reliquerat
deus mundum merito peccatorum: usq; val-
de illius reliquisset: si ei nec tanta medicina
proflueret: hoc est gratia dei p. Iesum christum
dominum nostrum. Num vero sum istam orationem
corpis christi non eum reliquit usq; valde:
quod deus erat in christo: mundum reconcilians
sibi. Potest hoc etiam sic intelligi: ut eius
ista sit vox: Qui cuz dixisset: in abundatia
sua non mouebor in eternum: velut sua virtute
confidens: ut ostenderet ei deus quod non me
merito eius: sed in voluntate sua profluerat de-
cor eius virtute: auertit ab eo faciem suam:
et factus est conturbatus. Inueniens ergo se:
nec iam presumens de se clamat: ne derelin-
quas me usq; valde. Si enim dereliquisti ut
sine auxilio tuo infirmus appaream: no-
li usq; valde: ne peream. Tu ergo pcepisti man-
data tua custodiri nimis. Jam de ignorantia
mea excusare non possum: Sed quoniam in-
firmus sum: utinam diriganis vie mee ad cu-
stodiendas iustificatiōes tuas: Tunc non con-
fundar duz inspicio in omnia mandata tua:
tunc confitebor tibi in directione cordis: in co-
qd didicerim iudicia iusticie tue: tunc iustifi-
cationes tuas custodiā: Et si dereliqueris me
ne gloriarer in me: noli usq; valde: et iustifi-
catus abs te gloriar in te.

Explícit sermo quartus. Incipit ser-
mo quintus.

Thos versus carissimi isto considerem⁹
in psalmo. Et sicut dominus donat
e⁹ sacras lras pscrutemur. **I**n
quo corrigit iunior viam suam: in
custodiendo verba tua. Interrogat
se: et ridet sibi. In quo corrigit iunior vias
suas: bucusq; interrogatio est: deinde risio: in
custodiendo verba tua. Sed hoc loco custo-
dino verbor⁹ dei intelligenda est opatio pre-
ceptorū. Frustra enim custodiunt memoria:
sunt custodiunt et vita. Nam quidam vba dei
tenendo agunt ne obliuiscantur: nec agunt vi-
uedo ut corrigan. Non autem ait iste: in quo
exercet iunior memoriam suam: sed in quo cor-
rigit viam suam: Atq; ad h: ridet in custodi-
endo vba tua: nec vlo mō dicenda est via cor-
recta qd̄ diu est vita querela. Sed qd̄ sibi vult
iste iunior: Potuit enim dicere: in quo corri-
git homo viam suam: aut in quo corrigit vir-

¶ Psalmus

nobis in noticiā pscrunt: ut ea cognita: iam
sine villa dei ḡra solis nre volvitans viribus
implorant: non optabit dirigere vias suas ad
custodiendas iustificatiōes dei: nisi uā ei⁹ ac-
ceptis ipso p̄cipiente mandatis. Ad hoc enim
pertinet qd̄ p̄misit: tu p̄cepisti mandata tua cu-
stodiri nimis. Tanc̄ diceret: Jam legē acce-
pi: iam novi. Tu enim p̄cepisti mandata tua
custodiri nimis: et mandata tua sancta: et iusta
et bona: si peccatum meum p̄ bonū mihi oga-
bit mortē: nisi adiuueat gratia. Utinam ergo
dirigant vie mee ad custodiendas iustifica-
tiōes tuas: thic non confundar dum inspicio in
omnia mandata tua. Mādata dei siue cū le-
gunt: siue cū memoria recolunt: tanq; spe-
culū intuendū est: sum aplin Jacobū dicē-
tem: Si quis auditor est verbi et non factor:
hic compabili vīro consideranti vultū na-
uitatis sue in speculo. Considerauit enim se et
abijt: et statim oblitus ē qualis fuerit. Qui
autē p̄spexerit in legē perfectam libertatis et
p̄miserit: non auditor obliuiosus fact⁹: sed
factor opis: hic beat⁹ in facto suo erit. La-
lē se iste vult esse: ut inspiciat tanq; in spe-
culū mandata dei et non confundat: quod non
auditor corū tui vult ēē sed factor: p̄terea
optat dirigere vias suas ad custodiendas iu-
stificatiōes dei. Unde dirigere nisi gratia dei:
Alioquin legē dei habebit: non ubi gratulet:
sed ubi confundat: si voluerit mandata inspi-
cere que non facit. Confitebor: inquit:
tibi domine in directo et cordis mei:
in eo qd̄ didicerim iudicia iusticie
tue. Hō est peccator⁹ confessio ista: sed lau-
dis: sicut ait etiā ipse in quo peccatum nulluz
erat: Consideror tibi pater domine celum et terram: Et
sicut scriptū est in libro Ecclesiastico: Hec
dicetis in confessione opera domini uiuer-
sa quoniam bona valde. Confitebor inquit
tibi in directione cordis mei. Tanc̄ si diri-
ganis vie mee: confitebor tibi quoniam tu se-
cisti: et tua laus est ista non mea. Tunc enim co-
fitebor in eo qd̄ didicerim iudicia iusticie
tue: si directū cor habebo: directū videlicet
vñs meis ad custodiendas iustificatiōes tuas. Nam qd̄ mibi p̄derit qd̄ ea didicerit: si
corde puerō vias abibo p̄uas: Hō enim le-
tabor in eis: si accusabor ab eis. Beide adiū-
git. Iustificatiōes tuas custodiā: Que oia ex illo vñq; p̄nectunt qd̄ aut: Utinam
dirigant vie mee ad custodiendas iustifi-
catiōes tuas: tunc non confundar dum inspicio
in omnia mandata tua: et confitebor tibi in di-
rectione cordis: et iustificatiōes tuas custo-

¶. Illa lta.
t non habet.
t didic.

Psalms

viam suā: qd plerūq; in scripturis ita ponitur: vt a seru honoratiore homo intelligat: modo locutionis quo significat a pte totū. Neq; em et femina nō beata que nō abh̄t consilio impiorū: ybi tamē dictū est: beat⁹ vir. Ihic vō nec homo ait: nec vir: sed iunior. Nūquid desperādus est senior? Aut in alio corrigit etiā senior viam suā qd in custodiendo verba dei: An forte admonitio est qua etate potissimū fieri debeat? Scdm illud qd alibi scriptū ē: Fili a iuuētute tua excipe doctrinā: et vsq; ad canos inuenies sapientiā. Est et aliis intellectus: vt ille hic agnoscatur filius euangelicus iunior: qui pfectus a patre in regionem longinquam: effudit substantiā suam viuens cum meretricibus prodige: et postea qd porcos pavit egestatem famemq; perpessus: reuersus est ad semetipsum: et dixit: Surgā et ibo ad patrem meū. In quo enim corredit viam suā: nū in custodiēdo verba dei: que tanq; pañem paternum esuriens concipiuit? Neq; enim corrigeret viam suam frater eius senior qui patri suo dixit: Ecce tot annis seruo tibi: et nunc mandatum tuū preteriſ. Junior ergo ille corredit viam suam: quaz le ita deprauasse pueramq; habuisse confessus est vt patri diceret: Jam nō sum dignus vocari filius tuus. Tertius vō intellectus mihi occurrit: quem quidē ego quātum p modulo meo sapio: duobus superioribus antepono: Ut senior agnoscat vetus homo: et nou⁹: iunior. Senior qui portat imaginem terreni hominis: iunior qui celestis: Quia nō p̄s quod spirituale est: sed quod animale: postea spirituale. Sic ḡlic q̄libet q̄stū ad etatē p̄tinet corporis: anno sa retustate decrepit⁹: iunior erit apud deū percepta gratie nouitate conuersus. Et in hoc corrigit iunior viam suam in custodiēdo verba eius: Hoc est verbu⁹ fidei quod pdicamus: et ipa ē fides que per dilectionē operatur. Sed iste iunior populus: gratie filius: homo nouus: cantator noui cantici: beres testamēti noui: iste iunior non Layn sed Abel: nō Iohannes sed Isaac: nō Esau sed Irael: non Iohannes sed Ephraim: nō Heli sed Samuel: non Saul s Baud: Quid adiūgat attendite. In toto: inquit: corde meo exq; sui te: ne repellas me a mandatis tuis. Ecce orat vt adiūuetur ad custodienda verba dei: in q; dixerat: viam suam corrigere iuniorē. Nam vniq; hoc ē: ne repellas me a mādati⁹ tuis.

CXVIII.

Quid est enim a deo repellit: nisi non adiūvari: Mandatis quippe eius rectis atq; arduis humana non cōtemperat infirmitas: nisi p̄ueniens eius adiuuet caritas. Quos autē non adiūuat: hos merito phibetur repellere: et tanq; flammæ framea phibeant indigni: ne manum extendant ad arborem vite. Quis est autē dignus: ex quo p vnu hominē peccatiū intravit in mūdum: et per peccatum mors: et ita in omnes homines pertransiit: in quo omnes peccauerūt: S; indebita dei misericordia: sanatur debita nostra miseria. Nam iste qui loquitur et dicit: In toto corde meo exq; sui te. Et hoc vnde posset: nisi eum auersum ad se ipse cōuerteret cui dicit: Deus tu cōuerte viū sicabis nos: et ille pditum quereret et errantem ille reuocaret qui dicit: qd perierat reuoram: et qd errauerat reuocabo: Inde ē quod et corrigit viam suam in custodiēdo verba dei: illo regente: illo faciente. Neq; enim per se ipse posset: cum Hieremias prophetæ fateatur et dicat: Scio domine quoniam non ē boni⁹ via eiue: neq; vir ibit et corrigit viam suam. A domino quippe hoc etiam iste supius optauit: vbi ait: Utinam dirigant vī mee. Et h vbi addidit. In corde meo abscondi eloquia tua: ut non peccem tibi. Continuo dīmū quesuit auxilium: ne in corde eius dei eloquia sine fructu absconderent: nisi opa iusticie sequerent. Cum enīz hoc dirisset: adiūxit. Benedict⁹ es domine: dece me iustificationes tuas. Boce dixit: quomodo eas discunt qui faciunt: non quomodo hi qui vt habeant quod loquuntur tñmodo meminerunt. Nam vniq; iam dixerat: In corde meo abscondi eloquia tua: ut non peccem tibi. Quid ergo adhuc ea querit discere: que abscondita iam custodit in corde: Qd vniq; non fecisset: nisi ea didicisset. Ut qd ergo addidit et dicit: Boce nie iustificationes tuas: nisi q; eas vult faciendo discere: non loquēdo: vel memoria retinendo: Quoniam ergo sicut in alio psalmo legit: Bñdictionē dabit q; legē dedit: ideo bñdictus es dñe: doce me inq; iustificationes tuas. Quia em: si corde meo abscondi eloquia tua: ut nō peccē tibi: legē dedisti: da enīz bñdictionē grē: vt faciēdo discā quod intīmādo iussisti. Hec satis sint vt vī stre mētes sine fastidio nutriant: alii sermone desiderat que sequuntur.

Explicit sermo quintus. Incipit sextus,

¶ Psalmus

Imitiū sermonis est in psalmo huius nobis de quo disputam⁹ hic versus. In labijs meis: pñunciaui omnia iudicia oris tui. Quid est hoc dilectissimi mi: quid est hoc: Quis omnia iudicia dei enūciare possit cum inuestigare nō possit: An vō cū aplo exclamare dubitamus: Q̄ altitudo diuitiarū sapientie et scientie dei: q̄ inscrutabilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vie eius: B̄is dicit adhuc multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo: Et q̄uis p̄tinuo pmiserit eis omnē veritatē p̄ spiritū sanctū: clamat tamē beatus Paulus: Expte scimus vt intelligam⁹ spiritu quidē sancto: vnde pignus acceperimus perduci nos ad omnē veritatē: sed cū ī alia vita post hui⁹ vite speculū: et enigma facie ad faciem venerimus: Quomō q̄ iste dicit: In labijs meis pñunciaui omnia iudicia oris tui: Et ille hoc dicit: q̄ pauloante supiore versu primo dixerat: Boce me iustificationes tuas. Quo pacto igis euūciauit omnia iudicia oris eius qui vult adhuc discere iustificatiōes eius: An iudicia quidem cūcta iam nouerat: Iustificatiōes aut adhuc discere cupiebat: Hoc vō esset mirabilius: si iam sciebat inscrutabilia dei: et ea que hominib⁹ p̄cepit faciēda nesciebat. Iustificatiōes em̄ sunt: nō dicta sed facta iusticie: opa sc̄ iustorū que imperat deus. Ideo autē dei dicunt: q̄uis a nobis siant: q̄r nisi ip̄o donante nō sūt. Iudicia porro dei sunt: quib⁹ ab eo mūdus: et nūc et in fine seculi iudicat. Sed cū eloquīs dei omnia contineant: et iustificatiōes videlicet et iudicia: cur querit iustificationes discere q̄ eloquia dei se abscondī in corde dicit: Aut em̄: In corde meo abscondi eloquia tua: vt non peccem tibi. Tunc secutus adiunxit: Benedictus es dñe: doce me iustificatiōes tuas. Ac deinde: i labijs meis inquit pñunciaui omnia iudicia oris tui. Evidēt quidem duo ista inter se esse contraria: imo esse potius amica atq̄ cōuncta: vt qm̄ in corde suo abscondit eloquia dei: in labijs suis iudicia ei⁹ pñunciet. Corde em̄ credit ad iusticiā: ore autē confessio fit ad salutem. Sed qđ inter hec duo mediū posuit: benedictus es dñe: doce me iustificatiōes tuas: quō cōueniat homini cui⁹ in corde iā sunt eloquia dei: et qui in labijs suis enūciauit oia iudicia dei: vt adhuc velit discere iustificatiōes dei: nō inuenit nisi vt eas discere velle intellegat faciendo: non memoria re-

CXVIII.

tinendo et loquēdo: et id a dño demonstravit debere nos petere: sine quo nihil possimus facere. Sed hoc ante istū: alio iā sermone tractauim⁹. Huc vō quomō se dixerit omnia iudicia oris dei i labijs suis enūciasse cū dicta sint inscrutabilia: et de quorū pñuditate alibi scriptū ē: iudicia tua abyssus multa: quātū deus donat tractare suscepimus. Quid ergo hic intelligamus attēdite. Aliquid iudicia dei nescit ecclesia: Scit plane. Nam scit vtiq̄ qualib⁹ dicturus sit iudex viuorum et mortuorum: Utene benedicti patris mei p̄cipite regnū: et quilib⁹ dicturus sit: Ite in ignē eternū. Scit inquā: neq̄ fornicatores: neq̄ idolis seruientes: neq̄ illos atq̄ illos quos ibi apostolus Paul⁹ enumerat: regnū dei possessores ēē. Scit irā et indignatiōē: tribulatiōē: et angustias in omnē animā hominis operantis malū: iudei primū et greci. Gloriām vō et honore et pacem omni opanti bonū: iudeo primū et greco. Hec atq̄ huūismodi iudicia dei evidenter expressa nouit ecclesia: Sz nō ip̄a sunt omnia: cum sint quedā inscrutabilia: et sicut abyssus multa p̄sumda et occulta. An et ip̄a nota sunt quibusdā excellentioribus mēbris hominis hui⁹ qui cum suo capite saluatore totus est christ⁹: Inscrutabilia em̄ fortasse dicta sunt homi: quia viribus suis ea non potest p̄scrutari. Sed cur nō possit dono spiritū sancti cui cūq̄ hoc dñs cōferre dignat: Sic em̄ illud dictū est: Deus habitat lucē inaccessibile: et audiūim⁹ tamē: Accedite ad eū et illuminamini. Que vtiq̄ sic soluit q̄stio: vt inacessibilis sit viribus nostris: accedat autē ad deū muneric⁹ suis: q̄d q̄d et si nemini omnino sanctoz q̄di corpus quod corum p̄it aggrauat animā: omnia iudicia dei scrii concedit: quia reuera multū est ad hominem: cum p̄fecto vt aliquid exempli gratia dicam: vnde iudiciorū dei cōsciatur imen sitas: nemo sine iudicio dei sit tardus in animo: vel claudus i corpore: habet tamē vnde dicat ecclesia: hoc est p̄plus acquisitiōis: et veraciter dicat: In labijs meis enūciaui oia iudicia oris tui: id est nūbil iudiciorū tuorū tacui que mibi p̄ eloquia tua innotescere voluisti: sed omnia prorsus in labijs meis enūciaui. Hoc em̄ mibi videtur significare voluisse qđ non ait: oia iudicia tua: sed oia iudicia oris tui: id est que mibi dixisti: vt p̄ os eius eloquīs eius intelligam⁹: qđ fecit ad vos i revelationib⁹ sanctoz

Psalms

plurib⁹: et testamentis duob⁹: q̄ omia iudicia vñquamq; in labijs suis enūciare non cessat ecclesia. Dein de subiungit: et dicit. **In via testimoniorū tuorū iocundatus sum: quasi in omnibus diuitijs.** Tua testimoniorum dei nihil citius: nihil certius: nihil breuius: nihil gran-
diss intelligim⁹ esse q̄ christū: in quo sunt oēs thesauri sapie et scie absconditi. Inde et iste aut se iocundatus vñ delectatū i hac via: q̄si in omnibus diuitijs. Testimonia q̄ppe dei sunt: q̄bus q̄stū nos diligat: nobis p̄bare dignat. Comendat aut suā caritatē deus nō nobis: qm̄ cum adhuc peccatores essem⁹: christus p̄ nobis mortuus ē. Cū ergo ipse dicat: Ego sum via: et humilitas ei⁹ carnal nativitatis atq; passionis: euidentia sint testimonia diuine erga nos dilectiōis: pcul dubio via testimoniorū dei christ⁹ ē. Per hec quippe testimonia que in illo videmus impleta: etiā futura erga nos q̄ semperna pmissa sunt expectam⁹: et speram⁹ impleta. Qui enī p̄pro filio nō p̄cepit: s; p̄ nobis tradidit eū: quō nō et cū illo oia nobis donauit. Sequit. **In mandatis tuis gariā: et considerabo vias tuas.** Qd grec⁹ h̄z αδολεσχιστω: Latini interptes qdā garriā: qdā exercebor: interptati sunt: que duo inf se videt esse diuersa. S; si exercitatio intelligat ingenij cū qdā delectatione disputatōis: vtrūq; p̄iungit: et q̄si ex vtrōq; vñli aliqd tpat: vt nō sit aliena ab homī exercitatiōe garrulitas. Solēt enim garruli vocari loq̄ces. Sic aut se i dei mādatis exercet eccl̄ia aduersus om̄es inimicos fidei christiane atq; catholice: copiosis doctor⁹ disputatiōib⁹ garrula: que tūc fructuose sunt disputantib⁹: si nō ibi considerent: nisi vie dñi: Uniuersitate autē vie dñi (sicut scriptum ē) misericordia et veritas: quorū duorum plenitudo inuenit in christo. Per hanc suauē exercitationē fit etiā b̄ qd adiūgit. **In iustificationib⁹ tuis meditabor: nō obliuiscar verborū tuorū.** Ideo vñq; meditabor: vt non obliuiscar. T̄si b̄tūs ille in p̄mo psalmo: in lege domū meditab̄ die ac nocte. In his oībus que ut potum⁹ disputauimus: meminerimus karissimi eū q̄ abscondit in corde suo eloqua dñi: et enūciat in labijs suis oia iudicia oris eius: et in via testimoniorū ei⁹ delestatur sicut in oīb⁹ diuitijs: et garris vel se exercens in mādatis eius considerat vias eius: et meditat in iustificatiōib⁹ ei⁹: ne ob-

CXLVIII

liuiscat vñborū eius: q̄que omia vñq; i lege dei atq; doctrīa instructus apparet ora re tñ et dicere: Benedictus es dñe: doce me iustificatiōes tuas: vbi nihil aliud intelligi tur poscere: nisi adiutoriū gr̄e: vt qd̄ iā novit fūmone: discat et ope.

Explicit sermo sextus. Incipit sermo septimus de eodem psalmo.

Pribilis psalmi superiora memistis karissimi: adiuuare nos debent ad intelligentia sequētia. Eteni que tāq; et vniuersitatis psona loquuntur membra sūt christi: et ad vñli caput tāq; ad vñli genēs corpus. Nēpe supius dixerat: In quo corrigit iunior viam suā: in custodiēdo verba tua. Ecce nūc apertus vt id faciat: poscit auxiliū. **Retribue: inqt: suo tuo viuam et custodiā vñba tua. Si bona p̄ bonis sibi postulauit retribui: nam custodierat vñba dei.** Non aut dixit: Retribue suo tuo: q̄ custodii vñba tua: tanq; mercenari bonā p̄ bono obedietie flagitaret: s; dixit: Retribue suo tuo: viuam et custodiam vñba tua. Quid ē aliud: q̄ diceret mortuos ea custodire nō posse infideles vide licet: de q̄bus dī: Sine mortuos sepelire mortuos suos: Quapropter si mortuos itel liguius infideles: viuos autē fidelcs: qm̄ iustus ex fide viuit: non p̄nit custodire verba dei nisi p̄ fidem: q̄ p̄ dilectionē opatur. Hanc sibi poscit q̄ dicit: Retribue seruo tuo: viuam et custodiā vñba tua. Et qm̄ an fidem nō homini debent: nūlī mala p̄ malis: retribuit aut deus p̄ indebitā gratiam bona p̄ malis. Hanc retributionē rogat q̄ dicit: Ecce nūc retribue suo tuo: viuam et custodiā verba tua. Quatuor enī retributiones sūt: Aut enī mala p̄ malis retribuuntur: sicut deus ignē eternū retributur ē in pījs. Aut bona p̄ bonis: sicut regnū eternū retributurus est iustis. Aut bona p̄ malis: sicut christus p̄ grām iustificat īpīj. Aut mala p̄ bonis: sicut iudei p̄ maliciam psecuti sūt christū. Hanc q̄tuor retributio num duo p̄ores p̄tinēt ad iusticiā: vt retribuant mala p̄ malis: bona p̄ bonis: tertia p̄ tinet ad misericordiam: vt retribuant bona p̄ malis: quartā deus nescit: nulli enī malū pro bono retribuit. Hec at quā tertio loco posui: p̄mitus necessaria est. Missi enī deus retribueret bona p̄ malis: nullo mō essent q̄bus retribueret bona p̄ bonis. Vide illūs Saulū postea paulū. Non ex opib⁹ inqt iusticie q̄ nos fecim⁹: s; b̄m suā misericordiā sal-

Psalmus

uos nos fecit p lauacruz regenerationis.
Et iterū. Qui p̄us fui blasphemus p perse
cutor p inuiriōsus: b̄ miscdiam consecutus
sum: q̄ ignorans feci in incredulitate. Et
iterū. Consiliū aut̄ do tāq̄ nuscdiam cose
cutus a dñō: vt fidē esset: b̄ est vt viuerē:
Quia iustus ex fide viuit. Mortuus ergo
erat p̄us p suā iniustia; añq̄ viueret per
dei grām. Ip̄am porro suā mortē sic confi
ctetur. Adueniente aut̄ inqt mādato pecca
tum reuixit: ego aut̄ moriū sum: t inuen
tum est mihi mandatū q̄d erat in ritā: hoc
ē in mortē. Retribuit ḡ illi deus bonū p
malo: hoc est ritā p morte: talem sc̄z retr
ibutionem qualibet poscit vbi dicit: Re
tribue huio tuo: ritā t custodiam vba tua: et
virit t custodiunt verba eius: et p̄tinere ce
pit ad alia retributionē: in q̄ retribuuntur
bōa p bonis. Prop̄ quā dīc: Bonū cer
tamen certui: cursum cōsummaui: fidem
huau: de cetero posita est mihi corona iu
sticie: quā reddet mihi dñs in illa die iust
iudex. Tnq̄ iustus retribuēdo bōa p bo
nis: quia p̄us misericors retribuēdo bōa p
mali: q̄uis t ip̄a iusticia q̄ retribuunt bona
p bonis: nō est sine miscdia: q̄ t b̄ scriptū
est: Qui coronat te in miseratōe t misericor
dia. Qui enī dīc: Bonū certamen certa
ui: q̄n viceret: nisi illo donāte d̄ q̄ ait: Gra
tias deo q̄ dat nobis victoriā p dñm n̄m
Jesum christū. Et q̄ cursuī cōsummauit
q̄si curreret: q̄n pueniret: nisi illo adiuuāte
de quo ait: Iḡ nō volētis neq̄ currētis:
Emiserentis ē dei. Et q̄ fidē huauit: quādo
id faceret: nisi vt ip̄e ait: M̄iscdia; cōsecu
tus vt fidē esset. H̄usq̄ ḡ se extollat hūa
na supbia: donis suis deus retribuit bona
p̄mia. Sed iste q̄ iā orat t dīc: Retribue
seruo tuo ritā: si penitus iam esset mor
tuus nō oraret: b̄ ab illo accepit initū bo
ne p̄scētie: a quo vitam poscit obedientie.
Habebāt enī aliquā fidē q̄ dicebat: B̄ne
auge nobis fidem. Ille vō t incredulita
tem suam confitebatur: nec fidem diffite
batur: qui cum esset interrogatus vtrum
crederet: ait: Credo dñe: adiuua increduli
tam meā. Nam vtiq̄ viuere incipiēs po
stulat ritā: q̄ credens orabat obediētam:
nō p ea fuita p̄mū: sed vt fuit auxiliū.
Vita q̄ppe crescēte iuuenescit p omnē diē:
q̄ renouat de die in diē. Sciens aut̄ verba
dei nō posse custodiri p̄ obedientiam: nisi vi
deant p̄ intelligentiā: hoc quoq̄ orationi
addidit t dīc. Reuela oculos me

CXVIII

os: t cōsiderabo mirabilia de lege Alia lfa.
tua. Ad hoc etiā illud pertinet q̄d adiūgu.

Incola
t non
Inq̄linus ego sum in terra. Sive vt nonnulli codices habēt. Incola
ego sum apud te in terra: ne abscondas a me mādata tua. Qd enī aut̄ su
perius: reuela oculos meos: hoc postea di
xit: ne abscondas a me: t q̄d ibi dixerat mir
abilia de lege tua: hoc alio loco repetens
aut̄ mādata tua. Nihil est aut̄ mirabilius
in mādatis dei q̄ diligite inimicos vros:
hoc est: retribuite bona p malis. Sed de
isto inq̄linatu vel incolatu nō est b̄mo coar
tandus: t ideo nō iste de hac re: b̄ aliis ex
pectandus t dñō adiūante reddēdus ē
sermo.

Explicit sermo septimus. Incipit b̄mo
octauus de versu psalmi qui dīc: Incola
ego sum in terra: nō abscondas a me mā
data tua. Lōcupuit aīma mea desiderare
iustificatiōes tuas in omni tpe.

Expectatiō caritatis v̄fe de sequē
tibus huius magnissimi psalmi ser
mo reddēdus est: ab illo v̄su scilicet
vbi ait. Incola ego sum in terra: t
non abscondas a me mādata tua. Sive v̄nōnulli codices habēt. Inq̄linus ego sum in terra. Qd enī est in
greco παρόποιος. Aliqui nr̄i inq̄lin⁹: ali
qui: incola: nōnunq̄ etiam aduenā inter
pretati sunt. Inq̄lini nō habentes p̄priā
domū: habitat in aliena. Incole aitez vel
aduene vtiq̄ aduentich p̄hibent. Ubi ma
gna de aīa exorit questio. Neq̄ enī b̄m cor
pus dictum videri p̄t: incola vel aduena
vel inq̄linus sum in terra: cum de terra cor
pus originē ducat. Sed in hac p̄fundissi
ma questione nihil audeo definiere. Sive
enī ppter aīam que absit vt p̄tēt ex terra:
merito dici potuerit inq̄linus vel incola v̄l
aduena ego sum in terra: Sive b̄m totū ho
minē: q̄r p̄adisi aliquā ciuīs fuit: vbi vtiq̄ si
erat q̄ ista dicebat. Sive q̄d est ab oī p̄tro
uersia liberius: nō omis hō possit hoc dice
re: b̄ cui patria p̄missa est eterna i cel. Hoc
scio q̄ temptatio est vita hūana sup terrā:
t uigum graue est sup filios Adā. Uerum
me plus delectat b̄m istā disputare sētētaz
vt ideo nos in terra inq̄linos v̄l incolas
esse dicamus: q̄r supianam patriā v̄l pignus
accepim⁹: t quo puenītes nunq̄ inde mi
gremus: iuuenim⁹. Itaz t ille q̄ in alio psal
mo dīc. Inq̄linus ego suz apud te t pere
grin⁹: sicut oēs p̄fes mei: nō ait: sicut oēs

Psalmus

boies: sed dicendo sicut oes pres mei: iustos
per dubio vult intelligi qd eu tpe pcesserunt:
et in hac pegrinatio gemitu pio supne pa-
tri suspirarunt. Be qd scriptu est ad huc
breos. Scdm fidem mortui sunt hi oes cum
si accepissent pmissiones: feloge eas videt
salutates et cōfidentes: qd hospites et
pegrini sunt sup terram. Qui eni talia di-
cunt: ostendunt qd patria querunt. Et siqdem
eius memores essent a qd discesserant: habu-
issent tps reuertendi: Huc aut meliore ap-
petunt: id est celeste: ideo no pfundit de his
de vocari de eoru: pparauit eni eis ciuitatem.
Et illud qd legim: qd sum i cor-
pore pegrinamur a dno: pot intelligi b no
esse oim: sed fidelis. No eni oim est fides. Et
videm qd his verbis apls iugat. Lu eni
dixisset: qd sum i corpe pegrinamur
a dno: Per fidem eni ambulam inquit: et
no q speciem: vt intelligerem eoru ee istaz
pegrinatione qd ambulat p fidem. Infideles
aut qd de no psciu nec pdestinavit pfor-
mes fieri imagis filii sui: no pnt veracit di-
cere se in fra pegrinos: qd ibi sunt vbi fm
carnenati sunt. No eni hnt alibi ciuitatez:
acq hoc no sunt in terra alienigene: sed ter-
rigene. Un ait alia scripture de quodam:
Posuit eni apud morte domu suu: et apd
inferos cu terrigenis axes suos. Sunt aut
ipi pegrini et inqlini: no huic terre: sed pplo
dei a quo sunt alienigene. Un credetib et
sancta ciuitate que no est de hoc mundo ba-
bere incipientib apls dicit. Igit iam non
estis pegrini et inqlini: sed estis ciues sctoz
et domestici dei. Ipi g sunt ciues terreni: qd
sunt dei pplo pegrini. Qui vo ciues sunt in
pplo dei: ipi sunt in fra pegrini: qd totus idē
pulus qd sum i corpe pegrinat a domi-
no. Bicat itaq: Incola ego sum in terra:
ne abscodas a me mādata tua. Sed qui tam
dem sunt a qbus de abscodit mādata sua:
None illa vbiq deus voluit pdicari: Ut
nam qd multis clara sunt: tam multis cara-
sint. Nam qd est clarus: qd diliges domi-
num deum tuu ex toto corde tuo: et ex tota
aia tua: et ex tota mente tua: et diliges psum
tuu tāq seipm. In qbus duob mādatis
tota lex pndet et ppbete. Et qd est quē la-
teant ista mādata: Nempe et oibus fidelib-
us: et plurimis infidelibus nota sunt. Lur
g poscit fidelne abscondat sibi: qd nec in-
fidel cernit abscodi. An qr deū nosce diffi-
cile est: psequens est vtiq vt diligas dñm
deū tuu: difficile interrogat ne aliud p alio

CXXIX

diligat. Nam psum facilius esse videt co-
gnitio. Omnis qd ppe hō est oī horū psum:
Hec vlla cogitada est lōgiquitas generis:
vbi est natura cōmuni: qd nec psum
nouerat q dno ait: Et qd est meus psum:
Qd illi est ppositus hō qdam: q descēdes
ab hierlm in hiericho: incidit in latrones:
cui psum nō fuisse: nisi q cum illo fecit mi-
sericordia: ipē q interrogauerat: iudicauit:
Patutq in facienda miseria nemine alie-
nu esse putadū ab eo q diligat psum. Sed
multi nec seipm nouerunt: qd et seipm nosce
quemadmodū hō sibi dū innoscere: non
omniū hominū est. Quo g diligat psum
tanq seipm: q nescit et seipm: No enim fru-
stra ille fili iunior q pfectus est in regione
longinquā: vbi dissipauit lbam suā: viuēs
pdige vt diceret: Surgā et ibo ad patrem
meū: p̄us reuersus est in semetipm: nisi qr
tam lōge pegrinat est: vt relinqueret etiaz
semetipm: nec tñ reuerteret ad se si oīmo-
do nesciret se: nec diceret: surgam et ibo ad
p̄tem meū: si penitus ignoraret deū. Quo
circa et aliquatenus ista sciunt: et vt magis ma-
gisc sciant: no inmerito scienda poscū.
Quapropter vt sciām diligere deū: scien-
dus est de: Et vt sciāt hō diligere psum
tāq seipm: p̄us dū diligēdo deum diligere
seipm. Qd vñ poterit: si nescit deum: si ne-
scit et seipm: Recte itaq dū deo: Incola
ego sum in terra: ne abscodas a me māda-
ta tua. Merito nāq abscodunt eis qd non
sunt incole in terra. Hec enim mandata:
et si audiunt: non sapiunt: quia terrena sa-
piunt. Quorum autem conuersatio in cel-
cel est: inqntū hō puerant pfecto pegrinan-
tur. Petant itaq ne abscodant ab eis mā-
data dei: p q ab hō incolatu liberet diligē-
do deū: cu quo in eternū erūt: et diligēdo
psum: vt illic sit vbi et ipi erūt. Quid aut
diligēdo diliget: si ipa dilectio no diliget:
Un psequent iste incola i terra cu dei mā-
data ne sibi abscoderent orasset: in qd di-
lectio pcipit vel sola vñ maxime: et ipius di-
lectois dilectione se velle habere pdicat
dicēs. Concupiuit aia mea deside
rare iustificatiōes tuas: in oī tpe.
Laudabil est ista concupisia: no damnabil.
No de bac dictū est: no pcupisces: sed de il-
la qua caro pcupiscit aduersus spūm. Be-
bac aut bona pcupia qua pcupiscit spiru
aduersus carnem: quere vbi scriptu sit: et
inuenies. Lōcupia itaq sapie deducit ad
regū: Et multa alia repūnt bone pcupie

Psalmus

CXVIII

testimonia. Sed h̄ sane interest: q̄ nō tace tur qd̄ cōcupiscat q̄n bona cōmemorat cōcupiscētia: cū aut̄ nō addit̄ qd̄ cōcupiscat: s̄ sola ponit: nō nisi mala intelligit: sicut in h̄ qd̄ cōmemorau. Cōcupiscētia itaq̄ sa pientie deducit ad regnū: si nō adderet sa piētie: nullo mō diceret: concupīa p̄ducit ad regnū. At vō apl̄s qd̄ posuit. Concupi scētiam nesciebam: n̄ lex diceret: Nō cōcupisces. Nō vtiq̄ addidit cuius rei cōcupiscētia: v̄l qd̄ nō cōcupisces. Certuz ē enī nō intelligi cum ita dic̄t: n̄si malam cōcupiscētiam. Quid ḡ huius aīma cōcupiuit: Desiderare inq̄t iustificatiōes tuas in om̄i tempe. Credo nōduz eas desiderabat q̄n cōcupiuit desiderare. Iustificatiōes aut̄ facta sunt iusta: id est op̄a iusticie. Lūz ita q̄ nōdum habeat: t̄ q̄ iam desiderat: q̄s lō ge ab his erat q̄ adhuc eas desiderare con cupiscebāt. Et q̄s lōgius ab eis sunt: q̄ ne q̄s hoc adhuc cōcupiscit. M̄rū est autem quomodo cōcupiscatur desideriu. nec sit sit i nobis cōcupiscētia: cui⁹ iā sit i nob. Ne q̄ enim pulchrū aliqd̄ corpus est: sicut au rum: vel caro aliq̄ speciosa quā p̄thō cōcupiscere nec habere: qr̄ extra posita non ē in homie. Quis nesciat in hoīe esse cōcupi scētiam: in homie esse desideriu. Lū ergo nōcōcupiscit: vt habeat q̄si forinsecus inf e ratur. Aut quō haberet eius cōcupīa sine ip so p̄t: cum nō sit t̄ ipm̄ qd̄ aliud q̄s concu pīscētia. Nam t̄ desiderare p̄culdubio cō cupiscere ē. Quis est enī iste mirabil̄ atq̄ inexplicabil̄ languor: Et tñ est. Mā t̄ egro tus q̄ fastidio laborat: t̄ vult euadē h̄ malū cōcupiscet vtiq̄ desiderare cibū dūcōcupi scit nō h̄re fastidiū. Sz h̄ fastidiū: morb⁹ ē corporis. Cōcupīa vō qua cōcupiscit deside rare cibū: hoc est carere fastidio: in animo est: nō in corpe: t̄ habz ea z nō gutturis aut fauciū delectatio: q̄ fastidio restringit: s̄ re cuverāde ratio sanitatis: qua appellanduz esse fastidiū p̄uidet. Et iō nō est mirum si appetit animus vt appetat corpus: quādo appetit anim⁹: nec appetit corpus. Lū aut̄ vtrūq̄ animi ē: t̄ vtrūq̄ cōcupīa ē: cur non cōcupisco desiderium iustificationum dei: Quonid̄ in uno eodemq̄ animo meo ha beo cōcupiam desiderij huius: t̄ ipm̄ nō ha beo desiderium: Aut quō ista duo sunt: t̄ nō vnum: Ut qd̄ enī cōcupisco desiderare iustificatiōes tuas: ac nō ip̄as iustificatiōnes potius q̄s earū desiderium cōcupisco: Aut quo pacto possum iustificationū desi

deriu cōcupiscere: t̄ ip̄as iustificatiōes nō cōcupiscere: cum ideo earū desideriu cōcu pīscam: quia ip̄as habere concupīo: Qd̄ si ita est iam ip̄as vtiq̄ concupisco. Quid iḡt op̄us est vt earū desideriu cōcupiscaz: cum iam id habeaz: t̄ habere me sentiam: Non enī possum cōcupiscere desideriu iu sticie: n̄si cōcupiscendo iusticiā. An hoc est qd̄ superius dixi q̄ diligenda sit etiam ip̄a dilectio qua diligif qd̄ dilig oportet: sicut odio habenda est dilectio qua diligi tur qd̄ diligi non oportet: Odio q̄ppe ba buimus cōcupiscentiā nfam: qua caro cōcu pīscit aduersus spūm̄: Et qd̄ est ista concu pīscētia: n̄si mala dilectio: Et diligim⁹ cōcupiscentiā nostram: qua spūs cōcupiscit aduersus carnem. Et qd̄ est ista cōcupiscētia: n̄si bona dilectio: Lū aut̄ dr̄ diligēda ē: qd̄ aliud dic̄t: q̄s cōcupiscēda ē: Quocur ca quoniā recte cōcupiscunt iustificationes dei: recte cōcupiscit cōcupīa iustificationū dei. Hoc enī alio mō sic potest dici: Si recte diligunt iustificationes dei: recte diligi tur dilectio iustificationū dei. An aliud est concupiscere: aliud desiderare: Nō q̄ non sit cōcupīa desiderium: sed qr̄ non om̄is cōcupīa desiderii est. Concupiscuntur enī t̄ q̄ habent: t̄ que nō habent. Nam cō cupiscendo fruct̄ homo rebus quas habz: desiderando aut̄ absentia cōcupiscit. Desiderium q̄ qd̄ est: n̄si rerū absentiu cōcupi scētia: Sed dei iustificatiōes absentes ec̄ quō possunt: n̄si quādo nesciūt: An t̄ q̄n sciuntur t̄ nō sunt: absentes habēde sunt: Nam qd̄ sunt iustificationes: n̄si opera iu sta: non vba: Ac p̄ hoc possunt infirmita te anime nō desiderari: t̄ ratiōē mētis vti: videt q̄s sint vtile atq̄ salubres: p̄t earū desideriu concupisci. Sepe enī qd̄ agēdū sit videm⁹: nec agamus: qr̄ non delectet vt agamus: t̄ cōcupim⁹ vt delectet. Prevo lat intellectus t̄ tarde sequit: t̄ aliq̄ nō se quitur humanus atq̄ infirmus affect⁹. Sz ḡ desiderare cōcupiscebat: q̄ bona esse cer nebat: cupiēs eorū habere delectationē: quorū potuit videre rationē. Nō autē ait: concupiscit: s̄ concipiuit aīa mea deside rare iustificatiōes tuas. Fortasse quipeta lis erat iste incola in terra: q̄ iam puenerat ad id qd̄ cōcupuerat: iamq̄ desiderabat eas: quarnz se desiderio aliqui concupisse cōmemorat. Si aut̄ desiderabat: cur non habebat: Nō enī aliqd̄ impedit quo mi nus habeant iustificatiōes dei: n̄si qr̄ non

Psalmus

desiderant: dum nō in eas caritas seruet: quār̄ claritas lucet. An habebat eas atq; faciebat? Nam paulopost dicit. Seru⁹ au tem tuus exercebat in iustificatiōib⁹ tuis. Sz quibus quasi gradib⁹ ad eas pueniat: oñdu. P̄uis ē enim vt videas: q̄s sint vti les ⁊ honeste: deinde vt earū desideriū cō cupiscas: postremo vt p̄ficiente lumine atq; sanitate delectet earū ⁊ operatio: quarū so la ratio delectabat. Sz ea que sequit: qm̄ iā iste plurus est: alio fmō adiuuātē dño cōmodius dissenseretur.

Explícit fmō octauus. Incipit sermo nonus de eo qđ dicte: Incepasti supbos: maledicti q̄ declinant a mādati⁹ tuis: v̄sc⁹ ad id: Nā ⁊ testimonia tua meditatio mea est: ⁊ solatio mea iustificatiōes tue.

Salmu hui⁹ que tractāda s̄bsequim⁹. Pur admonēt nos causa⁹ nře miserie recordari. Etenī cum dixisset: Concipiuit anima mea desiderare iustificatiōes tuas in omī tpe: siue sc̄z in rebus p̄speris: siue in aduersis: Quia ⁊ in laborib⁹ ⁊ dolorib⁹ deb̄z delectari iusticia: nec ita ē tē pore diligēda tranquillo: vt turbulentō tē pore deserat: s̄ amplectēda est in omī tpe: p̄tinuo subiecit. **I**ncepasti superbos: maledicti qui declināt a mandati⁹ tuis. Supbi enī declināt a mādati⁹ tuis. Aliud est q̄ p̄e mādata dei q̄ infirmitatem vel q̄ ignoratiā non implere: s̄ aliud ab eis p̄ supbia⁹ declinare: sicut fecerunt q̄ nos mortalif in hec mala genuerūt. Belectauit enī eos: Eratis sicut dñs: ac si a mā dato dei qđ sibi eum mādasse sciebāt: ⁊ qđ facillime nulla infirmitate reuocāte: impēdiente: tardāte implere poterāt: per hāc su perbiā declinarūt: Et ecce ista tota dura ⁊ infelix erumna mortalitātē: quodāmodo hereditaria est increpatiō supboz. Q̄ si enim dixit de⁹: Adam vbi es: nō vbi esset deus ignorabat: s̄ supboz increpatib⁹: ⁊ vbi tūc esset: id est ad quā miseriā puenisset: non scire cupiebat: s̄ interrogādo increpās ad monebat. Vide aut̄ quēadmodū cum dixisset: Incepasti supbos: nō ait maledicti q̄ declinauerūt a mandati⁹ tuis: vt illā tam p̄morū boim p̄ctū veniret in metē: s̄ ait: maledicti q̄ declināt. Oportebat enim vt oēs illo terrenē exemplo a diuinis nō declinare mādati⁹: ⁊ diligēdo iusticiā iō tpe: in hui⁹ mādi etiā labore recipe qđ in padisi amissimus voluptate. Sz qm̄ supbi nec in lata deponit increpatiōe ceruicez:

CXVIII

z cum sint deiecti laboris mortisq; suppli cō: extollūt typo: imitātes elationē cadēti⁹: irridētes humilitatē surgentū: p̄ eis orat corpus christi cum dicit. **A**ufer a me opprobriū ⁊ contemptū: q̄r testimonia tua exq̄siui. Testimoniā grece martyria nuncupant: quo v̄bo iam r̄timur p̄ latino. Unde illos q̄ ppter testimoniū christi diuersis passionib⁹ humilia ti sunt: ⁊ v̄sc⁹ ad mortem p̄ veritate certa runt: nō testes qđ latine v̄tios possemus: s̄ grece martyres appellam⁹. M̄n hoc ergo familiari⁹ auditis: ⁊ dulci⁹ sic accipiam⁹ b̄ v̄ba tanq; dictū sit. Aufer a me opprobriū ⁊ contemptū: qm̄ martyria tua exquisiui. Christi corpus ista cū dicit: nunqđ ab impijs ⁊ supbis audire opprobriū atq; ptemptū vllā deputat penā: cū potius inde p̄ueniat ad coronam: Cur ḡ quasi graue ali qđ ⁊ intolerabile a se poscit auferri⁹: nisi q̄ v̄tdiri orat p̄ ip̄is inimic⁹ suis qb⁹ eē p̄sp̄i cit noxiū obijcere sanctū nomē christi tāq; opprobriū christianis: ⁊ eius a iudeis irrīsa crucem tanq; humilitatis christiane medi cinam: qua sola tumor ille sanat qđ inflati cecidimus: ⁊ iacentes amplius intuim⁹mus eadem supbia p̄manente ⁊ crescente contemnere. Bicat itaq; corpus christi: iā enī diligere didicit inimicos suos: dicat domio deo suo: Aufer a me opprobriū ⁊ ptemptū: q̄r martyria tua exquisiui: id est opprobriū: quod ideo audio: ⁊ ptemptū qđ ideo ptemnor: q̄r martyria tua exquisi ui: aufer a me. Inimici enī mei quos a me p̄cipis diligi: q̄ magis magis moriuntur ⁊ peunt: cuz martyria tua ptemnāt ⁊ criminantur: in me p̄fecto reuiviscit ⁊ inuenitur: si martyria tua venerēt in me. Ita factum est: hoc videmus: ecce martyriū chri sti ⁊ apud homines: ⁊ in hoc mūndo nō solū non est opprobriū: sed magnū ē ornamen tum. Ecce nō solum in p̄spectu domi: verūmetā in p̄spectu boim lā p̄ciosa ē mōrs sanctorsi eius. Ecce nō solū non contemnunt: verūetiam magnis honorib⁹ p̄serunt martyres eius. Ecce filius ille iunior: q̄ p̄ porcis quos pascebāt: id est p̄ immū dis demonibus quos colebat p̄ticulā suā: in paucissimis christianis p̄cedentem p̄se quebat: iam nunc in tam multis ⁊ magnis populū gentium martyres q̄bus ingerebat opprobriū religiosissime p̄dicans: ⁊ mari mis laudibus quos ptemnebat exultans: mortuus etat ⁊ resurrexit: pierat ⁊ iuēt̄ ē.

Psalmus

Hoc tam magno lucro correctiois: puer
sionis et redēptionis inimicorum suorum cor
pus Christi deo dixit: Ausfer a me opprobriū et
temptū. Et quasi quereret de quare oppro
briū: de quare contemptū: subiungit: quoniam
martyria tua exquisiuit. Ubi ē nunc illud op
probriū: ubi ille temptus? Abierunt atque
transierunt: et quae inueni sunt quae pierāt: illa p
ierāt. Sed quae ecclesia talia peccabat: illa pa
tiebat. Etenim sederunt principes
Alia lsa. inquit: et aduersum me loquebantur.
non habet. Inde persecutio grauis erat: quae eam seden
tes: hoc est iudicarijs sedibus eminētes:
principes decernebant. Refer hoc ad ipsum
caput: inuenies seduisse principes iudeorum:
p̄siliū q̄rentes quod Christū p̄derent. Re
fer hoc ad corpus eius: id est eccliam: inue
nies reges t̄re excogitasse atque iussisse: quod
christiani nūsc̄ essent. Etenim sederunt prin
cipes: et aduersum me loquebantur. Ser
uus autē tuus exercebat in tuis iu
stificationib⁹. Qualis exercitatio b⁹
tuus fuerit qui nosse desideras: quod adiunxit in
tellige. Nam et testimonia tua me
ditatio mea est: et consilium meum iu
stificationes tue. Recole quod superius
comendauit testimonia esse martyria.
Recole in iustificationib⁹ domini nullam
esse difficiliore et mirabiliorē. Et ut suos quis
diligat inimicos. Sic ergo exercebatur
corpus Christi: ut et martyria: id est testimo
nia eius meditaret: et ut diligenter eos a qui
bus exprobrabat⁹ et contemnetib⁹ p̄p̄f ipa
martyria persecutioes patiebatur. Non enim
p se: sicut iam cōmendauim⁹: sed p ipsiis po
tius orabat dicēo: Ausfer a me opprobriū et
contemptū. Sederunt ergo principes et ad
uersum me loquebantur: seruus autē tuus ex
ercebat in iustificationib⁹ tuis: Quo
nā modo: istaz et testimonia tua meditatio
mea ē: et cōsilium meum iustificationes tue.
Cōsilium cōtra consilium: Consilium seden
tium principum fuit inueniens martyres per
dere: cōsilium patientiū martyrum fuit inimi
cos p̄ditos inuenire. Reddebat illi mala
p̄ bonis: isti bona p̄ mal. Quid ergo mirum
si illi occidendo defecerit: isti moriendo vi
cerunt: Quid inq̄s mirū si martyres sciuē
tibus gentibus tempalem mortē patientis
sime p̄tulerūt: et gentes martyribus oranti
bus ad eternam vitam p̄uenire potuerūt:
du corpus Christi sic exercebat: ut et marty
ria meditaret: et malis martyrū persecutori
bus bona p̄secaret:

CXVIII

Explicit fīmo nonus. Incipit fīmo deci
mus de versu psalmi: Adhesit paumento
anima mea: vivifica me fīm vībum tuum.

Equis in isto psalmo maiore quod con
siderare et sicut dominus dederit petra
ctare debemus. Adhesit paumento
anima mea: vivifica me fīm
verbū tuū. Quid est adhesit paumento
anima mea: Nam cum adiungit et
dicit: Vivifica me fīm verbū tuū: quare se
vivificari poscat: utique causam promisit di
cendo: Adhesit paumento anima mea. Ergo
quod ppter ea se vivificari petit: quod paumento
adhesit anima eius: mirum si boni aliquid
hic vult intelligi. Ita quod se habet tota ista
sentētia: tanq̄ diceret: mortuus sum: vivi
fica me. Quid ē enim paumentū: Si tanq̄
vniam quandā domum magnam vniuer
sum mundū velimus accipe: videmus ve
lut eius camerā celū: terra erit igit̄ paumentū.
Vult itaque terrenis suis et cum apo
stolo dicere: Convētatio nostra in celis est.
Proinde terrenis adherere mors anima ē:
Qui malo contraria poscit vita: cum dicitur:
vivifica me. Sed vidēdum est: utrum con
gruant huic verba ista quod superius talia di
cerat: quibus magis deo videat adhesisse quod
paumento: ut convētatio eius non in terre
nis: sed in celestibus haberet. Quomodo enim
potest intelligi terrenis adhesisse qui dicit:
Seruus autē tuus exercebat in tuis iustifi
cationib⁹: nam et testimonia tua meditatio
mea ē: et cōsilium meum iustificationes tue:
Hec sunt enim verba eius antecedētia: quo
rum antecedētū ista sunt sequētia: Ad
hesit paumento anima mea. An ex hoc intel
ligere debemus: quodlibet quis p̄ficiat in
iustificationib⁹ domini habere eum mortalē car
nis affectum circa ista terrena: in quibus vi
ta humana temptatio ē sup terrā: et ab hac
morte si perseverant p̄ficit: quotidie reui
scere: vivificantē illo cuius gratia hō nos
interior renouat de die in diem: Hā et illa
apls cum dicebat: Quid sum⁹ in hō corpo
re p̄egrinamur a domino. Et cōcupiscebat dis
soluti et esse cū christo: adheserat paumento
animā eius. Unde et corpus ipsum: quod ex terra ē
nō absurde intelligitur paumentū: quod ad
huc quod corruptibile ē et aggrauat animā: re
cite in illo ingemiscit et dicit deo: Adhesit
paumento anima mea: vivifica me fīm vībum
tuū. Neque enim cum corpibus nostris quod cū do
mino erim⁹: sed tunc quod non erūt corruptibili

Psalms

lia: nec animas aggrauabūt: si diligēt̄ cō sideremus: non eis nos: si ipa nobis poti⁹ adh̄erebūt: nos aut̄ deo. Tn̄d̄ alteri⁹ psal mi verba illa sunt: Qd̄ibi autem adh̄erere deo bonum est: vt viuāt corpora ex nobis adh̄erēdo nob̄: nos aut̄ viuāmus ex deo: quia nobis adh̄erere deo bonum est. Ad besio quippe ista de qua dictum ē: adhesit paumento aīma mea: non consūctiōe car nis et anime: q̄uis et ipam quidam intelle perint: sed carnalem magis anime affectuz quo caro cōcupiscit aduersus spūm: signi ficare mibi vīd̄. Quod si recte accipitur: pfecto qui dicit: Adhesit paumento aīma mea: viuifica me b̄m verbum tuū: non id orat vt de corpore mortis huius: morte ipsius corporis interueniente soluat: qđ dies vltimus vite huius: q̄ propter eius breuitatez nō potest esse diutinus quādoq̄ su turus est: sed vt cōcupiscentia q̄ concipi scatur aduersus spūm magis magisq̄ minnatur: et concupiscentia qua cōcupiscit ad uersus carnē magis ac magis augeat: do necista consūmat in nobis: et illa consumetur q̄ spūm sanctum qui datus ē nobis. Bene autē non ait: viuifica me b̄m meritū meum: si ait: b̄m verbū tuū. Qđ quid est aliud: nūl̄ b̄m promissum tuū: Filius pmissiōis vult esse nō silt̄ elatiōis: vt b̄m gra tiam firma sit promissio omni semini. Hoc enim verbū promissionis in Ilaac vocabi tur tibi semen: hoc est nō qui filij carnis hi filij dei: sed filij pmissionis deputant in se mine. Nam qđ erat ip̄e q̄ seip̄ni in eo qđ se quitur: confiteat. **Vias meas enum clauit: et exaudisti me.** Nonnulli qdeq̄ codices habēt: vias tuas: sed plures et ma xime greci vias meas: hoc est malas. Nam hoc mibi vīd̄ dicere: Peccata mea cōse sussum: et exaudisti me: hoc est vt dimitt es ea. **Doce me iustificatiōes tuas.** Confessus sum vias meas: delesti eas: do ce me tuas. Sic doce me vt agaz: nō vt tā tumodo sciām qđ agere debeā. Sicut enī dictum est de dñō q̄ nō nouerat peccatū: et intelligit nō fecerat: sic et iusticiā ille vere dicendus ē nosse q̄ facit. Proficiēt̄ bec oratio ē. Nam vtiq̄ si omnino non faceret: pfecto illa supiora nō diceret: Seruus au tem tuus exercebat in tuis iustificatiōib⁹. Nō q̄ in qb⁹ exercebat has vult a dñō di scere: s̄ ab istis ad alias pficiēdo: velut cre scēdo desiderat puenire. Beniq̄ adiūgit idicat. **Eiam iustificationū tuarū**

insinua mīhi. **E**el ut nonnulli codices habēt: instrue me: quod exp̄ssus de gre ce dicitur: fac me intelligere. **E**t exerce bor in mirabilibus tuis. **I**p̄as iustificatiōes ampliores: quas pficiēdo cupit apprehendere: mirabilia dei vocat. Sunt q̄ quedam dei iustificatiōes ita mirabiles: vt humana infirmitas ab eis qui expt̄ nō sunt: nō ad eas posse puenire credat. **T**ā laborās iste et earū difficultate quodāmo do fatigatus adiungit. **H**ormitauit anima mea: inquit: precedio: confir ma me in verbis tuis. **Q**uid est dor mitauit: nisi a spe refriguit: qua se appre bensuram esse crediderat? **S**ed confirmia me inquit in vībis tuis: ne ab: is quoq̄ ad quas puenisse me iam sentio decidam dor mitando. **C**onfirmia itaq̄ me in eis verbis tuis: que iaz teneo: que iaz facio: vt ex eis ad alia possim pficiēdo puenire. **E**t quid impedit in via iustificationum dei sic am bulare: vt bō facile possit ad illa etiā mirabilia puenire. **Q**uid p̄putam? nisi quod a se amoueri in consequentibus rogat dicens.

Eiam iniūtatis amoue a me. **E**t quia lex factorū subintravit: vt abūda ret delictuz: Sequit̄ et dicit. **E**t lege tua miserere mei. Qua lege: nūl̄ lege fidei: Audi apl̄m. **U**bi ē gloriatio tua: Exclusa ē. Per quam legem: Factorū tūlōn: **S**ed plegem fidei. **H**ec est lex fidei qua credimus et oramus q̄ gratiaz nobis donari: vt faciamus quod q̄ nosmetip̄os implere nō possimus: ne ignorantēs dei iusticiā et no stram volentes cōstituere: iusticie ldei non simus subiecti. In lege itaq̄ factorū est dei iubentis iusticia: in lege autē fidei sub uentis misericordia. **L**um autem dixi set: **E**t lege tua miserere mei: de beneficijs eius que iam consecutus est: quodāmodo si dici potest prescribit: vt impetrat cetera que nondum est consecutus. **A**it enim.

Eiam veritatis elegi: iudicia tua nō sum oblitus. **A**dhesi testimonijs tuis domine: noli me confundere. **E**iam veritatis elegi vbi currerez: iudicia tua non sum oblitus vt currerem: **A**dhesi testimonijs tuis: cū currerē: domi ne noli me cōfudere: **Q**uo curro pertēdā: q̄tendo pueniā. **N**ō enī volētis neq̄ cur rentis: sed miserētis est dei. **B**eniq̄ sequitur. **E**iam mandatorum tuorū cūcurri: cum dilatasti cor meum. **N**on currerem: nisi dilatasses cor meum.

psalmus

Proclus isto versu exponit quemadmodum dictum sit: Elias veritatis elegi: iudicia tua non suz oblitus: Adhuc testimonijus tuus. Eiusmodi est quippe iste vie mandatorum dei: et potius eius beneficia: quod sua merita deo allegat. Tunc diceret ei. Quod istaz viam cucuristi eligendo: et dei iudicia non obliuiscendo: et ei testimonijus adhcerendo: An per teipm ista potuisti. Non: aut: Quid ergo? Nam mandatorum tuorum (inquit) curri: cum dilatasti cor meum. Non ergo pro prium: et quasi nullius tue opus indignus arbitriu meum: sed cum dilatasti cor meum. Cordis dilatatio: iusticie est delectatio. Hoc munus est dei: ut in perceptis eius: non timore angustumur: sed dilectione et delectatione iusticie dilatentur. Hanc enim nobis promittit latitudinem dices: Habitabo in eis et deambulabo. Quod enim latu est ubi deambulat deus. In hanc latitudinem diffunditur caritas in cordibus nostris per spiritus sanctum quod datus est nobis. Unde etiam dicitur est: Et in plateis tuis discurrent aquae tue. Platea quippe de verbo greco a latitudine nomen accepit: quoniam grece πλατύ dicitur latum. Hec sunt enim aquae: de quod omnis clamat: dices. Si quis sit uter ad me: qui credit in me flumina aquae viue fluunt de ventre eius. Et exponens euangelista quod dixit. Hoc autem inquit dicebat de spiritu quem accepturi erant credentes in eum. Multa dicunt possent de ista cordis latitudine: sed huius sermonis iam contradictione longitudine.

Explícit sermo decimus. Incipit primo undécimus de versu psalmi: Legem pone mihi domine viam iustificationum tuarum.

Thys psalmo isto magno sequitur quod nobis adiuuante domino considerandum atque tractandum est. Legem ponere mihi domine viam iustificationum tuarum: et exquiramus eam semper. Apostolus dicit: Iustus non est lex posita: in iustis autem et non subditis: et cetera quod ibi perclusus ait. Et si quod aliud sane doctrinæ aduersatur: que est enim euangelium glorie beati dei: quod creditur est mihi. Numquid ergo talis erat iste qui dicit: Legem per me mibi domine: qualibus beatus? Paulus dicit postquam leges? Absit. Si enim talis esset: non superius dixisset: Viam mandatorum tuorum cucurrit: cum dilatares cor meum. Quid ergo orat: ut sibi lex a domino ponatur: si non ponitur iusto: An eo modo non ponitur iusto quod posta est propositio et summatio in tabulis lapideis: non in tabulis cordis car-

CXVIII

nalibus sum testamētu vel ex morte syna: quod in fuitute generat: non sum testamētu nouum: De quo scriptum est per Hieremiam prophetam. Ecce dies venit dicit dominus: et consumabo domini israel et domini iusta testamētu nouum: non sum testamētu quod disposui prībus eorum in die qua apprehendi manus eorum: cum educerem eos de terra egypti: quoniam ipse non permanerūt in testamento meo: et ego neglexi eos dicit dominus: quoniam hoc est testamētu quod constitutum domini israel: Post dies illos dic dominus dabo leges meas in mentib⁹ eorum: et in cordib⁹ eorum scribam eas: Ecce quod voluntatis legem sibi ponit a deo: non sicut iustitia et non habet ditis ad vel testamētu patinētu posita est in tabulis lapideis: sicut sanctis filiis libere: sed supne hierosim: filiis promissiōis: filiis hereditatis eterne: sanctos p̄tanq̄ digito dei in mente datur et in cordibus scribit: non quam memoria teneat et vita negligat: sed quam sciant intelligendo: faciat diligendo in latitudine amoris: non in timoris angustiis. Nam quod timore pene: non amore iusticie operis legis facit: perfecto iuris facit. Quod autem in iuris facit: si posset fieri mallet utique non nobis: ac per hanc legem quam vellet non esse non est amicus: sed potius inimicus: nec mundus oportet: quod immunis est cogitatione. Tali non potest dicere quod iste dixit in superioribus verbis: Viam mandatorum tuorum cucurrit: cum dilatasti cor meum: quod illa dilatatio caritatē significat: que sum apostolus legis est plenitudo. Cur ergo iste adhuc poscit sibi legem ponit: que utique si non ei possita fuisset: non viam mandatorum dei in cordis latitudine cucurisset: Sed quod precie loquitur: et dei donum nouum esse quod perficit: quod alio petit cum sibi legem ponit petit: nisi ut in ea magis magis perficiat: Quemadmodum si poculum plenum teneas: et sicut dare incipias: et haurit bibendo: et poscit desiderando. Quibus autem iniustis et non subditis lex in lapideis tabulis ponit: purificatio reos non permissionis efficit filios. Sed et ille quod emunit: nec ea diligit eo modo reus est: quem moria eius lapis illi est quodammodo scriptus: non quo adornetur: sed quo prematur: pondus oneris: non titulus honoris. Hanc autem legem iste viam iustificationum dei vocavit: nec alia via est mandatorum eius: quia se currit iam diterat cum dilatum est cor eius. Ergo et currit: et currit donec perueniat ad palmam supernam vocationis dei. Denique cum dirisset: Legem pone mihi domine viam iustificationum

Psalmus

tuaz: addidit: et exqram eam semp. Quid enim exqrit qd habz: nisi qr et habz agedo: et exquirit pficiendo: Sed qd est sp: Utrum exqrendi nō erit finis: sicut dictum ē: Sē per laus eius in ore meo: qm̄ laudandi nō erit finis: Neq; enim deū nō laudabimus cum ad eius regnū puerimus eternū cū legamus: Beati q; habitat in domo tua: in secula seculorū laudabūt te. An semp dictum est: qd̄ h̄c vivit: qr tamdiu pficis: Post hanc aut̄ vitā q; bñ hic pficiebat: ibi pficit: Sicut de qbusdam seminis dictū ē: semp discētes: fille male: qr secutus adiūxit: et ad veritatis sciētiam nūq; pueniētes. Qui vō in melius sp hic pficit: quo pficiendo nitif: puenit vbi iam nō pficiat: qr pfectus sine fine cōsistit. Nec de illis tamen ita dictum ē: semp discētes: vt et post mortē discere pseuerēt vana et in fructuosa: cuz talibus doctrinis successerit: non studia: b; supplicia sempiterna. Hic ḡ exquirit tur dei lex qd̄ in ea pficis et sciēdo et diligendo: ibi aut̄ plenitudo eius manet ad fruendū: nō remanet ad qrendū. Sic etiā illō dictū est: Querite faciez eius semp. Iibi sp: nisi hic: Non enim et ibi sp qremius deifaciez: vbi videbimus facie ad faciē. Aut si recte dicit exquiri qd̄ sine fastidio diligitur: et id agit ne amittat: semp omnino sine fine qremus legē dei: hoc est veritatē dei. In hoc q̄ppe ipo psalmo dicit: Et lex tua veritas. Querit nunc vt teneat: tunc tenet ne dere linquat: Sicut de spū dei dictū est: q; omnia scrutef: etiam altitudines dei: nō vtiq; vt qd̄ nescit inueniat: si qr nihil relinqt omnino qd̄ nesciat. Gratia itaq; dei nobis p̄cipue cōmendaf: qñ sibi legē ponit a domino: qui vtiq; iam legē bñ lram nouerat: Sz qr lra occidit: spūs autē viuiscat: orat vt p̄ spūmancū faciat qd̄ p̄ litteram sciebat: ne p̄ sciam mādati nō obſuati etiā p̄uaricationis ei crīmē accedat: qd̄ etiā vt scia lex quomō sciēda est: id est vt intel ligatur quid sibi velit: quare sit eis posita qui eam nō erant fuituri: qcqd habeat: vtilitatis: etiam hocip̄ qd̄ lex subiutrauit vt abūdet delictum: nemo comprehendit: ni si a domino accepit intellectuz. Unde iste adiūgit et dicit. Da mihi intellectū et scrutabor legem tuaz: et custodiā illam in toto corde meo. Cum eni qd̄ legē scrutatus fuerit: et ad eiusalta puenit: in quibus tota lex pendet: pfecto debet deum diligere ex toto corde: et ex tota

anima: et ex tota mēte: et primū suū tāq; se ipm. In his enim duobus mandatis tota lex pēdet et ppbete. Hoc vider pmissse cuz dixit: Et custodiaz illā in toto corde meo. Sz quia et hoc nō valet viribus p̄p̄is: nisi adiūuet ab illo qui iubet ut faciat qd̄ iubet. Deduc me: inq;: in semita mādatorū tuorū: quia ipsam volui. Parum est mihi voluntas mea: nisi in eo quod volui me ipē deducas. Et certe ipa est semita: hoc est via mandatorū de: quā si dilatato ab illo corde suo cucurisse iam dixerat: quam p̄pterea etiam semitam vocat: quia angusta via est q̄ ducit ad vitaz: et cum sit angusta: nisi dilatato corde non currit. Sz quoniam adhuc pficit: adhuc currit: et iō diuinum auxilium quo deducat inquirit: quia neq; volētis: neq; currentis: b; miserētis est dei. Beniq; quia et ipm velle deus opatur in nobis: p̄paratur eni voluntas a domino. Sequit et dicit. Inclina cor meum in testimonia tua: et non in auariciam. Quid est inclinatum cor ad aliqd habere: nisi hoc velle: Et voluit ergo et orat ut velit. Voluit cu dicit: Deduc me in semita mandatorū tuorū: q; ipam volui: Orat aut̄ et velit cum dicit: Inclina cor meum in testimonia tua: et non in auariciā. Hoc itaq; orat: vt ipa voluntate pficiat. Quid sunt autem dei testimonia: nisi qbus sibi ipē attestat: Testimonijs enim aliquid pbatur: ac p̄ hoc iustificationes dei et mādata dei testimonijs dei probantur: et quicqd nobis p̄suadere vult de: suis testimonijs p̄suadet: In que iste petit inclinari cor suum: et non in auariciā. Testimonijs q̄ppe suis agit nobiscū deus: vt cum gratis colamus: qd̄ impedit auaricia radix omnū malorū. Tali verbo greco hic appellata: quo possit intelligi generalis auaricia: quia plus appetit quisq;: q̄ sat est. πλεομ̄ enim latine plus est: εξι habitus est: ab eo qd̄ ē habere. Ergo a pl̄ habēdo appellata est πλεομ̄εξι: quā latini interpretes in hoc loco nonnulli interpretati sunt emolumentū: quidam vō vtilitatem: sed melius qui auariciaz. Bicit autem Apostolus: Radix omnū malorum auaricia est: Sed in greco: unde in nostrā linguam verba ipa translata sunt: nō legitur apud apostolū πλεομ̄εξι: quod ī illo loco isto psalmi hui: si φιλαγγυρια: q̄ vbo significat amor pecunie. Versū apostolus intelligendus est isto nomine genus signi-

Psalms

ficasse per speciem: id est per amorem pecunie vniuersalē generaleq; auariciā: que vere radix est malorum oīm. Nam ipi p̄mi homines p̄ spēntē decepti & deiecti nō fuissent: nisi pl^o q̄ acceperant h̄fe: & pl^o q̄ sc̄ti fuerāt esse voluissent. Hoc q̄ppe ille p̄misserat: dices: Eritis sicut dñs. Ergo ista πλεομεσία subuersi sunt. Plus enī volētes h̄re q̄ acceperāt: qd̄ acceperant: amiserūt. Luius vestigium veritatis legib^o que vbiq; disperse sunt: & in forensi iure dēphensum est qd̄ in statutū est: vt plus petēdo: cā cadat: id est vt q̄ plus petierit q̄ ei debet: & qd̄ ei debebat: amittat. Omnis aut̄ a nobis circūciditur auaricia: si gratis colat dñs. Ad qd̄ sāctum Job in agone tēptatiōis ip̄e p̄uocat inimicus: cū de illo dicit. Nunq̄ ḡtis collit Job deum: Putabat enī diabolus q̄ i deo colendo vir iustus cor inclinatū habere in auariciā: & causa emolumenti v̄l' utilitatis rerū tp̄alū qbus eum d̄tauerat dñs velut mercenarius ei p̄ tali mercede seruiret. Sz q̄ gratis dñs coleret temptatus apparuit. Si ḡ cor nō habeam^o inclinatū in auariciā: dñs nō colim^o nisi ppter dñs: vt sui cultus ip̄e sit merces. Ip̄m diligam^o et in seipso: ip̄m diligamus in nobis: ipsuz in p̄ximis nr̄is quos diligimus sicut nosmet ip̄os: siue habeat eū: siue vt habeat eū: qd̄ nobis qm̄ ip̄o donante cōfert: Job illi dicitur: Inclina cor meū in testimonia tua: et nō in auariciā. Sed que sequunt̄ alio sermone tractanda sunt.

Explícit sermo vndecim^o. Incipit fimo duodecimus de eo qd̄ dicit: Auerte oculos meos ne videāt vanitatē: v̄sq; ad Ecce cōcupiū mādata tua: in iusticia tua viuifica me.

Equis in psalmo quē suscepim^o disserendū. **A**uerte oculos meos ne videāt vanitatē: in via tua viuifica me. Ecōtrario dissenserit int̄ se vanitas & veritas. Ihi^o aut̄ mūdi cupiditas vanitas: si christus q̄ ex b̄ mūdo liberauit veritas. Ip̄e est via: in q̄ se vult iste viuificari: q̄ ip̄e est vita. Ip̄e q̄ppe ait: Ego sum via veritas & vita. Sz qd̄ est: Auerte oculos meos ne videāt vanitatē: Nunq̄ qd̄ diu sum^o in b̄ mūdo: possum^o nō videre vanitatē. Ois enī creatura vanitati subiecta est: q̄ intelligit esse in boī: & omnia vanitas. Que abundantia boī in oī labore suo quo ip̄e laborat sub sole: An iste fortassis b̄

CXVIII

orat: vt non sit eius vita sub sole vbi omnia vanitas: si in illo sit in quo se viuiscari petit: Ille q̄ppe ascēdit nō sup solez tm̄: si sup oēs celos: vt adimpleret oīas: & in illo magis q̄ sub sole viuūt: q̄ nō inanis audiunt qd̄ dixerat apls. Que sursuz sūt q̄rite: vbi christ^o ē in dextera dei sedens: que sursum sunt sapite: nō q̄ sūt sup terrā: Mortui enī estis: & vita v̄ra abscondita ē cum christo in deo. Ac p̄ b̄ si vita nr̄a ibi ē vbi ē veritas: nō ē vita nr̄a sub sole vbi est vanitas. Sz h̄tā magnū bonū magis habem^o in spe: si tenem^o in re: & fīm spēni nr̄az beatus aplus ista locū ē. Qr & illud cū dirisset: Vanitati creatura subiecta ē: adiecit atq; ait: non sponte: si ppter eli q̄ subiecit eā in spe. Ergo i spe q̄ speram^o: nos adhesuros cōtemplande veritati: subiecti sum^o interi vanitati. Creatura q̄ppe ista sp̄ualis: aīalis: corporalisq; oīs in hoīe est: immo hō ē. Spōte peccauit: & inimica facta est veritati: sed vt merito puniret: nō spōte subiecta est vanitati. Beniq; post pauca: nō solū autē in q̄t: si nosip̄i p̄mitias sp̄us h̄ntes: id est qui nondū qd̄ diu ex toto qd̄ sum^o: si ex ea pte q̄ pecorib^o meliores sumus: deo nō vanitati subditi sum^o: si p̄ p̄mitias sp̄us: & ip̄i in nobis in tēpis ingemiscim^o: adoptionē expectātes: redēptionē corpis nostri. Spe enī salui facti sum^o: Spes aut̄ q̄ vidē nō est spes. Qd̄ enī videt quis qd̄ sperat: Si aut̄ qd̄ nō videm^o: speram^o: p̄ patiā expectamus. Qd̄ diu itaq; hic fīm carnē sum^o: cui^o adoptionē & redēptionē p̄ patiā spēi adhuc expectam^o: tamdiu fīm id p̄ qd̄ sub sole sum^o: vanitati subiecti sum^o. Qd̄ diu igit̄ ita sum^o: vñ possum^o nō videre vanitatem: cui etiā subiecti sum^o in spe: Quid est ḡ q̄ iste dicit: Auerte oculos meos ne videant vanitatē: An b̄ petit: vt nō qd̄ em i hac vita qd̄ in spe gerim^o impleat: sed vt i ea forte sit que in illo qfīq; possit impletī cū liberauit a fructute corruptiōis & spū & aīma et corpe in libertatem glīe filiorū dei: vbi iaz nō videat vanitatē. Possunt qd̄ em verda ista sic intelligi: nō ppter regulam fidei: sed est hic aliud sensus quem mihi fateor plus placere. Dñs in euangelio dicit: Si fuerit oculus tuus simplex: totū corpus tuū lucidū erit: si aut̄ oculus tuus fuerit nequā: totū corp^o tuū tenebrosū erit. Si ḡ lumen qd̄ in te est tenebre sunt: ip̄e tenebre quāte erit: Proinde magni interest cū aliqd̄ boni facim^o: cui^o rei cōtemplatiōe faciamus.

Psalms

Officiū quippe nōm: nō officio: b̄ sine pen-
sandū est: vt sc̄z nō tm̄ si bonū est quod fa-
cum̄: b̄ ppter si bonū est ppter qd̄ facim̄:
cogitem̄. H̄os oculos qbus cotēplamur
q̄faciā qd̄ facim̄ auerti poscit ne vide-
ant vanitatem: id est ne h̄āc attēdant ppter
quā faciat cū boni aliqd̄ facit. In q̄vanita-
te p̄cipiū locū obtinet amor laudis huma-
ne: ppter quā multa magna fecerūt: q̄ ma-
gnum b̄ seculo noīati sunt: multūq; lauda-
ti in ciuitatib; gentiū: querētes non apud
deū: b̄ apud hoīes glam̄: t ppter hanc ve-
lūt prudentes fortiter: tēperant: iuste q; vi-
uentes: ad quā pueniētes p̄ceperūt merce-
dem suā vani vanā. Ab hac vanitate vo-
lens dñs auertere oculos suorū: Attēdite
inqt̄ ne iusticiā v̄tam faciat̄ corā hoīibus
vt videamini ab eis: alioq; mercedeze non
habebitis apud p̄rem v̄m q̄ in cc̄ est. Be-
inde cum ip̄is iusticie q̄sdam p̄tes exēgre-
tur: p̄cipiens de elemosynis: de oratiōib;:
de ieiunijs: vbiq; id admonuit ne aliquid
corū ppter glam̄ hoīm fiat: t vbiq; dic̄ eos
q̄ ppter ea faciūt p̄cepisse mercedem suaz:
id ē non eternā q̄ sanctis reposita est apud
p̄rem: b̄ tempalem quā q̄rūt: q̄ p̄templant̄ i
suis opib; vanitatem: nō q̄ ip̄a laus hu-
mana culpanda sit: Nam qd̄ tam optādū
est hoībus q̄ vt eis placeāt q̄ debeat̄ inū-
tan: b̄ ppter ip̄am laudē bñ opari: b̄ est va-
nitati in suis opib; intueri: quadoqd̄ē
ripa ab hoībus laus homi iusto c̄tacū
q̄ puenerit: nō ibi esse debet eius finis bo-
ni: b̄ etiam ipsa referenda est ad laudē dei:
pter quem bona faciūt vere boni: q̄niaz
nec a seip̄is b̄ ab illo fuit boni. Deniq; i co-
dem fm̄e dñs iam dixerat eis: Luceat lu-
men v̄m coram hoīb;: vt videāt v̄ta oga
bona: t glorificēt p̄rem v̄m qui in celis ē:
vbi finē posuit: b̄ est in gl̄ia dei. Hoc debe-
mus q̄i aliqd̄ boni facim̄ intueri: si auer-
tunt̄ a vanitate oculi nři. Hō ḡ sic finis nři
boni opis in laudib; hoīm: b̄ ip̄as laudes
hoīm corigam̄: t ad dei laudes oia refe-
ramus: a quo nob̄ dat q̄cqd̄ in nobis sine
laudātis errore laudat. Porro si vanū est
pter hoīm laudes bōa facere: q̄sto vani
pter adipiscēdam pecunia vel augēdāz
sue retinendā: t si qd̄ hm̄o est cōmodi tē-
poral: qd̄ nobis accedit extrinsecus: quia
omia vanitas: Que abundātia hoīs in oī
labore suo quo ip̄e laborat sub sole: Pro-
pter ip̄am deniq; tpalem salutē non debe-
mus facere bona oga nřa: b̄ potius ppter

Ulam quā speramus eternā: vbi bono im-
mutabili p̄fui amur: qd̄ nobis erit ex deo:
imo quod nobis est ip̄e deus. Si enim san-
cti dei ppter hanc tempalem salutē bona
opa facerent: nūq; martyres ch̄isti bonus
opus cōfessionis in ewsc̄ salutis amissio-
ne p̄ficerēt: sed acceperūt auxiliū de tribu-
latione nō intuentes vanitatē: Quia v̄
na salus hoīm: t diem hoīm nō concupie-
rūt: quia hō vanitati simulatus est: dies et
velut v̄mbra p̄tereunt. Cum aut̄ deo roga-
tur: vt ea que v̄d̄ esse in nostra potestate:
id est oculorū auersio a vidēta vanitate
ab illo nobis cōcedatur: qd̄ nisi ei⁹ gratia
cōmendat. Nonnulli enim ab ea vanitate
nō auerterūt oculos suos: q̄ putauerūt a
seip̄is se fieri iustos t bonos: t dilexerūt glo-
riam hominū magis q̄ dei: q̄ t ip̄i hoīes
sunt qui sibi nimū placuerūt: t de sui arbi-
triū viribus p̄sumpserūt: Sed etiā hec va-
nitas t p̄sumptio sp̄us est. Cum v̄o dixi-
set: Querte oculos meos ne videāt vanita-
tem: in via tua vivifica me: que via nō va-
nitas sed veritas est: Beinde subiuxit:
Statue seruo tuo eloquii tuūz.
in timore tuo. Quid est aliud q̄ da mi-
bi vt faciaz qd̄ eloqueris? Neq; enī statu-
tum est eloquii dei his q̄ in se mouēt illud
cōtrafaciēdo: eis aut̄ statutū est in quibus
immobile est. Statuit itaq; deus eloquiūz
sui in timore suo eis qbus dat sp̄ū timo-
ris sui. Timoris aut̄ nō illius de quo dicit
Apostolus. Nō enī accepistis sp̄ū serui-
tutis iterū in timore: Hōc enim cōsumma-
ta caritas foras mutat timore: Sed illius ti-
moris quem dicit propheta sp̄ū timoris
dei: timorous v̄t̄q; casti p̄manentis in secu-
lum seculi: timoris quo timetur offendī q̄
amatur. Alter quippe timet adultera v̄t̄
suū: alit̄ casta: Adultera ne veiat: casta ne
deserat. Imputa opprobriū meū
quod suspicatus suz: quia iudicia
tua suauia. Quis est q̄ suū opprobrium
suspicat: t nō magis nouit suū quisq; op-
probriū q̄ cuiuslibz alienū: Suspicari enī
potius alienū potest homo nō suū: qm̄ qd̄
suspicatur: ignorat: in suo autem oppro-
bro nō est cuiusq; suspicio: b̄ sciētia: vbi lo-
quit̄ cōscientia. Quid est ḡ op̄iat: Oppro-
briū meū qd̄ suspicat̄ sum: Mirū de su-
periore sensu etiā iste ducendus est: qm̄ q̄
diu si auertit hō oculos suos ne videat va-
nitatē: qd̄ in seip̄o agit: hoc de alīs suspi-
catur: vt propter quod ip̄e colit deum: vel

Alia lsa
Jocūda

CXVIII

cupiui mādata tua: i tua iusticiay*Allia fa.
tēquaten*
uūifica me. Ecce cōcupiui ex toto corde:
et ex tota anima: et ex tota mente diligere te: et
primū sicut me: non in mea: sed in tua iusti-
cia uiuifica me: hoc est: ista caritate quam
cōcupiui imple me. Aduua me ut faciam
qđ cōmendas: dona ip̄e quod mādas. In
tua iusticia uiuifica me: qz in me vnde mo-
rerer habui: vñ aut̄ uiuam nō inuenio: nisi
in te. Iusticia tua christus est: q̄ factus est
nobis sapia a deo: et iusticia et sanctificatio
et redemptio: Ut quemadmodū scriptū ē.
Qui gloria in dño gloriet. Et in illo inue-
nio mādata tua q̄ cōcupiui: ut in tua iusti-
cia: hoc est in illa uiuifaces me. Ip̄e ē enī
v̄bum deus: et v̄bū caro factū est: ut esz et
primum meus.

Explícit sermo duodecimus.

Incipit sermo tertius decimus.

Ofermoni p̄stino quez de psalmo qui
est oīm plixissim⁹: nup̄ habuum⁹ de
verbis eius que sequunt̄: iste iungē-
dus est. Hec v̄ba sunt. Et veniat sup̄
me misericordia tua dñe. Que sentēta su-
periori videt annexa. Nō enim ait: veniat
sup̄ me: sed ait: et reiat. Est aut̄ ille superior:
Ecce cōcupiui mādata tua: in tua iusticia
uiuifica me. Beinde sequit̄. Et veniat su-
per me misericordia tua dñe. Quid b̄ ergo po-
scit: nisi vt mandata que cōcupiuit p̄ eius
misericordiam faciat q̄ mandauit: Exponit enī
quodāmodo qđ dixerit: in tua iusticia ui-
uifica me: cum subiūgit: Et veniat sup̄ me
misericordia tua dñe. Salutare tuum b̄ mi-
eloquiuū tuū. Hoc est b̄ mi promissionem
tuam. Vñ nos vult apl̄us filios promissio-
nis intelligi: ne arbitremur nostruz esse qđ
sumus: sed totū dei gratie retribuam⁹. Sa-
ctus est enī nobis christ⁹ sapia a deo: et iu-
sticia: et sanctificatio: et redemptio: ut quē-
admodū scriptū ē: Qui gloria: in dño
gloriet. Quid ḡ ē q̄ ait: i tua iusticia uiuifi-
ca me: In christo v̄tq̄ uiuificari cupit: et
ip̄a est misericordia quam sup̄ se posuit venire.
Ip̄e christus ē et salutare dei: Quo verbo
exposuit quā misericordiam diceret: vbi ait: Et
veniat sup̄ me misericordia tua dñe. Si ḡ que-
rimus que sit ista misericordia tua: audiam⁹ qđ
sequit̄: Salutare tuum b̄ mi eloquiuū tuū.
Ab eo quippe hoc p̄missum est: qui vocat
ea que nō sunt tanq̄ sint. Nōdū enī erant
qbus p̄mittaret: ne quisq̄ de meritis glo-
riaret: et qbus p̄missum est: etiā ip̄i p̄missi
sunt: ut totū corpus christi dicat: B̄ra dei

Psalms

ppter qđ bona opa facit: ppter h̄ credat et
alterū facere. Possunt q̄ppe hoies videre
qđ agimus. Lui⁹ ait̄ rei p̄templatiōe agi-
mus occultū est: et ideo dāk suspicionib⁹ lo-
cus: ut audeat h̄ iudicare de occultis ho-
minū: et falsa pleriq̄z: et si vera: tñ ei icogni-
ta temere suspicari. Prop̄ ea dñs cum de-
i p̄ fine loqueret ppter quē iusticiā facere
debem⁹: ut oculos n̄ros a p̄templatōe auer-
teret vanitatis: monuit ne propter laudes
hoīm bōa opa faciam⁹ dices: Attēdite ne
faciat̄ iusticiā v̄taz corā hoīb⁹: ut videa-
mini ab eis. Monuit ne ppter pecuniam
dicens: Holite vobis thesaurizare in fra:
Et nō potestis deo fuiire et māmone. Mo-
nuit ne ppter ip̄m necessariū victū atq̄ ve-
stitū dices: Ne solliciti sitis aie v̄re qđ mā-
ducetis: neq̄ corpori v̄ro qđ induam̄. Et
cū hec oia monuisset: qz possimus suspica-
ti eosq̄ s iuste uiuere videm⁹: et quo fine fa-
ciant nō videmus: ppter aliquid h̄mōi bñ
facere: p̄tinuo subiecit: Holite iudicare: ut
nō iudicem̄. Vñ et hic cū dixisset: Ampu-
ta opprobriū meū qđ suspicat⁹ sum: addi-
dit. Quia iudicia tua suavia: id ē iudicia
tua vera. Ueritatis enī amator suave clā-
mat esse qđ verū est. Hoīm aut̄ iudicia de
occultis hoīm nō suavia: qz temeraria. Et
ideo suū dixit opprobriū qđ de alijs suspi-
cat⁹ est: quia h̄ qđ apl̄us ait: Cōparātes se
metip̄os: subiumentip̄is nō intelligunt. Hoc
enī p̄cluius h̄ suspicat̄ in alio: qđ sentit̄ i
seip̄o. Hoc itaq̄ opprobriū suū petebat
auferrī qđ in se senserat: et in alijs fuerat su-
spicatus: ut nō esset diabolo simūl q̄ de oc-
cultis sancti Job suspicat⁹ est: qz nō grātis
deū coleret: quē poposcit temptādum: ut
crimē qđ obiecerat inueniret. Et cū libet̄
alterius opprobriū nō nisi emulatio suspi-
cetur: dū bonū opus reprehendi nō pōt: qz
se afferit qđ aptū est: et quo fine fiat reprehē-
dit: qz nō se exerit qđ occultum est: atq̄ ita
male suspicari nō debet qlibz nō videndo
qđ latet: et lūdēdo qđ emunet: Projecto
hoc malū quo quisq̄ libenf de hoīc malūz
qđ nō p̄spicit suspicat̄: caritas habēda ē q̄
n̄ emulaf̄: quā dñs p̄cipue cōmēdat dices.
Mādatū nouū do vobis: ut vos inuicē
diligatis: et in h̄ scient oēs qz discipuli mei
es̄tis: si dilectionē habueritis in inuicē: Et
de dilectione dei et primi loquens. In his
inqt̄ duobus mādatis tota lex pēdet et p̄-
phete. Vñ et iste h̄ sue suspicōis opprobriū
qđ desiderat imputari. Ecce: inqt̄: cō-

Psalmiss

sum id qđ sum. Et respondebo ex probrantib⁹ mibi verbū: Ul̄ tu ver- dū: exprobrantib⁹: an verbuz: respōdebo: ambigū est. Sed quodlibet eoꝝ christuz sonat. Ip̄m em̄ nobis exprobrāt a quibus est crucifix⁹: vel scandalū: vel stulticiā: ignorātes qꝝ verbū caro factū est: et habitauit in nobis: qđ verbū in principio erat: et apō deū erat: et de⁹ erat. Sz et si nō ipsi verbū exprobrēt qđ eos latet: qꝝ diuinitas ei⁹ ab eis nō cognoscitur a quib⁹ eius infirmi- tas in cruce cōtemnit: nos tñ verbū respōdeamus: nec exprobatione t̄rreamur aut p̄fundamur. Elerbum em̄ si cognouissent: nūqꝝ dñm glorie crucifixissent. Ille aut̄ re- spondet verbū exprobrantib⁹ sup quē ve- nit misericordia dei: hoc est ipsum salutare ei⁹. Venerit p̄tegat: nō vt cōterat. Hā sup ēs- dam cōterendos ventur⁹ est: qui nūc in eū dum spēnunt eius humilitatē offendēdo quassantur. Sic em̄ dicit in euāgelio: Qui ceciderit sup lapidē istū cōquassabitur: su- per quē vero ceciderit cōteret eū. Qui ergo nobis exprobrāt offendēdo et cadunt in eū: nos aut̄ ne offendam⁹ et cadam⁹ oppro- bria eoꝝ ne timeamus: sed respōdeamus ei⁹ verbū: hoc est verbū fidei qđ p̄dicam⁹: qꝝ si credideris in q̄t in corde tuo: qꝝ dñs ē Jesus: et p̄fessus fucris in ore tuo: qꝝ de⁹ il- lū suscitauit a mortuis saluus cr̄s. Lorde em̄ credit ad iusticiā: ore aut̄ p̄fessio fit ad salutē. Parū est ergo in corde habere chri- stum: et nolle p̄fiteri dñ timetur opprobriū: sed exprobrātibus respōdendū est verbū. Ut aut̄ hec martyres possent: p̄missuz est eis et dictū: Nō em̄ vos estis q̄ loquimini: sed spūs patris vestri q̄ loquitur in vobis. Jo et iste cū dixisset: R̄ndebo exprobrāti- bus mibi verbum: cōtinuo sequit. **Qm̄** sperauit in verbis tuis. Quod ēnuqꝝ in p̄missis tuis. Sed qm̄ plurimi q̄uis ad ip̄m corpus cui⁹ hec verba sūt p̄tinentes: graui pondere p̄secutionis surgēte nō va- luerūt sustinere exprobationē: et christū de- ficiēdo negauerūt: Ideo sequit. **E**t ne auferas de ore meo verbū vītatis vſqꝝ valde: Ex ore suo q̄ppe dicit: qꝝ vni- tas corporis loquit: in cui⁹ mēbris etiā illi deputant: qui defecerūt ad horā negādo: sed p̄nitēdo postea reuiterūt: vel etiā mar- tyri palmā quā pdiderāt repata p̄fessione sumpererūt. Nō igit vſqꝝ valde: vel sicut q̄- dā codices habēt: non vſqꝝ quaꝝ: hoc est nō oīno ex ore p̄petri: in quo erat typus

CXVIII

ecclesie verbū veritatis ablatū est: qui et si ad horā negauit timore turbat⁹: tñ flendo est repatus: et p̄fitēdo est postea coronat⁹. Totū itaqꝝ corpus christi loquit: id est ec- clesie sc̄lēvīnūersitas. In q̄ toto corpe: siue qꝝ negātibus plurimis remanserūt fortes qui vſqꝝ ad mortē p̄ veritate certarent: si- ue quia et ex his qui negauerant mīti repa- rati sunt: nō est ablatum ex eius ore verbū veritatis vſqꝝ valde. Quod aīt aīt: ne au- feras: intelligēdū est ne auferri sinas: ppter qđ orādo dicim⁹: Ne nos auferas in tēpta- tionē: Et ip̄e dñs ad p̄petrū: Rogauit in q̄t p̄ te ne deficiat fides tua: hoc ē ne auferat de ore tuo verbum vītatis vſqꝝ valde. Se- quitur. **Q**uia in iudicijs tuis spaui. Uel sicut de greco quidā diligēt⁹ expre- scriut superspaui. Quod verbū et si mi- nus vītate copositum est: tamē implet ve- ritatis interpretande necessitatē. Attētius ē nobis loci hui⁹ rimandus est sensus: vt in- telligamus quantū deus adiuuat quid si- bi velit in verbis tuis spaui: in iudicijs tu- is supersperauit. Respōdebo in q̄t exprobrā- tibus mibi verbū: qm̄ spaui in verbis tu- is: id ē qm̄ mibi hoc ip̄e p̄misisti. Et ne au- feras ex ore meo verbū vītatis vſqꝝ val- de: qm̄ in iudicijs tuis supersperauit: id est qm̄ iudicia tua quib⁹ me corripis et flagellas nō solū mibi nō auferūt spē: vey etiā augēt: quoniā quē diligēt dñs corripit: flagellat aut̄ oēm filiū quē recipit. Ecce em̄ sancti et humiles corde de te p̄sumendo in p̄secuti- onib⁹ nō deficerūt: ecce etiā qui de se p̄su- mendo deficerūt: et tñ ad ip̄m corpus p̄tu- nuerūt: sibi innotescēdo fleuerūt: et tuā gra- tiā solidius inuenierūt: qꝝ suā supbiam gdi- derūt. Ergo ne auferas ex ore meo verbū vītatis vſqꝝ valde: qꝝ in iudicijs tuis spaui.

Et custodiā lege tuā semp: Id est si nō abstuleris ex ore meo verbū vītatis: custodiā legez tuā semp. In seculū et in seculū seculū. Ostēdit qđ dixerūt semp. Aliqñ etenī semp intelligitur qđ diu hic vi- uitur: sed hoc nō est in seculū et in seculū se- culū. Melius quippe ita interpretatū est: qđ sicut quidā codices habēt in eternū: et in se- culū seculū: qđ nō potuerūt dicere et in eternū eternī. Lex itaqꝝ ista intelligēda est: de q̄ dicit Ap̄ls: plenitudo legis caritas. Hec em̄ a sanctis quoꝝ ex ore nō auferit verbū vītatis: h̄ est ab ip̄a christi ecclia custodi- etur: nō soluz in h̄ seculo: id ē donec finiat̄ hoc seculū: sed etiā in alter⁹ qđ appellat se-

CXVIII

culū seculi. Neq; n. p̄cepta legis sicut hic etiā vbi accepturi sumus que custodiam⁹: sed ip̄am legis: vt dixi: plenitudine sine vīlo peccāti timore seruabim⁹: qz t̄ deum plenius cū r̄iderim⁹ amabimus t̄ proximū: qz deus erit omnia in oībus: nec false cuiq; de p̄ximo suspicatōi erit locus: vbi nul̄lus vlli erit occultus.

Explicit sermo tertius decimus. Incipit sermo quartus decimus: de versu psalmi vbi ait: Et ingrediebar in latitudine: vsq; ad Exercebor in iustificatiōib⁹ tuis.

Epiores versus plixi psalmi hui⁹ orationē habet: hi aut̄ q̄ sequitur de quib⁹ nūc disputandū ē narrationē. Petebat em̄ homo dei super⁹ adiutoriū grāne dei: cū dicebat: In tua iusticia vniuersa me: t̄ veniat super me misericōda tua dñe: t̄ alia similia vel supra vel infra: nunc aut̄ dicit. Et abulabam in latitudine: qz mādata tua exquisiui. Et loquebar in testimonijs tuis in cōspectu regū: t̄ nō cofudebar. Et meditabam in mandatis tuis: que dilexi. Et leuaui man⁹ meas ad mādata tua q̄ dilexi: t̄ exercebor in iustificatiōib⁹ tuis. Ubi narrātis verba sūt: nō petētis velut impletatis que petiuerat cōfitebat in dei laudib⁹: q̄lem illū fecerat misericōda domini: quā super se venire poposcerat. Neq; em̄ hec ita superiorib⁹ p̄iunxerat vt diceret: Et ne auferas ex ore meo verbū veritatis vsq; valde: qz in iudiciis tuis spaui. Et custodiā legē tuā sp̄ in seculū t̄ i seculū sc̄li: Et abulabā i latitudine: qz mādata tua exq; sui. Et loqbar in testimonijs tuis in cōspectu regū t̄ non cōfudebar: t̄ cetera isto modo: Sic em̄ videt sequētia precedētib⁹ debuisse cōnectere: sed ait: Et abulabā i latitudine: vbi copula tuā cōiunctio: id est: t̄ velut in cōsequens posita ē: quia nō ait: t̄ ambulabo: quomo do dicebat t̄ custodiā legē tuā semp. Aut certe si optatiuo modo dictū est: custodiā legem tuam: nō ait: t̄ abulez in latitudine: quasi vtrung⁹ optauerit t̄ poposcerit: sed ait: t̄ ambulabā in latitudine: vbi si p̄iunctio ista non esset: sed a superiorib⁹ cōnectione libera inferret: t̄ soluta sentētia abulabā in latitudine: nihil de inusitato loquēdi modo hic deberet mouere lectorē: vt occultus sens⁹ querēdus hic aliquis putaret. Num iurum ergo quod nō dixit intelligi voluit: id est exauditum se fuisse: ac deinde subiuxit

culū seculi. Neq; n. p̄cepta legis sicut hic etiā vbi accepturi sumus que custodiam⁹: sed ip̄am legis: vt dixi: plenitudine sine vīlo peccāti timore seruabim⁹: qz t̄ deum plenius cū r̄iderim⁹ amabimus t̄ proximū: qz deus erit omnia in oībus: nec false cuiq; de p̄ximo suspicatōi erit locus: vbi nul̄lus vlli erit occultus.

Explicit sermo tertius decimus. Incipit sermo quartus decimus: de versu psalmi vbi ait: Et ingrediebar in latitudine: vsq; ad Exercebor in iustificatiōib⁹ tuis.

Epiores versus plixi psalmi hui⁹ orationē habet: hi aut̄ q̄ sequitur de quib⁹ nūc disputandū ē narrationē. Petebat em̄ homo dei super⁹ adiutoriū grāne dei: cū dicebat: In tua iusticia vniuersa me: t̄ veniat super me misericōda tua dñe: t̄ alia similia vel supra vel infra: nunc aut̄ dicit. Et abulabam in latitudine: qz mādata tua exquisiui. Et loquebar in testimonijs tuis in cōspectu regū: t̄ nō cofudebar. Et meditabam in mandatis tuis: que dilexi. Et leuaui man⁹ meas ad mādata tua q̄ dilexi: t̄ exercebor in iustificatiōib⁹ tuis. Ubi narrātis verba sūt: nō petētis velut impletatis que petiuerat cōfitebat in dei laudib⁹: q̄lem illū fecerat misericōda domini: quā super se venire poposcerat. Neq; em̄ hec ita superiorib⁹ p̄iunxerat vt diceret: Et ne auferas ex ore meo verbū veritatis vsq; valde: qz in iudiciis tuis spaui. Et custodiā legē tuā sp̄ in seculū t̄ i seculū sc̄li: Et abulabā i latitudine: qz mādata tua exq; sui. Et loqbar in testimonijs tuis in cōspectu regū t̄ non cōfudebar: t̄ cetera isto modo: Sic em̄ videt sequētia precedētib⁹ debuisse cōnectere: sed ait: Et abulabā i latitudine: vbi copula tuā cōiunctio: id est: t̄ velut in cōsequens posita ē: quia nō ait: t̄ ambulabo: quomo do dicebat t̄ custodiā legē tuā semp. Aut certe si optatiuo modo dictū est: custodiā legem tuam: nō ait: t̄ abulez in latitudine: quasi vtrung⁹ optauerit t̄ poposcerit: sed ait: t̄ ambulabā in latitudine: vbi si p̄iunctio ista non esset: sed a superiorib⁹ cōnectione libera inferret: t̄ soluta sentētia abulabā in latitudine: nihil de inusitato loquēdi modo hic deberet mouere lectorē: vt occultus sens⁹ querēdus hic aliquis putaret. Num iurum ergo quod nō dixit intelligi voluit: id est exauditum se fuisse: ac deinde subiuxit

Psalmus

sunt. Ergo ambulabam inquit in latitudine: quoniā mandata tua exquisiui. Exquisierat et inuenierat: qm̄ petierat et acceperat spiritū bonū: quo factus est bonus: bene facere bona ex fide que p̄ dilectionē opera tur. Et loquebar inquit de testimonijis tuis in conspectu regum et nō confundebar: tanq̄ ille qui petierat et acceperat: vt respōderet exprobrantibus sibi verbū: et nō auferretur ex ore ei⁹ verbum veritatis. Itaq̄ pilla vsc̄ ad mortē certans: nec in cōspec tu regum cōfundebatur eam loqui. Testimonia quippe in quibus dicit qd̄ loqueba tur: grece martyria nūcupant̄: quo verbo iam vñmur p̄ latino: Unde dictū est etiā vocabulū martyrum: qbus pdixit Iesu s q̄ t̄ ante reges eū fuerant cōfessuri. Et me ditabar inquit in mandatis tuis que dilexi: Et leuaui man⁹ meas ad mandata tua que dilexi: Sive quod nōnulli codices habet in vtricq; versu dilexi valde: aut nimis aut vehemēter: sicut interpretari placuit qd̄ grece διεποδέα. Mādata ḡ dei dilexit p̄ hoc q̄ ambulabat in latitudine: p̄ sp̄ ritum scilicet sanctū: per quē dilectio ipsa diffundit et dilatat corda fideliūz. Bilexit autē et cogitando et operando. Nam quod ad cogitationē pertinet ait: Et meditabar in mādatā tuis: Qd̄ aut ad opationē: Et leuavi manus meas ad mādata tua: vtricq; autē sentētie addidit: que dilexi. Finis em̄ p̄cepti est caritas de corde puro. Quādo isto fine id est hui⁹ rei cōtemplatiōe fit mādatū dei: tunc fit vere opus bonū: et tunc leuantur manus: q̄ supernū est quo leuantur. Propterea de ipsa caritate loq̄ Apo stol⁹ et dicit: Supeminentē viā vobis demōstro. Et alio loco: Lognoscere inqt etiā supeminentē scientie caritatē christi. Nam si de opere mandatorū dei merces terrene felicitatis expertis: deponūtur manus potius q̄ leuantur: quia terrena emolumen ta que nō sursum: sed deorsum sit illo ope re requirunt. Ad vtricq; autē pertinet qd̄ seq̄ tur: Et exercebar in iustificatiōibus tuis: Qd̄ plures interpretis dicē maluerit q̄ letabar aut garribā: qd̄ aliqui interpretati sunt ex eo quod grec⁹ habet ολεσχόη. Ex eretur quippe in iustificationib⁹ dei letus: et quodāmō garrul⁹: qui mandata eius q̄ diligit: et cogitandi: et operādi delectatiōe custodit.

I Explicit sermo decimusquartus. In cipit sermo quintusdecimus.

CXVIII

On sideremus quantū donet do minus: et p̄tractemus hos versus magni psalmi hui⁹. **A**men to verbi tui seruo tuo: in quo spem dedisti mihi. **H**ec me cōsolata ē in humilitate mea: qm̄ verbū tu um vivificauit me. Si unquid obliuio sicut in hominē: cadit in deūz: **L**ur ergo ei dicit: memento. **Q**uis in alijs sanctis scri pture locis ipm verbum oīno ponatur: vt est: Quare mei oblitus es: et obliuiscer̄ in opia nostrā: et ip̄e deus p̄ prophetā: **O**mnes inqt iniquitates ei⁹ obliuiscar̄: Et alibi atq; alibi sepius hoc legitur. Sed nō vt ho minibus ista p̄tingunt: ita intelliguntur in deo. Nā sicut deū penitere dicitur: qm̄ pre ter hominū spem res mutat: cōsilio nō mu tato: q̄ consiliū dñi manet in eternū: ita di citur obliuisci qd̄ tardare videtur adiutoriū: vel promissum: vel nō retribuere dig na peccantibus: vel si quid huiusmodi: tā q̄ cius memoria sit elapsum quod sperat: siue tinetur et non fit. **B**icūtūr ista locutio ne morali qua humanus mouet affectus: q̄uis enim deus faciat certa dispositiōe: nō deficiente memoria: nec obscurata intelli gentia: nec voluntate mutata. **L**ū itaq̄ dici tur ei: memēto: orātis desideriū: q̄ p̄missū poscit ostendit: et h̄ extēdit: nō deus quasi ei de niēte exciderit admoneſ. **A**mento inquit verbi tui seruo tuo: hoc est imple p̄ missum seruo tuo: In quo spem dedisti mi hi: hoc est in quo verbo quoniā promisisti mihi me sperare fecisti. **H**ec me cōsolata est in humilitate mea: hec scilicet spes que data est humilibus dicēte scriptura: Be⁹ superbis resistit: humiliis autē dat gratias. **E**nde ore p̄prio etiā ip̄e domin⁹ ait: Quoniam qui se exaltat humiliabitur: et qui se humiliat exaltabitur. Bene hic intelligimus etiā illam humilitatē: nō qua se quisq; hu miliat cōfitendo peccata: nec sibi arrogan do iusticiam: sed qua quisq; humiliatur alic̄ tribulatione vel deiectione quā meruit ei⁹ superbia: aut exerceſ pbaturq; ei⁹ patientiā. **U**nde paulo post dicit hic psalmus: P̄v usq; humiliarer ego deliqui: Et illud in libro sapientie: In dolore sustine: et in humilitate tua patientiā habe: qm̄ in igne pbatur aurum et argentū: homines vero accepta biles in camino humiliationis. Quod ait acceptabiles: ibi spem dedit que cōsolare tur in humilitate. Et dominus Iesu hāc humilitatem cū discipulis predicaret a p̄

Alia līa.
t Deīor esto

Alia līa.
t quia.
t cloquū.

Psalmus

CXVIII

secutoribus esse venturā: non eos sine spe reliquit: sed hanc etiā qua consolaretur dicit dicens: In vestra patientia possidebitis animas vestras. De ipso quoq; corpore quod ab inimicis posset occidi: et quasi penit' interire: capillus inquit capitū vestri non peribit. Hec spes data est corpori christi qd est ecclesia: qua consolaretur in humilitate sua. Propter quā spem dicit et apostol' Paulus: Si autē quod nō videamus speramus p patientiaz expectamus: Et eternorū est spes ista premiorū. Est et alia spes que in humiliitate tribulationis plurimū cōsolatur: que sanctis data est in verbo dei adiutoriū gratie pollicētis ne quis qd deficiat. De qua re dicit Aplus: Fidelis deus qui non permittit vos tēptari super id quod potestis: sed faciet cū temptatione etiā exitum vt possitis sustinere. Hac spem dedit etiā saluator ore suo qndo ait: Hac nocte postulauit Iathanas vexare vos sicut tritum: et ego rogaui p te Petre ne deficiat fides tua. Hanc spem dedit: et in oratione quā docuit: vbi monuit vt dicamus: Ne nos iferas in temptationē. Qd ammodo em promisi se daturū suis perditantibus quod dici voluit ab orantib;. Et numerū de hac spe magis iste psalm⁹ intelligendus est dicere: Hec me solata est in humiliitate mea: quoniam verbū tuum viuiscauit me. Quod expressius interpretati sunt: qui non verbū sed eloquī posuerūt Grec⁹ em λογιον habet: qd est eloquī: nō λογιος: qd est verbum. Sequitur aut. Supbi inique agebat usq; valde: a lege autē tua non declinai. Superbos intelligi voluit psecutores piorum: et ideo subiecit: A lege autē tua nō declinai: quia hoc eū facere illorū psecutio cōpellebat. Quos usq; valde inique dicit egisse: qz non solū erant impij: verumetā piros impios esse cogebat. In hac humiliitate: hoc est in hac tribulatione spes solata est que data ē in verbo dei pollicētis adiutoriū: ne deficiat fides martȳ: et presen- tia spiritus sui vires impertiētis laborantibus: vt euadētes de muscipula venantium dicerēt: nisi qz domin⁹ erat in nobis fortasse viuos absorbuissent nos. An forte qd ait: Hec me solata est in humiliitate mea: illaz dicit humiliatē qua homo est delectus et projectus in mortē ex peccato illo qd valde infeliciter in paradisi felicitate cōmissū est: In hac quippe humiliatē i qua

homo vanitati similis factus est: et dies ei⁹ sicut umbra pretereunt: omnes filii ire sūt: nisi per mediatorē reconciliantur deo: qui pdestinati sunt in eternā salutem ante mūdi constitutionē: in quo mediatore et antiq; iusti spem habebant: quādo eum in carne venturum per prophetie spiritum puidebāt. Quod ergo verbū ad eos siebat de illo: etiā hoc bene hic intelligitur verbū: si et ipsorum accipimus istā vocem: de quo verbo dictū est: Memor verbī tui seruo tuo in quo mihi spem dedisti. Hec me cōsolata est in humiliitate mea: hoc est in ista mortalitate mea. Quia eloquī tuum viuiscauit me: vt spem vite haberē plectus in mortem. Superbi inique agebant usq; valde: qniquidem eorū superbiam nec humilitas mortalitatis edomuit. A lege aut tua non declinai: qd me facere cogebant superbii. Memor fui iudiciorū tuorū a seculo domine: et cōsolatus sum. Tel sicut alij codices habent: et exhortatus sum: id est exhortationē accepi. Utrungs em potuit interpretari de verbo greco qd est παραχλητερ. A seculo ergo ex quo genus humanū sumpsit exordiū: memor fui iudiciorū tuorum sup vasa ire que parata sunt in perditionē: et cōsolatus sum: quia p hec quoq; ostendisti diuitias glorie tue in vasa misericordie tue. Tediū tenuit me p a peccatorib⁹ dereliquenti bus legem tuā. Cantabiles mihi erāt iustificationes tue: in loco incolatus mei. Tel sicut alij codices habent: in loco peregrinationis mee. Ipsa est illa humilitas in loco mortalitatis et peregrinationis hominis de paradiſo: et de illa signa hierusalē: vnde quidā descendens in hiericho incidit in latrōes: sed ppter miscēlam que per illū samaritanū cum illo facta est: cantabiles illi erant iustifications dei in loco pigrinationis sue: qz quis eum tediū teneret a peccatorib⁹ relinquentibus legē dei: quia cum eis pversari in hac vita vel ad tempus cogit: donec area ventuletur. Possunt em isti duo versus ad singulas partes vni superiori aptari: Ut qd ait: Memor fui iudiciorū tuorum a seculo domine: ad hoc referat: Tediū tenuit me a peccatorib⁹ dereliquentiibus legem tuā. Qz vero ibi ait: Et solat⁹ sum: ad hoc referatur: Cantabiles mihi erant iustifications tue in loco pegrinationis mee. Memor: iquit: fui in nocte nominis tui

Allia lta.
i quaq.

Allia lta.
i Defectio
t pro.

Allia lta.
t nō habet.

Psalms

domine: et custodiui legem tuam.
Hoc est illa humilitas ybi est mortalitatis
eruna: nox est in superbis unique agentib⁹
vtq⁹ valde: nox in tedio a peccatoribus re-
linquentibus legez dei: nox est postremo in
loco peregrinationis hui⁹: donec veniat do-
minus et illuminet abscondita tenebrarū:
et manifestabit cogitationes cordis: et tunc
laus erit vniciq⁹ a deo. In hac ergo noc-
te memor homo esse debet nominis dei: vt
qui gloriatur in dño glorietur. Propt⁹ qd
et illud scriptum est: Hō nobis domine nō
nobis: sed nomini tuo da gloriā. Sic enī
quisq⁹ nō in sua sed in dei gloria: qd nec in
sua sed in dei iusticia: id est a deo sibi dona-
ta custodit legez dei: sicut iste ait: Memor
fui in nocte nominis tui domine: et custodi-
ui legem tuam: quā nō custodisset si in sua
virtute cōfidens: nominis dei memor non
fuisset: Adiutoriū em nostrum in nomine
domini. Propter quod secutus adiūxit.

*Hec facta est mihi: t̄ quoniā iu-
sticias tuas exquisiui.* Iusticias vti-
q⁹ tuas quibus iustificas impiū: nō meas
que nunq⁹ me p̄ficiū faciūt sed superbū. Nō
enī erat iste aliquis eorū: qui ignorātes dei
iusticiā: et suam volentes p̄stituere: iusticie
dei non sunt subiecti. Has ergo iusticias
quibus iustificantur gratis p̄ gratiam dei
qui p̄ seipso iusti esse non possunt: melius
alij interpretati sūt iustificationes: qd reuera-
nō dixi o sūphēt: id est iusticias: sed Di-
xii o sūphēt grecus habet: que sunt iustifica-
tiones. Sed quid sibi vult quod ait: Hec
facta est mihi: Hec quid: Un forte lex: qd
dixerat: Et custodiui legem tuam: quibus
verbis subiunxit: Hec facta est mihi: tāq⁹
diceret: hec lex facta est mihi: Sed non est
rememorandū in exponēdo: quomodo sit ei
facta lex dei. Greca enī locutio vñ ista trās
lata est: satis indicat nō de lege dictū esse:
hec facta est mihi: qd lex in eadē lingua ge-
neris masculini est: et feminino p̄nomine
etī ibi sc̄ptū est: Hec facta est mihi. Que-
rit ergo prius que illi facta sit: deinde quo
modo illi facta sit quecūq⁹ illa sit. Hec in-
quit facta est mihi: nō vtq⁹ hec lex: qd hūc
sensum sicut dixi grecus expellit. Forte er-
go hec nox ē: qd tota superior sentētia sic se
babet: Memor fui in nocte nominis tui do-
mine: et custodiui legem tuā: et sequit. Hec
facta est mihi. Quia vtq⁹ nō lex profecto
nox est que facta est illi. Quid est igit nox
mibi facta est: qd iustificationes tuas exqui-

CXXVIII

sui? Lux quippe potius est ei facta nō nox:
qd iustificationes exquisiuit dei: Ac sic recte
intelligitur: facta est mibi: ac si diceretur fa-
cta est p̄ me: id ē factū est vt p̄dēset mibi.
Si enī hūlitas illa mortalitātē nō absurdē
intelligitur nox: ybi inuicē latēt corda mor-
talium: vt de talibus tenebris innumerabi-
les et graues tēptationes oriantur: ita vt in
eadem nocte pertransēant etiā bestie silue-
catuli leonis rugiētes querentes a deo escā
sibi: Enī de illo leone rugiēte et que-
rente quem deuoret: dñs ait: qd iam supra
cōmemorauit: Hac nocte postulauit satba-
nas vexare vos sicut triticū: id est hac no-
cte in qua pertrāseunt bestie silue: vos leo
ille magn⁹ q̄suit a deo escā sibi: p̄fecto hec
ipsa humilitas in loco peregrinationis hu-
ius que nox recte intelligitur p̄dēt eis qui
salubriter exercentur in ea vt discāt nō su-
perbire: ppter quod malū in ista nocte pul-
sus est homo. Initius enī supbie hominis
apostatare a deo. H̄z gratis iustificat⁹: at-
q⁹ vt in ista humilitate p̄ficiat varijs tēpta-
tionibus hui⁹ noctis oppositus: iam intel-
ligens dicat qd in h̄ psalmo aliquāto p̄ di-
citur: Bonuz est mibi q̄ humiliasti me: vt
discā iustificationes tuas. Hā quid est ali-
ud: bonū est mibi quia humiliasti me: nisi
hec humilitas que nox vocatur facta ē mi-
hi: id est factū est vt p̄dēset mibi: Sed qua-
re hoc: Quia scilicet iustificationes tuas
nō meas exquisiui. Possumus etiā qd di-
ctuz est: Hec facta est mihi: sic intelligere:
vt nec lex: nec nox subaudiat: sed hoc p̄no-
men qd est hec nō accipitur aliter: qd se ha-
bet ille in alio psalmo loc⁹ vbi legit: Unā
petiū a domino hanc requiram. Nec dicit:
quid vñā vel quā vñā de qua dixerit hāc
requiraz: sed femininū genus quasi p̄ neu-
tro positū est. Inusitate quippe dictuz est:
Unā petiū: hanc requiram: vbi nō subau-
ditur que illa vñā sit: qd vñā diceret:
Unū petiū a domino: hoc requiram: vt in
habitem in domo domini. In his enī neu-
tris nō solet exigi neutrū quod subaudiens
dum sit: vtputa vñū bonum: aut vñū do-
num: vel si quid huusmodi: sed quicqđ il-
lud est: etiā si masculino vel feminino gene-
re nūcupetur: vel sine villo nomine vñū ge-
neris quibuslibet verbis insinuetur: solita
omnino locutione sub genere neutro intel-
ligitur. Ita ergo et h̄ eo modo dici potest:
Hec facta est mihi: tāq⁹ dictū esset: hoc fa-
ctuz est mihi. Si aut̄ queramus quid illud

Psalmus

sit: decurrit quod supra dixerat: **M**emor fui in nocte nominis tui domine: et custodi ui legem tuam. **H**oc factum est mihi: id est si quod custodiui legez tuam: non per me ipsum feci: sed factum est mihi utique abs te: quod iustificationes non meas sed tuas exquisui. **B**e- us est enim inquit apostolus qui operari in vobis: et velle et operari pro bona voluntate. **H**oc etiam per prophetam deus dicit: Et faciam ut in iustificationibus meis ambuletis: et iudicia mea obseruetis et faciatis. Quapropter deo dicente: Ego faciam ut iudicia mea obseruetis et faciatis: rectissime iste dicit hoc factum est mihi: ut cum quesieris quid illud sit: respodeat quod supra dixerat: ut custodiere legem dei. Sed quia in longum sermo processit: ea que sequuntur dico donante ab alio melius tractabutur exordio.

ExPLICIT sermo quintus decimus. **I**n cipit sermo decimus sextus: de versu psalmi: Pars mea dominus: usque ad: **N**on discidia tua plena est terra.

DOs versus psalmi huius magni b nunc aggredimur in dei voluntate tractandos. **P**ars mea dominus: Quod habent quidam: Portio mea domine: quod utrum ideo dicatur: quia particeps eius est quis ei adheret: sicut scriptum est: **N**isi autem adherere deo bonus est. Non enim existendo sunt homines deo: sed sunt participando illius rum qui vero est deus: An quod partes sibi eligunt homines in hoc mundo: sive sortiuntur alii hoc aliud unde quisque vivat: quodammodo portio priorum deus est unde semper vivat. Ut ergo sensus non est absurdus: Sed quod sequitur hic audiamus. **V**ixi custodire legem tuam. Quid est: portio mea domine dixi custodire legem tuam: nisi quod ita erit portio cuiusque dominus cum legem eius custodient: Sed quomodo custodit nisi hoc donet atque ad hoc adiuvet spiritus iustificans: ne litera occidat: et peccatum occasione accepta per mandatum operetur in homine oem concupiscentiam. Inuocatus est igitur: **S**ic n. ab eo fides impetrat quod lex imperat: **Q**ui in quo cauerit nomen domini saluus erit. Et video quod subiungat. **P**recatus sum facies tuam in toto corde meo: Et dicens quod sit precatus. **M**iserere: inquit: mei sum eloquium tuum. Et tanquam exauditus atque ad iustus ab eo quem precatus est. **Q**uia cogitauit: inquit: vias meas: et auerti pedes meos in testimonia tua. Auer-

CXVIII

ti scilicet a viis meis que displicerunt mihi: ut irent in testimonia tua: atque ibi habarent viam. Plures enim codices non habent quod cogitauit: sicut in quibusdam legit: sed tam modo: cogitauit. **O**r autem hic positum est: Et auerti pedes meos: non nulli habent: et auerti pedes meos: ut hoc deo potius gratie tribuatur: sum illud quod apostolus ait: **B**ea est enim qui operatur in vobis: cui etiam dicitur: Querte oculos meos ne videant vanitatem. Si oculos ne videant vanitatem: cur non et pedes ne sectentur errorem? Propterea quod et illud scriptum est: Oculi mei sp. ad dominum: quod ipse euillet de laqueo pedes meos. Sive auerti pedes meos sive auerti pedes meos legat: ab illo fit ut faciamus cuius faciem precatus est in corde suo: et cui dixit: miserere mei secundum eloquium tuum: hoc est sum verbum promissionis tue. **F**ilius quippe promissionis in semine deputatur abrae. **N**enig hoc impetrato gracie beneficio. **P**aratus sum: inquit: et non sum turbatus: ut custodiaria mandata tua. Quod aliqui interpretati sunt ad custodiendam mandata tua: aliqui ut custodiatur: aliqui custodiare: quod grecus posuit λογοθεασε. **O**vero paratus factus sit ad custodienda diuina mandata: subdidit dicens. **F**unes peccatorum circumplexi sunt me: et legis tue non sum oblitus. **F**unes peccatorum impedimenta sunt inimicorum: sive spiritualium sicut diaboli et angelorum eius: sive carnalium in quibus filii infidelitatis diabolus operatur. Non enim hoc nomen quod dictum est peccatorum ab eo quod sunt peccata delictum est: sed ab eo quod sunt peccatores: quod in greco evidenter apparet. **L**et itaque minantur mala quibus terreat iustos: ne prelege dei patiatur: quodammodo sumus implicati vel validas et robustas restes suas. **T**rabut enim peccata sicut restem longam: et hinc sanctos implicare conantur: et aliqui permittuntur. **S**ed si implicatur corpus: non implicant animum: ubi non est iste dei legis oblitus: quod sermo dei non est alligatus. **M**edia nocte: inquit: surgebam ad confidendum tibi: super iudicia et iusticie tue. Quia et hoc ipsum quod funes peccatorum circumplexantur iustum: iudicia sunt iusticie dei. **P**roprio quod dicit apostolus Petrus: tempus esse ut iudicium icipiat a domo domini: Et si initium inquit a nobis: qualis finis erit eis qui non credunt domini euangelio: **E**t si iustus vir saluus erit: peccator et impius vir

Allia lira.
t legem tuam.

Allia lira.
t iustificatur.

parvum: docem autem te
quaerantur ecclesiæ
tum crescentur eam:
diam acie granota tribu-
mentum: in qua dona
non alicuius: ut de-
cibus resurgat: et rite
ore al focum confundam:
viro illa haec grana da per
sum dominum nostrum: voca
perduc prophetatum suo co-
spicillatum. **E**id ipsum cap-
quod lepro pertinere argu-
capit oculo sum omnium
et credientium mandam-
candit epistola que ad be-
neficiis: **Q**uam inca-
rionem: **P**ropter quam cau-
satur vita eos vocare. **E**t
populi ergo inquit: puen-
tur iniquum cam: et ipse pro-
curat. **Q**uod quod ci-
cuius particeps futura est: **P**ec-
torum particeps domum: cu-
mostitutum non est: quod ha-
cunglio quo nos diuinae
peccatum sumus: dicitur: **D**
eclarus filius dei hi qui cu-
mune cuius non est sanguinis
volitate carnis: et voluntate
coronam: **E**st enim hoc
suum est particeps mortalium
tibi sequitur: **E**st vero caro si-
cibunt in novis: per hanc
ponit: **W**eber gaudi subministrat
sive invenimus: dicit: custodiatur
et: **G**oodeus: **Q**uod deinde **G**oodeus
proprietatis: sed quod in mortali-
tate corpore suorum: in vi-
mine diffuso: tota obire terrar-
e per volunam seculorum: que-
lo capite nostro: **E**st et hoc
panacea ego sum omni-
t et custodiaria mandata tua:
per hoc quod particeps factus es
rum: deus omnis immortalis
ideo gratum erit in terra: et
tum multa fructum faceret. **E**st
du securus adiunctorum: **D**omi-
na domine plena est tui
tua scientia: ut perficiatur ad
iustificationes tuas doc-
explicat sermo decimus sextus

Psalmus

parebunt: hoc enim ait de persecutionibus
 quas patiebatur ecclesia cum funes pecca-
 torum circumplexerentur eam. Proinde me-
 diam noctem grauiora tribulationis intelli-
 genda existim: in qua dixit: Surgebam: quod
 non enim sic affligebat ut decesseret: sed exer-
 cebat ut surgeret: id est ut ea ipsa tribulati-
 one ad fortius confitendum perficeret. Nam
 vero quod ista fuit gratia dei per Jesum chri-
 stum dominum nostrum: voce personae sue
 per banc prophetiam suo corpori adiungit
 ipse salvator. Ad ipsum caput enim proprie-
 quod sequitur pertinere arbitror. **P**articeps
 ego sum omnium timimenti et
 custodientium mandata tua. Si
 cut est in epistola que ad hebreos scribit:
 Qui enim sanctificat et qui sanctificantur ex
 uno omnes. Propter quam causam non con-
 fiditur fratres eos vocare. Et paulopost:
 Propterea ergo inquit: pueri communicaue-
 runt sanguini et carni: et ipse propemodum
 eorum participauit. Quod quod est aliud quod
 eorum particeps factus est: Nec enim effice-
 remur participes divinitatis eius: nisi ipse
 mortalitatis nostre particeps fieret. Nam in
 euangelio quo nos divinitatis eius parti-
 cipes facti sumus; ita dicitur: Dedit eis po-
 testatem filios dei fieri his qui credunt in no-
 mine eius: qui non ex sanguinibus neque ex
 volitate carnis: neque ex voluntate viri: sed
 ex deo nati sunt. Ut autem hoc fieret: quod et ip-
 se factus est particeps mortalitatis nostre:
 ita ibi sequitur: Et verbum caro factum est:
 et habitauit in nobis. Per hanc eius partici-
 pationem nobis gratia subministrata: ut ca-
 ste timeamus deum: et custodiemus mandata
 eius. Proinde ipse dominus Jesus loquitur in ista
 prophetia: sed quedam in membris suis et vni-
 tate corporis sui: tandem in uno quodam ho-
 mine diffuso toto orbe terrarum: et succresce-
 te per volumina seculorum: quedam vero in se
 ipso capite nostro: Enim et hoc est quod ait:
 Particeps ego sum omnium timimenti te:
 et custodientium mandata tua. Et quia pro-
 pter hoc quod particeps factus est fratrū suo-
 rum: deus omnium immortalis mortalium:
 ideo granum cecidit in terra ut mortifica-
 tum multum fructum saceret. Et de ipso fru-
 ctu secutus adiunxit. **A**dsericordia
 tua domine plena est terra: Et unde
 hoc: nisi cum iustificatur impius: In cuius
 gratia scientia ut proficiatur adiungit. **E**t
 iustificationes tuas doce me.

Explicit sermo decimussextus. Inci-

alia lta.
bab.

CXVIII

pit sermo decimusseptimus: de versu psal-
 mu: Suavitatem fecisti cum seruo tuo domi-
 ne: vosq ad: Bonum mibi lex oris tui super
 mulia auri et argenti.

Dis versus psalmi huius de quibus
 nunc in voluntate dei disputaturi
 sumus ab hoc incipiunt. **S**uau-
alia lta.
tbonitatē.

uitates fecisti cum seruo tuo domine
 secundum verbum tuum. Ciel potius secundum
 eloquium tuum. Sed quod ait grecus χριστος τεχνη: aliqui suavitatem: aliquando bo-
 nitatem nostri interpres translulerunt. Verum
 quia suavitatem potest esse et in malo: quod illi-
 cita queque et immunda delectant: potest esse
 et in ea que conceditur voluptate carnali:
 sic debemus intelligere suavitatem: quam
 χριστος τεχνη greci vocet: ut in bonis spi-
 ritualibus deputetur. Propter hoc enim ea
 et bonitatem nostri appellare voluerunt. Abil-
 hic ergo aliud dictum existimo suavitatem fe-
 cisti cum seruo tuo: nisi fecisti ut me delecta-
 ret et bonum. Quod enim delectat bonum:
 magnum est dei donum. Quod autem bonum
 opus quod lex impatit timore penae: non amo
 re iusticie: sed deus metuitur non amatur: ser-
 uiliter fit non liberaliter. Seruus autem non ma-
 net in domo in eternum: filius manet in eter-
 num: quod consumata caritas foras mittit timo-
 re. Suavitatem itaque fecisti cum seruo tuo faci-
 endo filium qui seruus fuit: secundum eloquium tuum:
 hoc est secundum promissum tuum: ut secundum fidem fir-
 ma sit promissio omni semini. **S**uauita-
 tem et eruditionem et scientiam doceme
 inquit: **Q**uid mandatis tuis credidi.
 Augeri sibi ista poscit et profici. Nam utique quod
 iaz dixerat: Suavitatem fecisti cum seruo tuo:
 quod dice suavitatem doce me: nisi et ei gratia
 dei magis magis abudet vel innotescat
 dulcedine bonitatis. Habet enim fidem qui
 dixerunt: Domine auge nobis fidem: Et quodcum
 vivitur in hoc mundo proficiens est hec
 cantatio. Addidit autem et eruditionem: vel si
 cut plures codices habent disciplinam. **G**raeci
 disciplinam quaeque greci appellant φραστη
 ubi scripture nostre ponere consueverunt: ibi
 intelligenda est per molestias eruditio: secundum
 illud: Quem enim diligit dominus corrigit: flagel-
 lat autem oculum filii quem recipit. Hec autem apud
 ecclesiasticas litteras dici solet discipli-
 na interpretata de greco verbale legitur φραστη.
 Hoc enim verbum in greco positum est in epi-
 stola ad hebreos: ubi latius interpres ait:
 Omnis enim disciplina ad prensis non gau-
 dij videtur esse: sed tristis: postea autem fru-

Psalms

et tu pacificus bis qui per eam certarum reddet iusticie. Cum quo ergo facit deus suavitatem: id est cui ppterius inspirat boni delectationem: atque ut apertius id explicet: cui donatur a deo caritas dei: et ppter dei caritas primi: pfecto instanter orare debet: quo tibi si bi augeatur hoc donum: ut non solus p illo contenerat delectationes ceteras: sed etiam p illo quaslibet pferat passiones: ita suavitati salubriter additur disciplina. Non enim quatuor cunctis suavitati vel bonitatibus: hoc est caritati sancte poscenda est et optimanda: sed tam magne ut sub ei pssura non possit extingui: sed sicut ingens flama sub impetu venti quatomagis reprimitur tanto ardenti: excitari. Ideo parvum fuit dicere: suavitatem fecisti cu seruo tuo: nisi rursus peteretur ut eu doceat suavitatem: tantum vicius ut disciplinam possit patientissime sustinere. Tertia ponit scientiam: quoniam si magnitudine sua procedit scientia magnitudinem caritatis non edificat: sed inflat. Cum ergo tanta fuerit caritas in bonitate suavitatis: ut tribulationibus non possit extingui quas adhibet disciplina: tunc utiliter erit scientia: qua innotescat etiam sibi homo quid ipse meruerit: et que a deo donata sunt ei: per que posse se sciatur que se posse nesciebat: et per seipsum omnino non poterat. Quod autem non ait: da mihi: sed doce me: quomodo suavitas docetur si non datur: Quodcumque multi quod eos non delectat sciunt: et quarum rerum habent cognitionem: non habent suavitatem. Suavitas enim disci non potest: nisi delectet. Item disciplina que significat emendatoriam tribulationem accipiendo discitur: id est non audiendo vel legendo: vel cogitando: sed experiendo. At vero scientia quam tertio posuit in his que ait: doce me: docendo datur. Nam quid est aliud docere: quam scientiam dare: Et hec duo uta sibi conexa sunt: ut alterum sine altero esse non possit. Nemo enim docetur nisi discat: et nemo discit nisi doceatur: Et ideo si discipulus capax non sit eorum que a doctore dicuntur: non potest doctor dicere: ego eum docui: sed ipse non dicit: dicere autem potest: ego ei dixi quod dicens fuit: sed ille non didicis: quia non percepit: non comprehendit: non intellexit. Nam pfecto et ille didicisset si iste docuisset: et id deus quando vult docere prius dat intellectum: sine quo ea que ad diuinam doctrinam pertinent homo non potest discere. Unde et iste paulopost dicit: Da mihi in-

CXVIII

tellectum ut discas mandata tua. Potest itaque homo cu docere aliquem cupit dicere illa que dixit dominus discipulis suis postea quod resurrexit a mortuis: sed facere quod ille fecerit non potest. Aut. n. euangelium: Tunc aperte eis sensum ut intelligerent scripturas: et dixit illis: Quid aut illis dixerit ibi legit: sed id ceperant quod dixit: quod vnde caperetur aperte. Docet ergo deus suavitatem inspirando delectationem: docet disciplinam temperando tribulationem: docet scientiam inserviando cognitionem. Cum itaque alia sint quae oportet discimus ut tantummodo sciamus: alia vero ut etiam faciamus: quando deus ea docet: sic docet ut ea scienda sciamus aperiendo veritatem: sic docet ut facienda faciamus inspirando suavitatem. Neque enim frustra ei dicitur: Doce me ut faciam voluntatem tuam. Sic inquit doce ut faciam: non tantummodo ut sciam. Ipsa quippe recte facta: fructus est noster quem redimimus a griseo le nostre. Sed scriptura dicit: Bonum dabit suavitatem: et terra nostra dabit fructum suum. Que aut ista terra est: nisi de qua dicitur eidem ipsi quod dat suavitatem: Anima mea velut terra sine aqua tibi. Quod vero cu dixisset: suavitatem et disciplinam et scientiam doce me: adiunxit atque ait: Quoniam mandatis tuis credidi: Non imerito queri potest: cur non dixerit: obediu: sed credidi. Alia enim sunt mandata: alia promissa. Mandata facienda suscipimus: et accipere promissa mereamur. Promissis quod credimus: mandatis obtemperamus. Quid est quod mandatis tuis credidi: nisi credidi quod tu illa mandaueris non aliquis homo: quod quisque hominibus ministrata sunt. Quia itaque credidi tua esse mandata: ipsa fides mea qua id credidi impetrat abs te gratiam: quia facias quod mandasti. Si enim homo mihi hec iubaret forinsecus: non quod ut etiam facere quod iubebat adiuvaret itrinsecus. Doce quod me suavitatem inspirando caritatem: doce me disciplinam donando patientiam: doce me scientiam illuminando intelligentiam: quoniam mandatis tuis credidi. Te illa credidi mandasse quod deus es: et hodiernas vnde facias eum facere quod mandas. Priusquam humiliarer: inquit: ego deliquer: ppter ea verbi tuum: Tel sicut alii expressus habent eloquium tuum custodiunt. Utique ne rursus humiliarer. Quod ad illam humiliationem melius referat que facta est in Adam: in quo omnis creatura humana tanquam in radice virtutata: quoniam veritati subiecta esse

PSALMUS

no voluit: subiecta est vanitati. Qd vasis
misericordie p̄fuit experiri: vt delecta supbia: di-
ligatur obedientia: r̄ pereat nō redditura mi-
seria. **S**uaus es domine: Uel sic
plurens habent: suavis es tu dñe: Ali-
qui etiā: suavis es tu: Uel: bonus es
tu. Sicut de hoc verbo sup̄ tractauim⁹.
Et in tua suavitate doce me iustifi-
cationes tuas. Ule vult facere iustifi-
cationes dei: q̄n̄ eas in ei⁹ suavitate vult di-
scere ab ipso cui dixit: Suavis es tu dñe.
Benedic sequit. **M**ultiplicata ē sup-
me iniquitas superborū: Lorū sc̄z qui
bus nō p̄sunt: q̄ postea q̄ deliquit humiliata
est humana natura. **E**go autē in toto
corde meo scrutabor mādata tua.
Quātulaber inq̄t abundet iniquitas nō in
me refrigescet caritas. **T**anq̄ ille hoc dicit
qui in eius suavitate iustificationes dei di-
xit. Quāto magis em̄ suavia sunt que iu-
bi qui iuuat: tantomagis ea scrutat amās
vt cognita faciat: r̄ faciendo cognoscat: q̄
perfectius cognoscunt cū sūnt. **L**oa-
gulatū est vt lac cor eorum: Quorū
nisi superborū: quoy sup se multiplicatam
dixit iniquitatem. **O**bdiuruisse autem cor
eorum vult intelligi hoc verbo r̄ hoc loco.
Nam dicitur r̄ in bono: sicut in psalmo se-
xagesimo septimo dicitur: **M**ons incasea-
tus: mons vter: r̄ intelligitur gratia plen⁹.
Nam r̄ illuc quidam coagulatus interpre-
tati sunt. Sed vide quid ad se oponat du-
rie cordis eorum. **E**go vero: inquit:
legem tuam meditatus sum. Quaz
legez: Utq̄ iustissimā r̄ misericordissimā:
Unde illi dicit: Et lege tua miserere mei.
Superbris resistit vt obdurentur: humiliib⁹
autem dat gratiam: vt diligent obedienti-
am: r̄ ne recipiant excellentiā. **M**editati-
one quippe legis huius voluntaria serua-
tur nubi humilitas: vt penalē euadatur
humilitas: Be qua mox dicit. **B**onum
mibi quoniā humiliasti me: vt
discam iustificationes tuas. Uel-
num aliquid r̄ superius iam dixerat: **P**ri-
usq̄ humiliarer ego deliqui: propterea elo-
quū tuum custodii. Ipso quippe fructu
ostendit: q̄ bonū illi fuerit humiliari: Sz il-
lic dixit r̄ causam q̄ humiliatē penalē delin-
quendo precesserit. Qd vero ibi ait: Pro-
pterea eloquū tuum custodii: hic autē:
vt discam iustificationes tuas: satis signi-
casse nubi videtur: hoc est ista nosse quod
custodire hoc custodire quod nosse. Neq̄

CXXVIII

em̄ christus nō nouerat qd arguebat: r̄ ta-
mē arguebat peccatum: cū dictum de illo sit:
q̄ nō nouerat peccatum. Nouerat ergo qua-
dam noticia: r̄ rursus quadaz ignorantia
nō nouerat. Sic r̄ iustificationes dei multi
discunt r̄ non discut. Nouerant em̄ eas q̄
dam noticia: r̄ rursus quadaz ignorantia:
quoniā non faciūt quod nouerūt. Eo mo-
do hic ergo intelligendus est dixisse: vt di-
scaz iustificationes tuas: ea noticia qua fi-
unt. **H**e autē q̄r̄ non sūnt: nisi per dilectio-
nē: vbi qui habet delectationē ppter quod
dictū est: In tua suavitate doce me iustifi-
cationes tuas: sequens versus ostēdit vbi
ait. **B**ona mibi lex oris tui: sup-
milia auri r̄ argenti. Ut amplius dili-
git caritas legem dei: q̄ diligit cupiditas
milia auri r̄ argenti.

Elia lfa.
t Bonū.

Elia lfa.
t plasinauerit

Explicit sermo decimus septim⁹. In-
cipit sermo decimus octau⁹: de versu psal-
mi. **M**anus tue dñe fecerūt me: t
finixerūt me: da mibi intellectū ut
discam mandata tua.

Quādo deus hominē fecit ex pul-
vere r̄ aīauit flatu: nō ibi cōmemo-
ratū est q̄ manib⁹ fecerit. Lur ita-
q̄ quibusdā visū fuerit verbo deuz fecisse
cetera: boiem vero vclut aliqd p̄cipiuū fe-
cisse manib⁹ suis nō video: nisi forte q̄r̄ ex
puluere formatū legitur bois corp⁹ nō po-
tuisse fieri nisi manib⁹ arbitrant̄: nec atten-
dūt qd in euāgelio de verbo dei scriptū ē:
Omnia p̄ ipm facta sunt: nō posse cōstare
si nō per verbū factū est etiā corpus huma-
nū: Sed adhibent testimoniu de hoc psal-
mo r̄ dicūt: Ecce vbi aptissime clamat ho-
mo: **M**an⁹ tue fecerūt me r̄ finixerunt me:
quasi nō etiā aperte dictū fit: Videbo ce-
los opa digitorū tuorū: nec minus aperte
dictū sit: Et opa manuū tuaq̄ sūt celi: mul-
toz apertius: r̄ aridā terrā man⁹ ei⁹ finxe-
rūt. **M**anus q̄ dei sūt ptas dei. Aut si plu-
ralis numerus eos mouet: quia non dic-
tum est: manus tua: sed manus tue: accipi-
ant manus dei virtutē r̄ sapientiaz dei: qd
vtrūq̄ vn⁹ dict⁹ est christ⁹: q̄ etiā intelligit
brachiū dñi: vbi legitur: Et brachiū dñi
cui reuelatū est: Aut accipiāt man⁹ dñi fu-
liū r̄ spiritū sanctūz: q̄r̄ spiritus sanctus co-
ogator est patr̄ r̄ filij: Ubi ait Ap̄ls: Qia-
bec operatur vnus atq̄ idē spirit⁹: Prop-
terea quippe dixit: vnus atq̄ idem spirit⁹:

CXVIII

est. Hinc rursus ait: Renouamini in novitate mentis vestre. Bebis autem que huic regenerationis cōsortes non erunt: hoc inquit dico et testificor in domino: ut non iam ambuletis sicut et gentes ambulat in vanitate mentis sue: obscurati intelligentia: alienati a via dei per ignorantiam que est in illis propter cecitatem cordis eorum. Propter hos igitur interiores oculos quoru certas est non intelligere ut aperiatur: et magis magis serenentur fide mundetur cor da. Quis enim nisi aliquid intelligat nemo possit credere in deum: tamen ipsa fide qua credit sanatur ut intelligat aliiora. Alio sunt enim que nisi intelligantur non credimus: et alio sunt que nisi credamus non intelligimur. Nam cum fides sit ex auditu: auditus autem per verbū dei: quod credit predicanti fidē qui ut alia taceam lingua ipsam quam loquuntur non intelligit. Sed nisi essent rursus aliqua que intelligere non possumus: nisi ante credamus: propheta non diceret: Nisi credideris non intelligeris. Proficit ergo noster intellectus ad intelligēdā q̄ credat: et fides proficit ad credēdā q̄ intelligat: et eadē ipsa ut magis magis intelligantur in ipso intellectu proficit mens. Et hoc non sit propter tantum naturalibus virib⁹: sed deo adiuuātē atq̄ donātē: Sic medicina fit non natura: ut virtutē oculorum cernēdi recipiat. Qui ergo dicit deo: Da mihi intellectū ut discā mandata tua: non oīno expers eius est velut pecus: nec ita quis homo ut in eorum numero deputandus sit: qui ambulat in vanitate mentis sue obscurati intelligentia: alienati a via dei. Nam si talis esset nec hoc diceret. Non autem parui est intellectus nosse a q̄ poscēdus ē intellectus: et cogitandū est quāto sint alti intelligentia diuina mādata: q̄ ad ea disceda sibi adhuc dari intellectū getit q̄ iam sic intelligit: et q̄ eloquia dei se custodisse aī dixit. Quā autem interpretati sunt nō: da mihi intellectū: breui⁹ dixit grec⁹ συμέτισθαι: q̄ uno verbo cōplexus est: da mihi intellectū: q̄ est συμέτισθαι: q̄ latine uno vbo dici non potest: tamen si non posset latine dici: sana me: et dicere: da mihi sanitatem: sicut h̄ dictū est: da mihi intellectum: aut sancti me fac: sic etiā h̄ dici p̄t: intelligētē me fac: q̄ quidē potuit et angel⁹ facere. Nam dicit Barnabī: Gleni intellectū dare tibi: et h̄ verbū ē in greco: q̄d etiā hic est συμέτισθαι. tantum si diceret latin⁹: sanitatem dare tibi: q̄d grecus diceret: sanare te. Non enim circulo queretur

Psalms

ne tot spiritus eius quot opera putarent: q̄ non sine patre et filio spiritus operetur. Liberū est igitur quomodo intelligant manus dei: dum tamē nec ea que facit manib⁹ verbo sacre negat: nec ea q̄ facit vbo manib⁹ facere non potest. Nec propter manus forma corporis: aut alia manus sinistra: alia dextra: nec propter verbū sonus oris aut motus animi transitorius operanti deo in esse credatur. Nec defuerunt qui duo ista verba: fecerūt me: et finixerunt me sic distinguenter ut animā deum fecisse: corpus aut finxisse dicerent: q̄ de anima dixit: Omne flatum ego feci: de corpore aut legitur: Et finxit deus hominē de puluere terre: tanq̄ fiat omne qđ singitur: non tamē singat omnē quod sit: et ideo animam factam potius dicunt esse q̄ factam: q̄ non est corpus sed spiritus: quasi non scriptū sit: qui finxit spiritum hominis in ipso. Versū tamē qn̄ vtrū q̄ hoc verbū de homine in loco uno ponitur: et vtrūq̄ hominis: id est et anima et corpus diuinitus conditū non negatur: non in eleganter distribuūtūr singulis singula: ut anima facta: corpus aut factū intelligatur: siue formatū: siue plasmatum. Nam quidā iterp̄tes noluerūt dicere finixerūt me s̄ plasmauerunt me: magis diligentes minus latine declinare ḥ greco: q̄ dicē finixerūt: qđ aliquādo etiā dissimulatiōe dici solet. Et vtrū hoc scđm Adam dictū est: ex quo cū sint omnes homines plagiati: quis hominum qn̄ ille factus est: etiā se factū non potest dicere originis seminis ratione? An etiā scđm hoc recte dici potuit: Manus tue fecerūt me et plasmauerūt me: q̄ unusquisque non sine opere dei etiā de parentib⁹ fit ipso creante: illis generatib⁹? Qm̄ si opatoria dei potētia rebus subtrahat intercreunt: nec aliquid oīno siue de mundi elementis: siue de genitoribus: siue de seminib⁹ nascitur si ea non operetur deus. Propter qđ aut prophete Hieremie: priusq̄ te formarē in vtero non vidi te. Sed nūquid sine intellectu fecit hominē deus: siue primū: siue vñsiquēq̄ nascientū: ut nunc dicat ei: Manus tue fecerūt me et plasmauerūt me: da mihi intellectū: Nonne ipsi nature humane intellectus est inditus ut eo discernatur a pecore? Aut sic est deformata peccando: ut etiam hoc in ea reformandi sit: Propter quod Apostolus omnibus ad regenerationem pertinentibus dicit: Renouamini spiritu mentis vestre. Et vniq̄ intellectus in mente

Psalmus

latinus interpres dicendo intellectū dare tibi: sed quēadmodū dici potest a sanitate sanare te: ita dici possit ab intellectu intellectuare te. Sed si potest hoc et angelus facere: quid est q̄ iste hoc a deo sibi poscit ut faciat? An q̄ deus angelo iussat ut faceret? Ita vere: nā christ⁹ intelligit hoc iussisse angelo ut faceret eo loco: rbi ait: p̄p̄ha: Et factū est cū viderē ego Daniel visū: et querebam intellectū: et ecce stetit in conspectu meo ut visus viri: et audiui vocem viri: inter vlay: et vocauit et dixit: Fac intelligere illum visionē: et ibi in greco verbum hoc ē quod et hic: id est συρτισιον. Beatus itaq; p̄ seipsum: q̄ lux est illuminat p̄ as mentes: ut ea que diuina dicunt v̄l ostē dūt intelligat. Sed si ad hoc ministro ritur angelo: pōt quidē aliquid agere angelus in mente hois ut capiat lucē dei: et per hanc intelligat. Sed ita dicitur intellectuū dare hoī: q̄si ut ita dicā intellectuare hominē quēadmodū quisquā dicit lucē dare domui: vel illuminare domū cui fenestrāz facit: cū eā nō sua luce penetret et illustrēt: sed tñmodo aditū quo penetrēt atq; illūstret aperiat. Sed nec sol qui p̄ fenestrā ilūstrat domū: ipse creauit eādē domū: aut hoīem qui fenestrā fecit in domo: aut ipse ilūsset ut faceret: aut adiuuit ipse faciente: aut aliqd egit ut aperiret qua suū lumē infunderet. Deus aut et hoīs mentē rationalem atq; intellectualē fecit que posset capere lumen eius: et angelū talem fecit qui opari posset aliquid vnde ad capiendū lumē dei mens adiuuaretur hūana: et eandē sic adiuuamentē ut angelicaz recipiat operatiōnē: et eam sic illuminat de seipso: ut nō solum illa que a veritate monstrantur: sed ipsam quoq; p̄ficiendo p̄spiciat veritatē. Et quoniam res quidē necessariae quantū existimō tamē plura disputatiō tractauim⁹: dilatis sequentib⁹ psalmi hui⁹ versibus: sermonē istū isto sine claudamus.

Explícit sermo decimus octau⁹. **I**ncepit sermo decimus nonus: de versu psalmi: Qui timent te videbunt me et iocundabūtur: vsq; ad: Siat cor meū immaculatū in tuis iustificationib⁹ ut nō p̄fundar.

Dominus Iesus i hoc psalmo per prophetam tanq; sibi petuit intellectū dari a deo: et corpori suo qđ eccl̄sia ad dei mandata discēda. Cum ipso enim vita corporis eius: hoc est populi eius abscondita est in deo: et ipse in eodem

CXXIX

corpo suo īdgentiam patitur: et poscet quod membris suis est necessarium. **M**anus tue inquit fecerunt me: et plasmauerūt me: da mihi intellectum ut discam manda tua. Quia tu inquit formasti me: tu reforma: ut fiat in corpe christi: qđ ait Ap̄stol⁹: Reformamini in nouitate mētis vestre. Qui timet te: inquit: videbūt me et iocundabūt: Tel sicut habent alij codices: letabūt: Quia in verbā tua sperauit: Id est in ea q̄ p̄misisti: ut sint p̄missionis filii semē Abrae: in quo benedicunt oēs gentes. Qui sunt aut qui timet deū: et quē videbūt et letabūt qm̄ in verba dei sperauit: Si corp⁹ christi ē: id est eccl̄ia cui⁹ est vox ista p̄ christū vel in ipa et de seipsa tanq; de seipso ista vox christi ē: nunqđ nō ipsi sunt in eis qui timent deūz: Quis est ḡ ille quē vident et iocundabūt: An p̄plus ipse se videt et iocunda: Et sic dictū est: Qui timet te videbunt me et letabunt: q̄r in verba tua spau: vel sicut alij diligenti⁹ exp̄sserūt superspau: tāq; diceret: Qui timent te videbūt eccl̄iam tuā: et iocundabūt: q̄r in verba tua sup̄sperauit: cū ipsi sint eccl̄ia qui vident eccl̄iam et iocundātur. Sed cur nō dixit: qui timent te vident me et iocundant: sed timet te verbū p̄sentis temporis posuit: videbūt aut et iocundabūt futuri tēporis verba sūt: An q̄r in p̄nti tēp̄tatio est: q̄diu tēp̄tatio est vita humana sup̄ terrā: Vocationis autē quā voluit hic intelligi: tūc erit: quādo iusti fulgebunt in regno patris sui sicut sol. **H**inc em̄ etiā illud in alio psalmo legitur: Q̄ multa multitudo dulcedinis tui dñe: quā abscondisti timentibus te. Hunc ḡ q̄diu timent nondū vident: sed videbūt et iocundabūt: q̄r et illuc sequit: Perfecisti autē speratiōb⁹ in te: et hic q̄r in verba tua spau: vel sup̄ sperauit: ut in verbo ita cōposito: et cura in tēp̄tis diligentioris expresso: etiā illud intelligamus q̄ potens est deus facere supra q̄ petimus et intelligimus: ut quia supra q̄ petimus et intelligimus sunt: paruz sit ea sperare: sed debeamus supersperare. Quia ergo adhuc timet eccl̄ia que i hac vita est: et nōdū se videt in eo regnō vbi erit ei⁹ secura iocunditas: sed inter periculosas tēptationes in hoc mundo laborat rbi audi: Qui se putat stare videat ne cadat: considerās hui⁹ mortalitatis miseriā in qua iū graue sup̄ filios Adam: a die exitus de ventre matris eorū: sic in omnib⁹ p̄tendit

CXVIII

scat hui^o meditatiōis sue quātalibet abun-
 dātia p̄stipetur iniquitatis alienē. Benign
 sequit^r dicit: **L**oſundans superbi
 t̄qm iniuste iniq̄tate fecerūt in me:
 ego autē exercebor in mādatis tu-
 is. Ecce quod ait: meditatio legis dei: vel
 poti^o: meditatio lex dei. **L**ouertatur
 inq̄t: ad me q̄ timent te; t̄ q̄ cognoscūt
 testimonia tua. In nōnullis codi-
 cib^o inuenimus t̄ grecis t̄ latini: **L**ouer-
 tant̄ mihi. Qd̄ tantūdē valē existimo:
 quantū si dicatur ad me. Sed q̄s est iste q̄
 hoc dicite? **N**ō em̄ q̄s hoīm hoc dicere au-
 debit: aut si dicat audiēdus est. Rūmirum
 ē ille est qui etiā superi^o interposuit p̄rie-
 tate vocis sue dices: **P**articeps ego sum
 oīm timentiū te: qz factus est p̄ticeps mor-
 talitatis noſtre: vt t̄ nos p̄ticipes diuinita-
 tis īp̄ius fieremus. **M**os vnius p̄ticipes
 ad vitam: ad mortem vero p̄ticeps ille
 multorum. **I**pse est em̄ ad quē conuertun-
 tur timentes deū: t̄ qui cognoscunt deite-
 stimonia: de illo per p̄phetas tanto ante p̄-
 dicta in eius p̄ſentia p̄ miracula paulo an-
 te monstrata. **F**iat: inquit: cor meum
 īmaculatum in tuis iſtificationib^o:
 vt non confundar. **R**edit ad vocē cor
 poris sui sancti: scilicet populi sui: t̄ īma-
 culatum fieri cor suū precatur: hoc est cor mē-
 brorū suorū in iſtificationib^o dei: nō in vi-
 rib^o eoz. **P**oposcit em̄ b: non p̄ſumpſit.
 Quod autē addidit: vt nō confundar: tale
 aliqd̄ t̄ in primis hui^o psalmi versib^o inue-
 nitur: vbi dixit: Utinā dirigantur vie mee
 ad custodiendas iſtificationes tuas: **L**uc
 non p̄fundar dum inspicio in oīa manda-
 ta tua. **Q**uod ibi q̄ dixit: utinā: uno ver-
 bo significauit optantis: hoc isto loco apti-
 oribus verbis exp̄ſit orantis dicēdo: fiat
 cor meū īmaculatum: vt nec in illa: nec in
 ista sentētia que vtrac^o vna est: inueniatur
 audacia de libero arbitrio contra gratiam
 confidentis. **Q**uod autē ait ibi: **L**uc nō co-
 fundar: hoc ait hic: vt non cōfundar. **F**iat
 ergo cor meū īmaculatum membrorū t̄ cor-
 poris christi: gratia dei per ipsum corporis
 caput: hoc est per Iesum christū domini
 nostrū: per regenerationis lauachrūz vbi
 abolita sunt omnia preterita peccata no-
 stra p̄ spiritus adiutoriū: per quod cōcupi-
 scim^b aduersus carnē: ne vincamur in pu-
 gna nostra: p̄ dominice oratiōis affectū: in
 qua dicimus: **B**unitte nobis debita nra:
 ita donata nobis regeneratiōe: adiuta cō-

Alia lfa.
 t̄ equitas.

Psalms

vsc̄ in diē sepulture in matrē omnīs: vt p̄
 pter carnē cōcupiscentē aduersus sp̄m eti-
 am regenerati gemere sub ei^o grauitate co-
 gantur: **H**ec ē cōſiderans. **L**ognoui
 inquit: dñe q̄r iuſticia iudiciatuā: t̄
 iñperitate tua h̄uiliasti me. **F**iat
 misericordia tua vt p̄ſoleſt me: ſm elo-
 quiū tuuſ ſeruo tuo. **M**isericordia t̄ ven-
 tas ita diuino eloquio cōmendāt: vt cū in
 multis inueniant locū: maxime in psalmis
 quodā etiā loco legat: **T**niuerſe vie dñi
 misericordia t̄ veritas. **E**t hic quidē p̄mo ver-
 itatē posuit: qz h̄uiliati ſumus in mortē: iu-
 dicante illo cui^o iudicia iuſticia ē: deinde
 misericordia ſua iſtauramur ad vitā: p̄mitte
 te illo cui^o beneficium gratia eſt. **J**ō ait: **S**cđm
 eloquiū tuuſ ſeruo tuo: id eſt ſcđm qd̄ p̄mi-
 ſisti ſeruo tuo. **S**iue ē regeneratio ſua hic
 in dei filios adoptamur: ſiue fides: t̄ ſpes:
 t̄ caritas: q̄ tria edificantur in nobis: q̄ ſuis
 de misericordia dei veniāt: t̄ in hac erūnosa t̄
 p̄celliosa vita ſolacia ſunt miferorū: nō gau-
 dia beatorū: iō dictū eſt: **F**iat misericordia tua
 vt p̄ſoleſt me. **S**ed q̄ post hec: t̄ q̄ hec etiā
 illa vētura ſūt: **J**ō ſequit: **V**eniāt mi-
 hi miseratoeſ tue t̄ viuā: **L**unc em̄
 vere viuā: q̄ nū nihil potero timere ne mor-
 ar. **I**psa em̄ t̄ ſine villo additamēto dicitur
 vita: nec intelligit niſi eterna t̄ beata: tāq̄
 ſola dicēda ſit vita in cuius cōgatione iſta
 quā ducim^b mors poti^o ſit appellāda q̄ vi-
 ta: **Q**uale illud ē in euāgelio: **S**i viſ vēire
 ad vitā: ſerua mādata. **H**uqđ addidit eter-
 nā vel beatā: **H**ē de resurrectiōe carnis cū
 loqueret: **Q**ui bñ ſecerūt inquit: in resurre-
 ctionē vite. **N**eç hic ait: eterne ſeu beate.
Sic t̄ hic: **V**eniāt inquit mihi miseratoeſ
 tue t̄ viuā. **N**eç hic ait: **I**n eternū viuāz:
 vel beate viuā: quāli aliud nō ſit viuere q̄
 ſine villo fine: t̄ ſine villa miferia viuere. **S**z
 b: quo mento: **Q**uia lex: inq̄t: tua me-
 ditatiō mea eſt. **H**ec meditatiō niſi eēt
 in ſide que p̄ dilectionē operat: nūq̄ ſp̄-
 ter eam poſſet ad illā vitā quip̄a quenire.
Hoc dicēdū putauit: ne quisquā cū totaz
 legem memorie mādauerit eamq̄ creberri
 ma recordatione cātauerit: nō facēs qd̄ p̄-
 cepit: nec tñ viuens vt p̄cepit arbitref ſe ſe-
 ciffe qd̄ legit: quia lex tua meditatiō mea
 eſt: t̄ hinc ſe adepturū exiſtūt: qd̄ verbis
 ſuperiorib^o p̄pter hoc meritu^z poſtulauit:
 vbi dictū eſt: **V**eniāt ſup̄ meiſeratoeſ
 tue et viuā. **H**ec meditatiō amātis eſt co-
 gitatio: t̄ tñ amantis vt caritas non frige-

¶psalmus

sessione: fusa p̄catiōe: sit cor nostrū imaculatū ut nō cōfundamur: qz t̄ hoc ad iustificationes dei p̄tinet qñ inter eius alia precepta p̄cipitur: Bimittite t̄ dimittetur vobis: date t̄ dabit vobis.

Explícit sermo decimus nonus. Incepit sermo vicesim⁹: de versu psalmi: Befecit in salutare tuum anima mea: vſq; ad Scđm misericordiam tuā vivifica me: t̄ custodiā testimonia oris tui.

Huiuante dño istam magni hui⁹ psalmi partē considerandā expōnendam⁹ suscepimus: vbi dicit: Befecit in salutare tuum anima mea: t̄ in verbum tuū sperauī. Nō omnis defectus vel culpe putandus est esse vel pene. Est etiam defectus laudabilis vel optabilis. Nam cū sint inter se duo ista cōtraria: pficere t̄ deficere: v̄sitati⁹ profectus in bono accipitur: defect⁹ in malo: quando nō additur vel subintelligitur in quid pficiatur vel deficiatur. Cum vero additur: potest t̄ malū esse pficere: bonū q̄ deficere. Aperte quippe dixit Apostol⁹: Prophanas autē v̄bor⁹ nouitates evita: multi enim proficiēt ad impietatē: Ait et de quibusdā: Proficient in peius. Ita et defectus a bono in malū malus est: a malo in bonum bonus est. Bono quippe defectu dictū est: Desiderat t̄ deficit anima mea in atria dñi. Sic t̄ hic nō ait: defecit a salutari tuo: sed defecit in salutare tuū: sed ad salutare tuū aia mea. Bon⁹ ē q̄ iste defect⁹: Indicat em⁹ desideriū boni nō dū qđē adepti: sed audīssime ac vehementissime cōcupi. Sed quis hoc dicit: nisi genus electum: regale sacerdotiū: gēs sancta: populus acquisitionis: Ab origine generis humani: vſq; ad huius seculi finē: in eis qui suo quicq; tempore hic vixerūt: viuūt vici turi sunt: desiderant christū: teste sanctissimo seni Symone: qui cū eū infantem acceptisset in manus: dixit: Hunc dimitt⁹ domine seruū tuū secundū verbū tuū in pace: quoniam viderūt oculi mei salutare tuū. Ac ceperat em⁹ respōsū diuinū: nō se gustatus mortez: donec videret christū dñi. Quale aut desideriū fuit in isto seni: tale fuisse credendū est in omnib⁹ supior⁹ tēpōr⁹ sancti. Unde t̄ ipse dñs discipulis ait: Muli p̄phete t̄ reges voluerūt videre q̄ vos videtis: t̄ nō viderūt: t̄ audire q̄ auditis: t̄ non audierūt: vt ipsoz etiā vox hoc loco agnoscat: Befecit in salutare tuū aia mea. Nec

CXXVIII

tūc ergo q̄euit hoc desideriū sanctorū: nec nūc q̄escit in christi corpore qđ est ecclesia vſq; ad terminū seculi: donec veniat desiderat⁹ cūctis gentib⁹: sicut p̄mitit p̄ p̄phetā: Propf qđ dicit Apls: Superest mihi corona iusticie quam reddet mihi dñs in illa die iustus iudex: nō solū aut̄ mihi: sed t̄ oībus qui diligūt manifestationem ei⁹. Hoc itaq; desideriū de q̄ nūc agim⁹ de dilectionē p̄surgit manifestationis ei⁹: de q̄ utez dicit: Lū christ⁹ apparuerit vita vestra: tūc tvos cū illo apparetis in gloria. Prima enim tpa ecclesie ante v̄ginis partū sc̄tos habuerūt: qui desiderarēt incarnationis ei⁹ aduentū: ista vero tpa ex q̄ ascēdit in celū sanctos habēt q̄ desiderarēt ei⁹ manifestationē ad viuos t̄ mortuos iudicādos. Nec hoc ecclie desideriū ab initio vſq; in finez seculi requieuit aliquantū: nisi qđ diu hic cū discipulis in carne versat⁹ est: vt tot⁹ corporis christi in hac vita gemētis vox cōueniēter intelligat: Befecit in salutare tuū anima mea: t̄ in verbū tuū sp̄au: hoc ē in p̄missū que spes facit: vt p̄ patientiaz expectet qđ a credentib⁹ nō videt. Etiā hic grecus illud verbū habet: qđ qđā nr̄i interptes sup̄ sperauī transserre maluerūt: qz p̄culdubio pl⁹ futurū est q̄ dici p̄t. **D**efecerunt inq;: oculi mei in eloquiu tuū: dicētes: qñ cōsolaberis me. Ecce rursus in oculis: sed v̄tq; interiorib⁹ laudabilis t̄ felix ille defect⁹: nō veniens ex infirmitate animi: sed ex fortitudine desideriū in p̄missū dei. Hoc em⁹ ait in eloquiu tuū. Quō aut tales oculi dicunt: qñ cōsolaberis me: nisi cū tali intētione t̄ expectatione oratur t̄ gemitur: Lingua em⁹ loqui non oculi solent: sed oculoz quodāmodo vox est desideriū orationis. Clerū in eo qđ ait: qñ cōsolaberis me: tanq; moras se p̄peti ostendit. Hsi est etiam illud: Et tu dñe vſq; quo: Qđ aut ideo fit vt dulcior veniat dilata iocunditas: aut iste sensus est desiderantiū: cū in spacio tēporis etiā qđ subueniēti breue est: longū ē amāti. Mouit aut̄ dñs qđ qñ faciat: qui in mēsura t̄ numero t̄ p̄dere cūcta dispoit. Ardētib⁹ aut̄ sp̄ualib⁹ desiderijs carnalia desideria sine dubitatō frigescūt: Propf h̄ sequit: **Q**m̄ fact⁹ sum⁹ tāq; v̄ter in pruina: iustificationes tuas nō sum oblit⁹. Numq; em⁹ p̄vtrē carnē mortis huius: per pruinā vero celeste beneficiū vult intelligi: quo carnis p̄cupiscentie velut frigore cohibēte torpescūt: Et sit hic

Alia lfa.
† Quia.
† sicut.

CXVIII

No sic in illo abudet sermonib⁹ vanitas: ac q⁹ hoc iniuste psecuti sūt me: qr nō in me psecuti sūt: nisi veritate. Ergo adiuua me: vt certe p veritate vſq; ad mortē: qr et hoc tuū mandatū est: et iō et hoc vitas est. Qd cum ficeret ecclesia passa est qd adiunxit.

Paulomin⁹ psalmauerūt me in terra: Multa sc̄ strage martyri facta: dū p̄fiterent et p̄dicant veritatē. Sz qr nō frustra dictū est: adiuua me. Ego aut: inq: nō reliq mādata tua. Atq; vt posset pseuerare vſq; i finē. Sc̄m misericordia tuā viuifica me: et custodiā testimonia oris tui. Que grec⁹ habet martyria: Quod tacendū nō fuit ppter dulcissimū martyriū nomen: qui pculdubio quādo tāta psequentū crudelitas seuebat: vt ecclesia paulomin⁹ psammaretur in terra: nullo mō dei martyria custodirēt: nisi fieret eis qd hic oratū est: sc̄m misericordiam tuā viuifica me. Viuificati sunt em̄ ne amando ritani: negarent ritā: et negando ritā amitterent ritā: ac si q,p vita veritatē deserere no luerūt: moriendo p veritate vixerūt.

Explícit sermo vicesum. **I**ncepit sermo vicesimus primus: de versu psalmi: In eternū dñe permanet verbū tuū in celo: vſq; ad: Latū mandatū tuū valde.

Pomo qui loquī i isto psalmo: tāb̄ tederet eū mutabilitatē hoīz: vñ vita ista tēptatiōib⁹ plena ē: inter tribulatiōes suas ppter q̄s supra dixerat: Iniq psecuti sūt me: et paulomin⁹ psalmauerūt me in terra: inflāmatus desiderio celestis hierusalē in superna suspexit et dicit: **I**n eternū dñe: permanet verbū tuū in celo. Hoc ē in angelis tuis custodiētib⁹ eternā sine desertōe militiā. Seqns aut̄ versus post celū p̄tinet pseqnter ad terrā. Un⁹ em̄ versus ē eoz octo q ad istā līaz p̄tinent. Singulis quippe līis hebreis subdūt octoni: donec psalmi huius plixitas termietur. **I**n generatiōe et generatione veritas tua: fundasti terrā et permanet. Post celū em̄ terrā contiuit fideliis mentis aspiciēs: inuenit in ea generationes q̄ in celo nō sunt: et ait: In generatione et generatione veritas tua: siue omnes generationes ista repetitōe significās: a quibus nunq̄ defuit veritas dei in sanctis eius: mō paucioribus: mō plurib⁹: vt se se tpm varietas habuit v̄l habebit: siue duas quidā generationes intelligi volēs: vna sc̄licet ad legem et p̄phetas: alteram

Psalminus

vt iustificationes dei de memoria nō labātur: dū nō cogitatur aliude: quō sit qd ait Aplus: Larnis prudētiaz ne feceritis in cōcupiscentijs. Ideo cū dixisset: qm̄ factū sum tanq̄ vter in pruina: subiecit: Iustificationes tuas nō sum oblitus: hoc est iō nō sum oblitus: qm̄ talis factus sum. Feruor eis cupiditatis obropuit: vt ferueret memoria caritatis. **Q**uot sunt dies serui tui: qm̄ facies de psequētib⁹ me iudicū: In apocalypsi est ista vox martyriū: et eis iperatur patiētia donec fratrū eoz numerus impleatur. Be dieb⁹ ergo suis interrogat corpus christi qui futuri sunt in hoc seculo: et ne quisq̄ putaret ante hic ecclesiā nō futurā: q̄s finis seculi veniret: et aliquid temporis futurū in hoc seculo quo ecclesia iam nō sit in terrā: ppterā cū quesisset de diebus suis: adiunxit etiā d iudicio: pfecto demonstrās vſq; ad iudicū in quo de psecutorib⁹ ei⁹ est futura vindicta ipsaz quoq; in terris futurā. Si aut̄ quē mouet cur querat: qd cū discipli quere rent magister respōdit: Nō est vestrū scire tpa que pater posuit in sua p̄tate: cur non credam⁹ in isto loco psalmi b⁹ esse ppheta- tū hoc iō illos fuisse quesituros: et ecclesie vocē que hic tāto ante p̄dicta est illorū interrogationē cōpletā: Qd autē sequit.

Narrauerūt mibi iniq̄ delectatiōes: sed n̄ ita vt lex tua dñe. Eas sic trāsserrevoluerūt interptes n̄i q̄s greci ad oλεσχιας vocant: qd vſq; adeo uno vbo nequaq̄ dici latine p̄t: vt aliq̄ delectatiōes aliq̄ fabulatiōes eas dicerēt: vt nō i merito accipiat esse quidē illas exercitatiōes: s̄ in sermone cū qdā delectatiōe. Hos vero habēt in diversis sectis ac p̄fessiōib⁹ et līe seculares et iudeorū q̄ deuterosis n̄i cupat: p̄tinens ppter diuinaz canone sc̄ptū rarū milia fabulaz: habet eas et hereticorū vana atq; errabūda loquacitas. Hos dēs iniq̄s intelligi voluit: a quib⁹ sibi narratas dic̄ ad oλεσχιας: id ē exercitatiōes delectabiles verbis. Sz nō inq̄ vt lex tua dñe: qr me in ea veritas nō verba delectat. Beniq̄ adiūgit. **O**ia mādata tua veritas: iniusti psecuti sunt me adiuua me. Et pendet tot⁹ de superiorib⁹ sensus: Quot sunt dies serui tui: qm̄ facies de psequētib⁹ me iudicisi. Ut em̄ psequant me narrauerūt mibi sermonū suoz delectatiōes: sed eis p̄posui legē tuā: q̄ ideo plus me delectauit: qr oia mādata tua veritas:

Alia līa.
fabulatiōes.
n̄ habet.
n̄ habet.

Alia līa.
iniq̄.

Alia līa.
dereliqui.

Alia līa.
gener.

vita in uitate sua. Rā deo in
carū q̄ eī homo q̄ se occidet pot
ficari aut̄ p̄tēt. Subiect de
dici. Tūs fūt ego salu m
q̄ iustificatiōes tuas croq
Rā trāscēder undegādā ē qd du
lī su ego. Quid tūm̄ chef? S
an celis esse dīat de abo p̄ta
q̄d nō esse er in terra: cū clamē
Dñi est terra et plenitudo et
cōfōes q̄būtāt in ea. Quid ē
quodām̄ familiāt̄ cōmīcē

psalmus

vero ad euāgeliū p̄tinētē. Cur autē nunq̄ etiā istis gnātiōib⁹ vītas desit: velut ap̄ies cām: fūdasti inq̄t terrā t̄ p̄manet: eos qui in terra sūt terrā nūcupās. Fundamētum aut aliud nēo pōt p̄ter id qđ positiū ē qđ est christ⁹ Jesus. Neq̄ em̄ t̄ illi⁹ gnātiōnis ad legē p̄phetasq̄ p̄tinētis fundamētu nō erat christus: testimoniu habēs a lege t̄ p̄phetis. Aut vō Moyses t̄ p̄phe si-
lī deputādi sūc̄ in servitū generātis ancil-
le fuisse: nō libere q̄ est mater nīra: cui ma-
ter syon dicet homo: t̄ hō factus est in ea:
t̄ ipse fundauit eā altissimus. Ip̄e est em̄ t̄
apud p̄rem altissim⁹: t̄ p̄f nos in ista mīre
fact⁹ humillimus: qm̄ q̄ de⁹ erat sup eā ho-
mo factus est in ea. Hoc itaq̄ fundamēto
dñe fundasti terrā t̄ p̄manet: qz in tali fun-
damēto p̄stabilita: nō inclinabif in sc̄lm se-
culi: in eis vīc̄ p̄manēs quib⁹ es vīta da-
turus eternā. Quos aut ancilla pepit ad
vetus testamētu p̄tinētes: in cui⁹ tñ figurā
latebat nouū: nihil aliud sapiēdo: qz p̄mis-
sa terrena nō p̄manet. Seru⁹. n. nō manet
in domo in eternū: fil⁹ aut manet i eternū.

Ordinatiōe tua p̄seuerāt dies:
Ista q̄ppe omnia dies: t̄ iste est dies quez
fecit dñs: exultemus t̄ iocundemur in eo:
t̄ sicut in die honeste ambulemus. **Qm̄**
oia seruiunt tibi. Omnia sc̄z de q̄bus
loquebat: oia q̄ p̄tinent ad hunc diē: serui
unt tibi. Imp̄i q̄ppe de quib⁹ dicit: Nocti
simulaui mīrem vestrā: nō seruiūt tibi. De-
inde resperxit vñ liberek hec terra: vt funda-
ta p̄maneat: atq̄ subiecit. **Hisi** Q̄ lex
tua meditatio mea est: tuc forsitan
perissim in hūilitate mea. Ista lex
fidei ē: nō inanis fidei: b̄ q̄ p̄ dilectionē ope-
rat. Per hāc impetrat grā q̄ fortes facit in
tribulatiōe tpali: ne pereāt in hūilitate mor-
tali. In eternū non obliuiscar iu-
stificationes tuas: qz in ipsis viui-
ficasti me. Ecce vñ factum est vt nō pe-
nitet in hūilitate sua. Nā deo nro nō viui-
ficiē qđ est homo q̄ se occidere potuit: viui-
ficare autē nō potest. Subiecit deinde ac
dicit. **Tuus** sūz ego saluū me fac:
t̄ q̄ iustificationes tuas exquisiui.

alla līa.
1 forte.
alla līa.
1 qm̄.

Si trāseūter intelligendū ē: qđ dictuz est:
Lu⁹ sū ego. Quid em̄ nō est ei⁹? An forte
q̄ in celis esse dicit de⁹: ideo putanduz est
aliqd nō esse ei⁹ in terra: cū clamet ali⁹ psal-
mus: Dñi est terra t̄ plenitudo ei⁹: orbiter
tarū: t̄ oēs q̄ habitat in ea. Quid ē ḡ q̄ iste
ita se quodāmō familiar⁹ deo cōmēdandū

CXVIII

putauit vt dicēt: Lu⁹ sū ego saluū me fac:
nisi intelligi volens q̄ malo suo su⁹ esse vo-
luerit: qđ est inobedietie primū t̄ maximū
malū. Et tanq̄ dices meus esse volui t̄ p̄-
ditū me feci: Lu⁹ sum iquit saluūz me fac:
qz iustificationes tuas exq̄sui: nō volūta-
tes meas quib⁹ sui meus: sed iustificatio-
nes tuas: vt essem iā tu⁹. **M**e: inq̄t: ex-
pectauerūt p̄ctores vt p̄deret me:
testimonia aut tua intellexi. Quid
est expectauerūt vt p̄deret: An vō velut in
sidijs obsideret viā: expectātes vt qm̄ trās
iret occiderent: Nūqđ ḡ morte corporis pe-
rire metuebat: Absit. Et qđ me expectaue-
rūt: nū vt eis ad malū plentaret: Lūc em̄
p̄derent. Un̄ em̄ nō periret dicit: testimoni-
a tua intellexi. Sed familiarius hic ecclē-
sie auribus grecū verbum sonat: martyria
tua intellexi: quia sc̄z me sibi nō cōsentien-
tem: etiā si occiderent tua martyria confi-
tēs non perire: Sed illi qui vt p̄derent ex-
pectabant qm̄ cōsentirē: torquebat cū etiā
cōfiterer: nec tñ qđ intellexerat relinqbat: in
tuēs: t̄ vidēs vīc̄ sine fine fine: t̄ si p̄seue-
raret vīc̄ in fine. Deniq̄ secūt⁹ adiunxit.

Ois cōsumatiōis vidi fine: latū
mandatu tuū valde. Intrauerat q̄p-
pe in sanctuariū dei: t̄ intellexerat in noui-
sima. Ois autē cōsummatio mibi videtur
hoc loco intelligēda vīc̄ ad mortē p̄ veri-
tate certare: t̄ p̄ vero ac sūmo bono mala
oia tolerare: Lūc cōsumatiōis finis est ex-
cellere in regno christi qđ nō habet finē: et
habere ibi sine morte: sine dolore t̄ cū mag-
no honore vīta: morte hui⁹ vite ac dolori-
bus t̄ opprobrijs acquisitā. Quod aut ad
didit: Latū mādatu tuū valde: non intelli-
go: nū caritatē. Quid enim p̄fuisset qua-
cūq̄ morte iminēte: t̄ inter quātacūq̄ tor-
menta illa martyria confiteri: si caritas in
confidente nō esset: Audiamus Ap̄lm: Et
si tradidero inquit corpus meū: vt arde-
am: caritatē auct̄z non habebam: nihil mibi
p̄dest. Caritas autē dei d̄iffusa est in cor-
dibus nostris p̄ spiritūs sanctū qui datus ē
nobis. In hac diffusione latitudo est: in q̄
sine angustijs vīla: quoq̄ ambulatur angu-
sta: donāte illo cui dictū est: Bilatasti gres-
sus meos subvīs me: t̄ non sunt infirmata
vestigia mea. Latum est ergo mandatū ca-
ritatē nimis: mādatū illud geminū quo iu-
betur deus t̄ proximus diligi. Quid autē
latius: q̄ vt ibi pendeat tota lex t̄ omnes
p̄phetez:

alla līa.
t̄ nō habet.

alla līa.
t̄ nimis.

Psalms

ExPLICIT sermo vicesimus primus. **I**ncepit sermo vicesimus secundus: de versu psalmi Quō dixerit legē tuam dñe: ut ad Propterea odio habui oēm viā iniquitatis.

Pepe admonuimus laudabile latitudinē: i qua nullas cū mandata dei faciamus patimur angustias intelligendā esse caritatē: ppter quod etiā in magno isto psalmo cū superius dixisset Latum mādatū tuū valde: in b sequētiver su ostendit vnde sit latū dicens **Q**uomodo dixerit legē tuā dñe. Dilectio est igitur latitudo mandati. Unde quippe fieri p̄t vt diligat quod deus iubet diligi: t ipsa iussio non diligatur. Ipa est em̄ lex. Tota inquit die meditatio mea ē. Ecce quō eam dixerit vt tota die meditatio mea esset: vel potius sicut grecus hēt: totā diem: vbi magis cōtinuatio meditatis exprimit. Id aut̄ intelligit p̄ omne tēpus qd̄ ē sp. Tali expugnat dilectione cupiditas: q̄ sepe faciēdis legis iussionib̄ cōtradicit: cōcupiscēte aduersus sp̄m carne: aduers⁹ quā sp̄s cōcupiscēs ita debet diligere legē dei: vt tota die meditatio eius sit. Hicit at Apls: Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quā legem: Factor⁹: Nō: sed p̄ legem fidei. Hec est fides que p̄ dilectiones opatur: qm̄ querēdo: petendo: pulsando: impetrat spiritū bonū: p̄ quē dilectio ipsa diffunditur in cordib⁹ nostris. Hoc em̄ spiritu dei quicq̄ agūtur hi filii sunt dei: qui recipiūtur vt recubant cū Abraā Isaac et Jacob in regno celoꝝ: expulso seruo q̄ nō manet in domo in eternū: id est israel scđm carnē: cui dictū est: Cum videritis Abraām: Isaac: et Jacob: et oēs pphetas in regno dei: vos autē expelli foras: et veniet ab oriente: et occidente: et aquilone: et austro: et accubent in regno dei: et ecce sunt nouissimi q̄ erant primi: et sunt primi qui erāt nouissimi. Gentes aut̄: sicut ait vas electōis: que non sectabātur iusticiā apprehendeāt iusticiā: iusticiā aut̄ q̄ ex fide est: israel aut̄ pseōns legē iusticie in legē iusticie nō puebit. Quare: Quia nō ex fide: sed quasi ex operib⁹ offenderūt in lapidē offensionis: Ita facti sūt inimici huus qui hic in ppheta loquif. Ac deinde cōiūgit: **S**uper inimicos meos sap̄e me fecisti mā datum tuū: qm̄ in eternū mihi est. Illi namq̄ zelū dei habent: sed non s̄m sciētiā. Ignorātes em̄ dei iusticiam: et suam querētes cōstituere iusticie dei nō sunt sub

Uita līra.
† prudentē.
† mādato tuo.
† quia.

CXXVIII

iecti. Iste vero qui sup̄ suos istos inimicos sapit: mandatū dei inuenire vult cū Apo-stolo: non habens iusticiā suā que ex lege est: sed iusticiā per fidem christi q̄ ē ex deo: nō q̄ lex quā legunt inimici⁹ nō ē ex deo: sed quia eam nō sapiūt sicut iste qui super inimicos suos eā sapit coherēdo lapidi in quē illi offendērūt. Finis em̄ legl christus ad iusticiā omni credēti: vt iustificēt gratiē per gratiā ipsius: non sicut illi qui viribus suis se legē facere existimant: t ideo ex lege quidē dei sed suam iusticiā cōstituere querūt: sed quō filius pmissionis qui esurēs et sitiēs iusticiā petēdo: q̄rēdo: pulsando qd̄ āmodo a patre mēdicat: vt adoptatus per vñigenitū accipiāt. Sic autē mādatū dei quādo sapuisset: nisi cū ip̄e sic sapē fecisset cui dicit: Sup̄ inimicos meos sap̄e me fecisti mādatū tuū: Inimici quippe ei⁹ illi ve-lut ex Agar in seruitutez generati ex eodē mādato tpalia premia q̄sierūt: t ideo non fuit illis in eternū sicut est huic. **A**heli⁹ q̄p-pe intellecerūt qui interpretati sunt in eter-nū q̄ qui in seculū: tanq̄ finito isto seculo nullū iam legis posset esse mandatū. Jam vero nullū erit: sed in tabulis visibilibus librisq̄ cōscriptū: in tabulis vero cordis di-lectio dei t̄ prīmi manebit in eternū. In q̄ mandato gemino tota lex pendet t̄ pphete: eritq̄ premiū custodiū mandati huius ipse mandator: t̄ premium dilectionis ipse dilectus: quādo erit de⁹ omnia in omnibus. Sed quid est qd̄ sequit. **S**uper oēs docentes me intellexi: Quis est iste qui super omnes docētes se intellexit? Quis est inquā qui sup̄ oēs pphetas qui non solū loquendo eos qui secū vixerunt: verū etiā scribendo posteros tam excellēti auctoritate docuerūt: audeat se intelle-ndo pponere: Salomonī quidē tāta est do-nata sapientia: vt etiā his omnib⁹ qui fuerunt ante illū videatur esse platus. Sz nō est credendū ipsuz: hic a patre suo David potuisse pphetari: maxime q̄ dici nō pos-set ex persona Salomonis qd̄ hic dicit: Ab omni via maligna prohibui pedes meos. Horro si qd̄ est acceptabilius christū pre-nunciat iste ppheta: nūc a capite qd̄ est ipse saluator: nūc ab eius corpe qd̄ est ecclē-sia: verba pphetica digerēs: t̄ tanq̄ vnuž loquentē faciēs: ppter magnū illud sacra-mentū: vbi dictuz est: Erunt duo in carne vna: agnosco eū plane qui sup̄ oēs docen-tes se intellexit: qm̄ cū esset annoꝝ duode-

Plalmus

cim remāst puer Jesus i hīrusalē: t a que
 rentib suis post tridū inuenit est illuc in
 tēplo sedēs inf doctores: audiēs eos t in
 terrogās eos: vbi stupebat oēs qui cū au
 diebat sup prudētia et respōsis eius. Nec
 imerito: qui p istū pphetā tāto ante dix
 erat: sup oēs docētes me intellexi. Omnes
 enī vīcīs hoīes vult intelligi: non deū pa
 trem: de quo dīc ipē fili? Sicut docuit me
 pater hec loquor. Quod diffīllime ex p
 sona verbi intelligit: nisi quis vīcīs cap
 valeat: id esse filiū a patre doctū qd geni
 tū. Lui enī nō est aliud esse: aliud doctum
 esse: sed qd illi est esse: hoc est doctū esse: p
 secto a quo ei ē esse: ab illo simul ē ei doctū
 esse. Ex psona vero hoīis vbi formaz serui
 accepit: facili intelligit a patre didicisse q
 dixit: in qua forma serui cōstitutū maxime
 puer potuerit cū hoīes maioris etatē doce
 nū putare: s̄ ille quē vater docuit sup oēs
 docētes se itellexit. Quia testimoniā: in
 quītū meditatio meae: Ideo sup
 omnes docētes se intelligebat: qz testimoniā
 dei meditabat: que melius q̄ illi de se
 ipo nouerat qui dicebat: Vos misistis ad
 Johānē: et testimoniu phibuit veritati:
 Ego autē nō ab hoīe testimoniū accipio: sed
 hec dico vt vos salui sitis. Ille erat lucer
 na ardēs t lucēs: vos autē volūtis exulta
 re ad horā in luce ei?: Ego autē habeo testi
 moniu maius Johānē. Talia testimonia
 meditabat: q̄ super oēs docētes se intel
 lexit. Illi autē doctores nō absurde intelli
 gunt etiā ipsi esse seniores: de quibus cō
 tinuo dīc. Sup seniores intellexi:
 Quod ideo mihi eo modo repentū videt:
 vt nobis hec legētibus illa etas eius veni
 ret in mētē: q̄ nobis innotuit ex euāgeliō:
 qua etate puerili inter maiores etate: hoc
 est iunior inter seniores sedebat: et super
 omnes docētes se intelligebat. Solēt enī
 iunior et senior ad scīuicem dici minor et
 maior: t si neuter eoz senili accessit aut p
 unquauit etati: qzq̄ si et exp̄sum nomē se
 nior in euāgeliō velimus iquirere supra
 quos intellexit: inuenim qñ ei dixerit scri
 be t pharisei: Quare discipli tui transgre
 diūt tradictiōes seniorū: Nō enī lauāt ma
 nus suas cū panē māducat. Ecce obiecta
 est ei trāgressio tradictiōis seniorū. Sed q̄a
 sup seniores intellexit: qd eis responderit
 audianus. Quare inqt t vos transgredi
 mini mādatū dei, ppter tradictiōem vestrā:
 Deinde paulopost: vt nō solū ipē qui ē ca
 illa lfa.
 tenses.
 Mat. 15.

CXVIII

put corporis: verū etiā corpus ipm et mēbra
 eius super seniores illos intelligerēt: quoꝝ
 traditio de lauādis manib sc̄rebāt: cōuo
 catis ad se turb dīxit eis: Audite t intelli
 gite: tāq̄ diceret: Sup seniores illos t vos
 intelligite: vt etiā de yobis illa pphbia ap
 pareat esse pmissa: super seniores intellexi:
 nec solū capiti: verū etiā corpori: ac si vnuer
 so christo aptata pueiat: Nō qd itrat i os:
 coinqnat hoīez: s̄ qd pcedit ex ore b coiq
 nat hoīem. Hoc seniores illi nō intellige
 bant: q̄ de lauādis manib sua velut mag
 na mādata tradiderūt. Ip̄a quoꝝ mēbra
 capitīs hui sup seniores intelligētes nō dū
 qd ab eo dictū est intelleixerāt. Beniq p̄
 pauca r̄sidens "Petr" dīxit ei: Edissere no
 bis pabolā istā. Putabat adhuc esse pa
 bolam: qd dīs sine figurā fuerat elocutus.
 At ille dīxit: Adhuc et vos sine intellectu
 estis: Nō intelligit̄ quia omne qd in os in
 trat in vētrē vadit: t in secessum emititur:
 Que autē pcedit de ore: de corde exēit: t
 ea coquinat hoīem. Adhuc t vos sine in
 tellectu estis: t sup illos seniores nō intelli
 git̄. Sed plane iam nūc auditō tali ma
 gistro: capite nostro: pōt vnuisq̄s nostrū
 dicere: sup seniores intellexi. Nā etiā cor
 pori pgruit qd secur adiūxit. Quia mā
 data tua exquisiū: Nā mādata tua nō
 mādata hoīm: mādata tua nō mādata se
 niōrū: qui volētes esse legis doctores: nō
 intelligit̄ neq̄ que loquuntur: neq̄ de qb̄
 affirmat̄. Herito de mādatū dei q̄ sūt exq
 renda vt sup seniores illos intelligātur: re
 sponsū est his qui eoz auctoritatē veritati
 pferēbāt: et dictū est: cur t vos trāsgredi
 mini mādatū dei: vt tradictiōes vestrās sta
 tuatis: Jam vero qd adiūgit̄: nō capiti vi
 detur puenire s̄ corpori. Ab omni via
 mala, phibui pedes meos: vt cus
 todia verba tua. Neq̄ enī caput illud
 nostrū ipē saluator corporis in aliquā maligna
 nam viā carnali cupiditate ferret: vt ei ne
 cessē esset pedes suos inde phibere: quasi
 illuc eūtes motibus suis: qd nos facimus
 q̄ ea q̄ ille non habuit ne vias malignas
 teneāt desideria nostra prava cobibemus.
 Sic enī verba dei possim custodire si p̄
 nostras nō eam cōcupiscētias malas: vt
 ad mala cōcupita pueniāt: sed eas potius
 aduersus carnē spū cōcupiscētiae refrem̄:
 ne nos raptos atq̄ subuersos p malignas
 vias p̄trabāt. Iudicis: inqt: tuis
 nō declinai: qm tu legem posui

Alia lfa.
 t queiui.

In hīris mandata
 & constitutiones

CXVIII

Psalms

isti mihi. Dixit quid timuerit: ut ab omni via maligna prohiberet pedes suos. Quid est enī a iudicis tuis nō declinari: nisi qđ alio loco dicit: a iudicis autē tuis timuit. Perseuerāter eis credidi: qđ tu legē posuisti mihi. Tu interior ī intimus meis: tu intus in corde legem posuisti mihi: sp̄ tu tāqđ digito tuo: ut eā non tāqđ fursine amore metuerē: sed casto amore diligere: et dilectione casta timerem. Et ideo vide quid sequitur.

Quod dulcia faucibus meis verba tua: vel quod de greco est exp̄ssi: eloquia tua: **H**up mel et fauum ori meo. Hec ē illa suauitas quā deus dat vt terra nostra det fructū suū: vt bonū vere bñ: id est nō mali carnal formidine: s̄ boi sp̄ual delectatōe faciam⁹: **N**on nulli sane codices nō habēt fauū: sed plures habent. **A**relli autē est similis aperta doctrina sapiētie. Fauo vero que de obstrusiorib⁹ sacramētis tāqđ de cellis cereis ore differētis velut mādētis exprimit⁹: vez ori cordis nō carnis est dulcis. Sed qđ ē quod ait: **A**mandatis tuis intellexi: Aliud enī est mādata tua intellexi: aliud a mādati tuis. Nescio ergo qđ aliud se significat intellexisse a mādati dei: hoc est c̄stū mihi videt faciēdo mādata dei p̄uenisse se dicit ad eaꝝ rerū intelligētiam q̄ occupuerat scire: ppter qđ scriptū est. **C**o cupisti sapiētiam serua mādata: et dñs prebet illā tibi. Ne qſqđ p̄posteꝝ aīqđ habeat humilitatem obedētie: velit ad altitudinē sapiētie puenire: quā capē nō pōt nisi ordine venerit. Audiat ergo: Altiora te ne q̄sieris: et fortiora te ne scrutat⁹ fueris: sed q̄ p̄cepit tibi dñs illa cogita sp̄. Sic hō ad occultorū sapiētiā pueit q̄ obedētiā mādato rū. Cū aut̄ dixisset: q̄ tibi p̄cepit dñs illa cogita: iō addidit: sp̄: qđ et custodiēda ē obedientia vt p̄cipiat sapiētia: et p̄cepta sapiētia nō ē dserēda obedētia. Sp̄u alii itaqđ mēbroꝝ christi vox ista est: a mādati tuis intellexi. Hoc enī recte dicit christi corp⁹ in eis: qbus mādata seruātibus ppter istā custodiā mandatorū p̄betur vberior doctrina sapiētie. Propterea: inq̄t: **O**dio habui oēm viā iniqtatis. Necesse est enī vt oderit omnē iniqtatē amor iusticie: qđ tanto maior est: qđto eū magis inflāmat amplioris dulcedo sapiētie: q̄ p̄betur ei q̄ obtēpat deo et a mādati eius intelligit.

Explicit sermo vicesimussodus. Incipit sermo vicesimusterius: de versu psal-

Alia līa.
non habet

Alia līa.
1odiu.

mi: Lucerna pedibus meis verbū tuū: vsq; ad Inclinaui cor meū ad faciēdas iustificatiōes tuas ppter eternā retributiōem. Crutādos atqđ tractādos p̄ viribus quas deus donat: nunc istos versus psalmi hui⁹ aggredimur. Quoru⁹ prim⁹ est. **L**ucerna pedib⁹ meis verbū tuū: et lumen fēmitis meis. Quod est lucerna: hoc repetitū est lumē: qđ pedibus meis: hoc semitis meis. Quid est ergo verbū tūs: Nūqđ nā illud qđ in principio erat deus apud deū: verbū sc̄z p̄ qđ facta sūt omnia: Nō est ita. Nam illud verbūlumē est: s̄z lucerna nō est. Lucerna q̄ppe creatura est nō creator: q̄ p̄cipiatōe in cōmutabilis lucis accēdit. Hoc erat Johānes: de q̄ dicit verbū de⁹: Ille erat lucerna ardēs et lūces. S̄z lumē est et lucerna: et tñ in cōpatiōe verbi: de quo dictum est: deus erat verbū: non erat ille lumen: sed missus est vt testimoniu⁹ p̄hiberet de lumine. Erat enī lumē verum: nō quod illuminat vt homo: sed qđ illuminat oēm hoīem. Hisi asit et lucerna et lumē esset: nō diceret aplūs: **V**los est lumē mūdi. Quo audito ne id se putarēt esse quod ille quis dixerat: nam et de seipso quodā loco dixit: Ego sum lumē mūdi: ait illis de illis: Nō potest ciuitas abscōdi supra montē constiuta: neqđ accendūt lucernā et ponunt eā sub modio: sed supra cādelabru⁹ vt luceat omnibus qui in domo sūt: sic luceat lumē vestrum coram hoībus: vt scirent se tanqđ lucernas de illo lumine quod imutabiliter lucet accensas. Nulla quippe creatura q̄uis rationalis et intellectualis a seip̄a illuminatur: sed p̄cipiatōe sempiterne veritatis accēdit: etiā si aliquando dies vocatur: nō dies dñs: sed quē fecit dominus. Et iō adhuc subdidit: Accedite ad eum et illuminamini. Prop̄t quā p̄cipiatōem inq̄stūm hō est: ipse mediator lucerna in apocalypsi nūcupatur: S̄z singulans est ista suscep̄tio. Be nullo enī sanctorū dici diuinitus potuit: aut dici villomodo fas est: verbum caro factum est: nisi de vno mediatore dei et hominū. Cū igit̄ lumen dicatur vnigenitū verbum: equale gignenti lumē dicatur: et homo ab illo verbo illuminatus qui dicit et lucerna: sicut Io hannes: sicut apostoli: nec vllus eorum hō sit verbū: et illud verbū a quo illuminatis sit lucerna nō sit: Quid ē hoc verbū qđ ita lumen dicit vt lucerna sit: Ait enī: Lucerna

Psalms

pedibus meis verbū tuū: et lumen semitis
meis: nisi verbū intelligamus qđ factū est
ad p̄phetas: vñ quod p̄dicatū est p̄ ap̄los:
Non verbū christū: sed verbū christi: de q̄
scriptū ē: fides ex auditu: audit⁹ aut p̄ ver
bū christi. Nā et verbū p̄pheticū lucerne
paras apl̄us Petr⁹: H̄abem⁹ inq̄t certio
rem p̄pheticū sermonē cui benefacit⁹: in
tēdētes velut lucerne i obscurō loco. Qđ
utq̄ b̄ ait: Lucerna pedibus meis verbū
tuū: et lumē semitis meis: verbū est qđ scri
pturis sanctis omib⁹ p̄tinetur. **Jura**
iusticie tue: Tanc̄ bene ambulā ad il
lā lucernā: et rectas semitas habēs: Sequē
ti ait verbo illud qđ āncedit expositū est.
Quasi enī querem⁹ qđ esset: iurauit: adiū
xit et statui. Hoc enī appellauit iuramētū
quod statuit p̄ sacramentū: quia ita debet
esse mens fixa in custodiēdis iudiciis iusti
cie dei: vt sit oīno p̄ iuratiōe qđ statuit. Si
de aut̄ custodiūtūr iusticia iudicie dei: cū
sub deo iusto iudice: nec recte factū inſru
ctuolum: nec p̄cūm credif⁹ impunitū. Sed
p̄ bac fide q̄r̄ mīta et grauissima mala cor
pus p̄culit christi. **Humiliatus sum**
inquit: vñq̄ valde: Nō autē ait: huiliati
me: vt huiliatē que in p̄cepto est intelli
gere sit necesse: sed ait huiliatus sum vñq̄
valde: maximā sc̄z passus p̄secutiōem pro
eo q̄ iurauit et statuit custodire iudicia ius
ticie dei. Et ne in tāta huiliatiōe fides ip̄a
deficeret: addidit. **Domine viuifica**
me secūdū verbū tuū. Hoc est fm̄ p̄
missum tuū. Nā et verbū p̄missori dei lu
cernā ē pedib⁹: et lumē semitū. Sic et supl⁹
vt eū d̄e viuificet: orauit in huiliatiōe p̄se
cutiō: s: vbi ait: Paulomin⁹ cōsumauerūt
me in terra: ego aut̄ nō dereliqui mandata
tua: sc̄m misericordiā tua z̄ viuifica me: et
custodiā testimonia: id est martyria oris tui.
Ebi intelligit si ip̄e nō viuificet donando
patientiā: ppter qđ dictū est: In vestra pa
tientia possidebil̄ alias vestras: et de quo
dictū est: Qñ ab ipso est patientia mea: nō
corpus in p̄secutiōe mortificari sed aīam:
nō custodiēdo martyria et iudicia iusticie
dei. **Volutaria oris mei bñplaci**
ta fac dñe: Hoc est: placeāt tibi: nō re
probare: sed approba. Bene aut̄ intelligū
tur oris voluntaria sacrificia laudis con
fessione caritatis: non timore necessitatis
oblata. Unde dictum est: volūtarie sacri
cabo tibi: Sz quid est quod adiungit. Et

CXXVIII

iudicia tua doce me: Nōne ip̄e in ver
sibus superioribus dixerat: A iudicijs tuis
nō declinaui: Quō istuc si ea nō nouerat:
Porro si nouerat: quō b̄ dicit: Et iudicia
tua doce me: An sicut illud ē: suavitatē se
cisti cū tuo: et postea dīc: suavitatē do
ce me: Qđ ita exposum⁹ vt intelligerem⁹
verba p̄ficiētis: et addi sibi ad id qđ acce
perat postulatis. **Anima mea i ma**
nib⁹ tuis sp: Nonnulli codices habēt in
manib⁹ meis: Sz plures in tuis: et hoc
quidē planū est. Justorū enī aīe in manu
dei sūt. In cui⁹ manu sūt et nos et sermoēs
noſtri. Et legis: inq̄t: tue nō ſu obli
tus. Tanc̄ ad non obliuiscendam dei
legem manibus ip̄ius adiuvet ei⁹ mēoria:
vbi est ei⁹ anima: Aia vero mea i manib⁹
meis: quō intelligatur ignorō. Justi qui p
pe ista verba sūt nō iuſti: rediūt ad patrē
nō discedentis a patre. Nā pōt videri ille
iunior filius aīam suā in manib⁹ ſuis habe
re voluisse qñ dixit p̄r̄: Ba mihi ſubſtatiā
meā q̄ me tangit: Sed ideo mortuus erat
ideo perierat. An forte ita dictū ē: anima
mea i manib⁹ meis: tanq̄ eam viuificā
dam offerret deo. Unde alibi dicit: Ad te
leuaui animā meam: Dixerat enī et hic ſu
perius: viuifica me. **Posuerunt:** in
quit: p̄tores laqueū mihi: et a mā
datiſ tuis nō errauit. Si hoc nīſi q̄a
eius aīa in manibus dei: vel in ſuis viuifi
cāda offerret deo: **Hereditate acqui**
ſui testimonia tua in eternū: Nonnulli
vno verbo volentes dicere qđ vno verbo
in greco positiū est: hereditati interpretati
ſunt. Qđ si et latinū eſſe poſſet: magis ſig
nificaret eū qui dēdi hereditatem qđ cum
qui accepit: vt ſic eēt: hereditati: quō dita
ui. N̄eli⁹ ergo duobus verbis inſinuat in
teger ſenſus: ſiue dicat hereditate poſſedi:
ſiue dicat hereditate acqſiui: nō heredita
tē ſi hereditate. Si aut̄ q̄rif⁹ qđ acquiſierit
hereditate: testimonia inq̄t tua: qđ volens
intelligi: niſi vt testis dei fieret: eiusq̄ teſti
moia p̄fiteret: id ēvt martyr dei fieret: atq̄
ei⁹ martyria diceret: ſicut martyres dicūt a
patre ſibi cui⁹ heres eſſe collatū. N̄ul
ti quippe voluerūt neq̄ potuerūt: nulli tñ
potuerūt niſi qui voluerunt: Quia nō po
tuiffent ſi fidei testimonia negare voluiffent:
Sz etiam ipſorū p̄parata eſſt volūtas a do
mino. Ideo hec hereditate ſe acqſiſſe iſte
teſtatur: et hoc in eternū: quia nō eſt in eis
gloria temporalis hominī vana querentiū:

Alia līa
tlegem tuā.Alia līa.
de.

Psalms

CXVIII

Alia lta.
tque. **Quoniam exultatio cordis mei sit.**
Et si afflictio corporis: exultatio tñ cordis:
Beinde subiecit. In clinaui cor me
um ad faciendas iustificatiōes tu
as in eternū: ppter retributiōem.
Qui dicit: inclinaui cor meum: ipse iam
dixerat: inclina cor meū in testimonia tua:
vt intelligamus simul hoc esse et diuinī mu
neris et prie volūtatis. Sed nūquid in
eternū facturi sum⁹ iustificatiōes dei: Ope
ra illa quidē q̄ opamur circa p̄mōrū ne
cessitates eterna eē nō possūt: sic nec ip̄e ne
cessitates: sed si non diligendo ista facim⁹
nulla ē iustificatio: Si aut̄ diligēdo eterna
est ipsa dilectio: eiq̄ eterna ē pata retribu
tiō. Propt̄ quā retributiōem dicit se incli
nasse cor suū ad faciendas iustificationes
dei: vt i eternū diligens: ut eternū mere
atur habere quod diligit.

Explícit sermo vicesimus tertius. In
cipit sermo vicesimus quartus: de versu
psalmi: Iniquos odio habui: vsq; ad id
Propt̄ea dilexi testimonia tua semper.

Alia lta.
ter. **D**icitur huius locus de quo in vo
luntate dei deputaturi sumus: sic
incipit. Iniquos odio ha
bui: et legem tuam dilexi. Nō ait: ini
quos odio habui: et iustos dilexi: aut inq
uitate odio habui et legem tuā dilexi: sed cū
dixisset: iniq; odio habui: exposuit q̄re: ad
dendo: et legem tuam dilexi: vt demōstra
ret: non se in hoībus inquis odiisse naturā
qua boiles sūt: sed iniquitatē qua legi quā
diligit inimici sūt: Beinde sequit. Ad
iutor meus et susceptor me⁹ es tu:
Aduitor ad bona facienda: susceptor ad
mala evadēda. Q̄ aut̄ adiūgit. In ver
bū tuū sp̄sperauī. Lanç filius pro
missionis loquit. Sed quid sibi vult ver
sus qui sequit. Declinate a me ma
ligni: et scrutabor mādata dei mei.
Non enim ait: faciam: sed scrutabor. Ut
ergo perfecte ea diligenterq; nouerit: ma
lignos a se declinare desiderat: eosq; etiā
compellendo a se abigit. Nā maligni ex
ercent ad facienda mandata: a scrutandis
aut̄ auocāt: non solum cū psequūtur: aut
litigare nobiscū volūt: verūtiaz cū obse
quūt: et honorāt: et cū suis vitiosis et ne
gociosis cupiditatibus adiuuādis ut oc
cupemur: et eis nostra tpa impēdam⁹ effla
gitant: aut certe infirmos p̄mūt: et causas

suas ad nos deferre compellūt: Quibus
dicere non audemus: Bichō quis me cō
stituit iudicē aut diuisorē inter vos: Con
stituit enī talibus causis ecclesiasticos ap
postolus cognitores: in foro: prohibens
iurgare christianos: Nec illis quidem qui
aliena rapiunt sed sua cupide repetūt di
cimus: cauete ab omni cupiditate: consti
tuentes eis ante oculos hoīem cui dictū ē:
Stulte hac nocte auferet a te aia tua: que
preparasti cui⁹ erūt: quia et quādo dicim⁹:
non recedunt nec declināt a nobis: sed in
stant: vrgent: p̄cantur: tumultuātur: extor
quēt: vt ip̄is potius ad ista que diligūt q̄
scrutandis dei mādatais que diligim⁹ oc
cupemur: O q̄to tedio turbaz turbulen
tarū: et q̄to desiderio diuinorū eloquio
rū dictū ē: Declinate a me maligni et scruta
babor mādata dei mei. Ignoscant obedi
entes fideles: qui p̄ suis secularib⁹ causis
raro nos querunt: et iudiciis nostris facil
lime acquiescūt: nec nos sterunt litigādo:
sed obteperādo potius consolātur. Lerte
pter eos qui et inter se p̄tinaciter agunt:
et quādo bonos p̄mūt: nostra iudicata cō
temnit: faciuntq; nobis p̄ire tempa rebus
erogāda diuinis: certe inq; ppter istos et
nobis liceat exclamare in hac voce corpo
ris chris̄: Declinate a me maligni et scruta
babor mādata dei mei. Beinde posteaq;
velut ab oculis cordis sui muscas irruen
tes abegit: redit ad eu⁹ cui dicebat: adiu
tor meus et susceptor meus es tu: in verbū
tuū sperauī p̄cēmōs continuans. Sus
cipe me: inquit: secūdum eloquium
tuū et viuā: et ne cōfundas me ab
expectatione mea. Qui iā dixerat: sus
ceptor me⁹: poscit magis magisq; suscipit:
et ad illud ppter qđ tolerauerat tā mīta mo
lestia perduci: verius ibi se q̄ in istis huā
narū reruz somnijs fidens esse victurum.
Sic enī de futuro dictū est: et viuā: tāq; in
hoc corpe mortuo nō viuatur. Corpus enī
mortuū est ppter peccatum: et expectātēs
redemptiōem corporis nostri: spe salvi facti
sumus: et quod nō videntis sperātēs: per
patientiā expectam⁹: Et spes nō p̄fundit:
si caritas dei diffundit in cordibus nostris
et spiritū sanctū qui dat⁹ est nobis. Propt̄
que largius accipiēda clamat ad patrē: ne
cōfundas me ab expectatione mea. Et tā
q; ei respōsum fuerit in silentio: si non vis
cōfundi ab expectatōe tua: nō intermitas
meditari iustificatiōes meas: sentiens istā

Alia lta.
tnon.

Dicitur si deo largi
cōfundi quod intelligē
tūtū psalmo magno dicit

Psalms

meditatioem plerūq; aie languorib; impe
diri. Adiuua me: inquit: et saluus
ero: et meditabor in iustificatiōib;
tuis semper. **P**reuenisti omnes:
Vel quod de greco diligēti^o vide exp̄ssū.
Ad nibilū deduxisti oēs disceden
tes a iustificatiōib; tuis: quia i
usta cogitatio eorū. Ideo ergo clama
uit: adiuua me et saluus ero: et meditabor
in iustificationib; tuis semp: quia in nibi
lū redigit deus omnes discedentes a iustifi
cationib; suis. Quare aut discedit: Quia
iniusta est inquit cogitatio eorū. Ibi acce
ditur: ibi discedit. **O**mnia opa vel mala:
vel bona a cogitatione pcedunt. In cogi
tatione quisq; innocens: in cogitatione reus
est: p̄p̄ quod scriptū est. Logitatio sancta
seruabit te. Et alibi legi. In cogitationib;
imp̄ interrogatio erit. Et apls: Logitatio
nibus ait accusantibus: aut etiā excusanti
bus. Ibi aut felix est: qui in cogitatione mi
ser est. Aut quō ibi nō miser ē: qui ad nibi
lū redactus est. **N**agna quippe est steri
litas iniquitas: merito dictū est: cōfundat
iniqui faciētes vane: id est inaniter: tanq;
redacti in nibilū. Seq̄ in psalmo: **P**re
uaricātes deputauī vel putauī vel
existimauī omnes peccatores ter
re: Multis enī modis nostri interpretati sunt
vnū verbū grecū: quod ē. **A**λογισαντ̄: q̄
p̄funda est ista sentētia: et si adiuuerit do
minus oposi^o disputatiōe alia penetrāda
est. Nā et quod additū est. **D**roptere a
dixerit testimonia tua semp. Multo
amplius eam p̄fundā facit. Bicit enī ap
postolus: Lex iram opatur. Huiusq; dicti
rationē reddēs: vbi enī nō ē lex inquit nec
puaricatio: ita oīdēs nō oēs esse puaria
tores. Nō enī omnes habēt legē. Nō aut
omnes habere legē: alio loco euident^o ait:
Qui sine lege peccauerit sine lege p̄būt.
Quid sibi ergo vult: puaricatores deputa
ui oēs peccatores terre: **S**ic hic questionē
pposuisse suffecerit: alio si deus donauerit
sermone tractādam: ne hui^o plixitas eam
cogat angustius explicari: q̄ ut bene possit
quod explicatur intelligi.

Explīcīt sermo vicesimus quart^o. **I**n
cipit sermo vicesimus quītus de versu psal
mi: Preuaricātes reputauī oēs peccato
res terre vsc̄ ad iudicis enī tuistimui.

Querimus si deo largiēte inuenire
q̄ possim^o quō intelligendū sit qđ in
isto psalmo magno dictū est: Pre

uaricatores: v̄lpon^o p̄uaricātes: Grecus
enī παράβαποντες ait: nō παραβαται
Querim^o q̄ quō intelligendū sit. **P**reua **A**llia lfa
ricātes deputauī oēs p̄ctōs terre: **t** reputauī.
Propter quod ait apls: Ibi enī lex nō ē:
nec p̄uaricatio. Hoc aut dixit cū a lege p̄
missa distingueret. Nā vt de superiorib; sen
sus plenior colligat: nō enī q̄ legem inquit
pm̄issio Abrae: aut semini eius vt heres
esset mūdi: sed per iusticiā fidēi. Si enī qui
q̄ legem heredes sūt: exinanita est fides: et
euacuata est pm̄issio: lex enī iram opatur.
Ibi enī non est lex nec p̄uaricatio. Ideo
ex fide: vt scdm̄ gratia firmā sit pm̄issio
omni semini: nō ei tantū quod ex lege est:
sed et ei quod ex fide est Abraham: qui est
pater omnī nostrī. **C**ur hoc apls ait: ni
si vt ostenderet legem sine pm̄issionis gra
tia: nō solū nō auferre verū et augere pecca
tum: **E**nde et illud est: Lex subintravit vt
abūdaret delictū. Sed quia omnia q̄ grati
am dimittūtur: non solū que sine lege: ve
rū etiam que in lege cōmissa sunt: ideo ibi
secut^o adiūxit: Ibi autem absidavit deli
ctum supabūdavit et gratia: Non itaq; p̄
uaricantes deputat oēs peccatores apls:
sed eos tātū p̄uaricātes deputat qui trans
grediūtur legē. Ibi enī nō est lex inqt: nec
preuaricatio: ac per hoc secundū aposto
lum: omnis quidem p̄uaricatoꝝ est pecca
tor: quia peccat in lege: sed non oīs pecca
tor est p̄uaricatoꝝ: quia peccant aliq sine le
ge: vbi ait nō est lex nec p̄uaricatio. Por
ro si nemo sine lege peccaret: nō idem ipse
apostolus diceret: Quicq; sine lege pec
cauerūt: sine lege p̄būnt. Scdm̄ vero istū
psalmī. si p̄uaricantes sunt omnes pecca
tores frē: nullū ē vsc̄ sine p̄uaricatioꝝ pec
catū. Nulla ē ait p̄uaricatio sine lege: nul
lum est igitur nisi in lege peccatū. Qui er
go dicit: p̄uaricantes deputauī oēs pecca
tores terre: nullos esse omnino nisi qui le
gem trāsgressi sunt vult intelligi peccato
res: et ob hoc aduersatur ille q̄ dixit: Qui
cunq; sine lege peccauerit sine lege p̄ibūt.
Secondū illud quippe sunt aliqui pecca
tores: q̄uis nō sint p̄uaricatoꝝ: id est qui
sine lege peccauerit. Ibi enim nō est lex:
nec preuaricatio. Scdm̄ istum autem nul
lus est sine p̄uaricatioꝝ peccator: quia p̄
uaricantes deputat oēs peccatores terre.
Nullus ergo secundū istum sine lege pecca
uit: quia vbi non est lex: nec preuaricatio.
An forte dicturi sum^o: verū quidē esse qđ

Psalms

nec p̄uaricatio sit vbi non est lex: sed verū nō esse quod aliqui sine lege peccauerint: aut verū qđ ē esse aliq̄s sine lege peccasse: sed verum nō esse vbi lex non est: p̄uaricatio esse non posse. Ad vtr̄q̄ apl̄us dixit: Clerū ē ergo vtr̄q̄: q̄ vtr̄q̄ p̄ apl̄ veritas dixit. Quō ergo erit verū quod in psalmo isto eadē pculdubio veritas dixerat: P̄eūaricātes deputauī omnes peccatores terre: Respōdet enī nobis. Qui sunt ergo illi qui scdm apostolum sine lege peccauerunt: Non enim ex eis quisq̄ p̄uaricātes deputandus est: cum scdm eundē apostolū: p̄uaricatio non sit vbi lex nō est. Sed nimurū cum diceret apostolus: Qui cūq̄ sine lege peccauerūt sine lege pibunt: de illa lege aiebat quā de⁹ dedit p̄ Moy-sen famulū suū populo suo isrl. Hoc ipa q̄ circūstant verba eius ostendit. Disputabat enī de iudeis et grecis: id est gentibus non ad circūcisionē: sed ad preputiū p̄nentibus: ideo sine lege eos dicens: quia non acceperāt legē quā se accepisse gloria bantur iudei. Un̄ illis ait: Si aut̄ tu iude⁹ p̄gnomunaris: et requiescis in lege et gloriaris in deo. Benigz vnde ad hanc sententiā venerit intuēdū est: vt diceret: Qui cūq̄ sine lege peccauerūt sine lege pibūt: Ira inquit et indignatio: tribulatio: et angustia in omnē aiam hois operātis malū: iudei primū et greci: H̄ia autē et honor et pax oī operāti bonū: iudeo primū et greco. Nō ē enī p̄sonaz acceptio apud deū. Ad hec addidit: vñ nūc q̄stio ē et ait: Quicūq̄ enim sine lege peccauerūt sine lege peribunt: et quicūq̄ in lege peccauerunt q̄ legem iudicabisur. Hos vtr̄q̄ iudeos: illos aut̄ grecos volēs intelligi: quoniā de his agebat: vtr̄q̄ sub peccato esse demonstrans: vt egere se gratia vtr̄q̄ fateantur: Propter qđ dicit: Non em̄ est distinctio: Q̄es enim peccauerūt et egent gloria dei: iustificati gratis per gratiā ipsi⁹ p̄ redēptionem que est in christo Jesu. Quos itaq̄ dicit om̄es peccasse: nisi iudeos et grecos: de quibus dixerat: nō enim est distinctio. Nā et de his paulo ante: causati enī sum⁹ inquit iudeos et grecos om̄es sub peccato esse: ac per hoc quicūq̄ sine lege peccauerunt: illa scilicet de qua iudei gloriabāt sine lege pibunt: et quicūq̄ in lege peccauerūt: id est ipi iudei q̄ legem iudicabunt: nec ideo non pibunt: nisi credāt in eu⁹ qui venit querere quod p̄ierat. Nonulli quip-

CXVIII

pe etiā catholici tractatores in his apostoli verbis aliter q̄ se res habet: parsū attēndendo sapuerūt: vt dicērēt illos p̄ire qui sine lege peccauerūt. Hos aut̄ qui in lege peccauerūt iudicari tantūmodo nō p̄ire: tanq̄ per penas trāitorias, credantur esse purgādi. Sicut ille de quo dictū: Ip̄e aut̄ saluus erit sic tñ quasi per ignē. Sed hoc merito fundamenti bene intelligit: de quo agebat apostolus vt hoc diceret. Supuis quippe dixerat: vt sapiēs architectus fundamētum posui: ali⁹ supedificat: vnuſq̄s q̄ aut̄ videat quomodo supedificet. Fundamentū enim aliud nemo potest ponere ppter id quod positiū est: qđ est christus Je-sus: et cetera: vñq̄ ad eādē locum vbi eum dixit q̄ ignē saluari qui sup hoc fundamētū: nō aurum: argentū: lapides preciosos: sed ligna: feni: stipulā edificat: nō tñ respuit ne recipiat nec receptū deserit fundamētū idq̄ omnibus carnalibus suis quibus capiē atq̄ succūbit delectatōibus asponit: cum ad hunc articulū vētum fuerit vt aut̄ ille deseratur aut̄ christus: vbi si non anteponit christus nō ille ē fundamētum. Omnid⁹ quippe structure posterioribus p̄tibus anteponit fundamētum: nec cogitasse existimo eos qui senserunt nō perire: de quibus dictum est: p̄ legem iudicabuntur: nisi quia fidamētū habēt christū. Parsū ergo attenderūt quod demōstraui-mus: atq̄ ipa scripture clamat de iudeis: hoc apostolū dicere: qui sine fundamento sunt christi. Quis autē christian⁹ dixerit: non p̄ire iudeum si nō credat in christum: sed tantūmodo iudicari: cu⁹ christus ipse ad eādē gētem ppter oues que inde perierunt se missum esse testetur: et tolerabilius dicat futurū sodomitis in die iudicij: qui vtr̄q̄ sine lege perierūt: qđ ciuitati iudee q̄ in eum non creditū fata virtute mirabilia facientem: Si ergo apostolus scdm legem quā deus p̄ Moy-sen populo israel dedit: ceteris autē gentibus non dedit: sine lege dixit esse ceteras gentes: quid intellecturi sumus in isto psalmo dictū esse: p̄uaricātes estimauī oēs p̄tōres terre: nisi intelligamus aliquā legē nō per Moy-sen datā: scdm quā sunt p̄uaricātes ceteraz gentis p̄tōres: Ebi enī lex nō ē nec p̄uaricatio. Que ista lex est: nisi forte illa de qua idem dicit ap̄s: Gentes que legē nō habēt: naturaliter que legis sūt faciūt: hi legē nō habētes ipsi sibi sunt lex: Scdm hoc ḡ qđ dicitur: ut sic intelligat: qđ dicitur enī testimonia necessaria

Psalms

cit: legē nō habētes: sine lege peccauerūt: sine lege peribūt: sī id vero qđ ait: ipsi si bi sunt lex: nō immerito p̄uaricatores esti manūt omnes p̄ctores terre. Nullus enī est qui faciat alteri iniuriā: nisi qui fieri sibi nō lit: et in hoc trāsgredit nature legē: quā nō simū ignorare duz id qđ facit nō vult pati. Nāqđ aut̄ lex ista naturalis nō erat in populo israel: Erat plane: quoniā et ipsi homines erāt. Sine lege aut̄ naturali essent: si preter naturam humani generis esse potuissent. Multomagis ergo p̄uaricatores facti sunt lege diuina: qua naturalis illa siue instaurata: siue aucta: siue firmata sit. Nam vero si in omnib⁹ peccatorib⁹ terre nō incōgrue deputātur et paruuli ppter originalis vincula peccati: etiā ipsi in similitudine preuaricatiois Ade: ad illā preuaricationē pertinere mōstrant: que data lege in paradiſo p̄ma cōmissa est: ac per hoc recte nullo prouersus excepto p̄uaricatores estimant omnes peccatores terre. Omnes autē peccauerūt et egent gloriā dci. Omnes igit̄ preuaricātes gratia saluatoris inuenit: alios maius: alios min⁹. Quāto enī legis maior in quocūq; cognitio: tāto minor peccati excusatio: quāto minor peccati excusatio: tanto manifestior p̄uaricatio. Restabat ergo vt omnib⁹ non sua sed dei: id ē a deo donata iusticia subueniret. Enī ait apostolus: Per legē cognitio peccati. Non ergo ablatio sed cognitio. Hunc aut̄ sine lege inqt iusticia dei manifestata est: testificata per legē et prophetas. Proinde etiā iste subiunxit: **D**ropterea inquit: dilexi testimonia tua. Tāq; dicret. Quoniam lex siue in paradiſo data: siue naturaliter insita: siue litteris p̄mulgata: p̄uaricatores fecit omnes peccatores terre: ppter ea dilexi testimonia tua: que sunt in lege tua de gratia tua: vt non sit in me iusticia mea sed tua. Lex enī ad hoc prodest vt mitat ad gratiā: nō solū enī quod attestat manifestat de iusticie dei que sine lege est: verū etiam hoc ipso qđ preuaricantes fecit: uta vt etiā quos littera occidit ad viuificantē spiritū cōfigere timore cōpellat: per quē peccatorū deleaf vniuersitas: et recte sautorū caritas inspiret. Dropterea inquit dilexi testimonia tua. Quidā codices habet sp: quidā nō habet. Sz si est sic: accipiē dū est sp: vt sic intelligat: qđ diu hic viuit. Hic sūt enī testimonia necessaria de lege et prophetis attestatio iusticie dei qua iustifica

Alia lfa.
130.

CXVIII

mur gratis: hic sūt et nra testimonia necessaria: pro quib⁹ ipsam que hic agitur vitā martyres finierunt. Cognita itaq; dei grā que sola liberat a p̄uaricatioe: que legis cognitio cōmittit: orando dicit: **C**onfige clavis a timore tuo carnes meas. Sic enī expressius interptati sunt quidam nostri: qđ grece uno verbo dici potuit: id est χρηστός: Hoc alij cōfige dicere voluerūt: nec addiderūt clavis: atq; ita dum voluit uno verbo greco vnu latīnum interptando reddere sententiā minus explicauerūt: qm̄ in eo quod est cōfige nō sonant clavi: χρηστός autē sine clavis intelligi nō pot: nec nisi duob⁹ verbis latīne dici pot: sicut dictum est: cōfige clavis. Ubi quid vult intelligi: nisi qđ ait apostolus: Hibi autē absit gloriari nisi in cruce dñi nři Iesu christi: per quē nibi mādus crucifixus est: et ego mundo: Et iterū christo inquit confixus sum cruci: Ubi autē iam nō ego: viuit vero in me christus. Qđ qđ est aliud: nisi nō est in me iusticia mea: que ex lege est: in qua p̄uaricato effectus sum: sed iusticia dei: id est que nibi ex deo est: non et me: Sic quippe in me viuit non ego sz christus: qui factus est nobis sapiētia a deo: et iusticia: et sanctificatio: et redēptio: vt quēadmodū scriptū est: qui gloria tur in dño glorietur. Item dicit: Qui autē sunt Iesu christi: carnē suā crucifixerūt cū passionib⁹ et concupiscētijs. Cum hic dictum sit qđ ipsi crucifixerūt carnez suam: in isto tñ psalmo deus rogat vt id faciat: cui dicit: Confige clavis a timore tuo carnes meas: vt intelligam⁹ etiā id qđ recte facim⁹ gratie dei esse attribuenduz: qui in nobis operat et velle et operari pro bona voluntate. Sed quid sibi vult quod cū dixisset: Confige clavis a timore tuo carnes meas: Addidit: A iudicis enī tuis timui: Quid ē cōfige a timore tuo? Timui enim. Si enī iaz timerat vel timebat: cur adhuc vt a timore suo d⁹ crucifigeret carnes suas orabat: An addi sibi volebat timorem: vt tantū timeret: quantū sufficeret crucifigēdis suis carnib⁹: id est cōcupiscētis: affectibusq; carnalib⁹: Tāq; dices: Perfice in me timorē tuū: timui enī a iudicis tuis. Sz ē hic ali⁹ altior sensus quātū d⁹ donat scrutato sinu scripture hui⁹ eruēdus. Cōfige inquit clavis a timore tuo carnes meas: a iudicis enī tuis timui: hoc est a timore tuo casto: qui permanet in sc̄m se

Psalms

CXVIII

culti: carnalia mea desideria cōprimātur: a iudicis enim tuis timui: cū mibi lex mina retur pena: que mibi nō poterat dare iusticiam. Sed hunc timorē quo pena metuit cōsumata caritas foras muttit: que nō timore pene: sed delectatiōe iusticie liberos redit. Timor namq; iste quo non amatitur iusticia s; timetur pena: seruīlis est: quia carnalis est: et ideo non crucifigunt carnē. Vluit enim peccandi voluntas: que tunc apparet in opere quando speratur impunitas. Cum vero pena credit secutura latenter vivit: vivit tamē. Nō habet enim licere et dolet nō licere quod lex vetat: qz nō spiritualiter delectat eius bono: sed carnaliter malū metuit quod minat. Timore asit casto ipsa que hūc timorē foras muttit: peccare timet caritas etiā si sequat impunitas: qā nec impunitatē iudicat secuturā: quādo amore iusticie peccatum ipm deputat veniam. Tali timore carnes crucifigunt: quo niā carnales delectatiōes que legis littera vetantur potius qz virtutē: spiritualiū bonū delectatiōe vincuntur: et eadem vsc ad pfectiōne crescēte victoria perimuntur. Ergo configere clavis inquit a timore tuo carnes meas: a iudicis enim tuis timui: hoc est da mibi castū timore: ad quē petendū metāq; pedagogus timor legis ille perduxit: quo timore a iudicis tuis timui.

Explīcit sermo vicesimusquintus.

Inīcipit sermo vicesimussextus de verū psalmi: Feci iudicū et iusticiam: ne tradas me calūniātib⁹ me: et reliqua.

Thos magni psalmi huiusversus considerādos nūc suscepim⁹ atq; tractādos. **F**eci iudicū et iusticiam: ne tradas me calūniātib⁹ me. Non mirū est eū fecisse iudicū et iusticiā: qui superi⁹ poposcerat a timore dei utiq; casto cōfigi clavis carnes suas: hoc est carnales cōcupiscētias: que solēt quo munus rectū sit nostrū impedire iudicū. Qūis autē sive rectū sine prauū in nostri sermonisvnu iudicū nuncupet: vnde hominib⁹ in euāgeliō dicit: Nolite iudicare persona liter: s; rectū iudicū iudicate: tū hoc loco ita positū est iudicū: tāq; si hoc rectū nō fuerit: non debeat iudicū noiari: alioquin nō sufficeret dicere: feci iudicū: sed dicere tur: feci rectū iudicū. **H**oc genere locut⁹ est dñs Iesus: vbi ait: Reliquistis grauora legis: iudicū: et misericordiā: et fidem. Et hic enim iudicū sic positū est: tanq; non

Alia lfa.
† non.
† calūniātib⁹.

sit iudicū si peruersum est: Et multis diuinariū scripturarū locis ita ponit: quale illud est: **M**isericordiā et iudicū cantabo tibi dñe: Et illud apud Esaiam: Expecta ui ut faceret iudicū: fecit autē iniquitatē: non aut expectauit ut faceret iudicū iustū: fecit autē iuniquū: sed tanq; ideo iam iudicium sit: quia iustum est: nec sit iudicium: quia iniustum est. **J**usticia vero non solet dici bona iusticia vel mala iusticia: sicut aliquando dicitur bonum malum iudicū: sed eo ipso iam bona est: qz iusticia est. Sic ergo habet cōsuetudo loquēti: videntur et bonū iudicū: et malum iudicū: quēadmodū habet ut dicatur et bonus iudicū: et malus iudicū. Sic autē non dicit bona iusticia vel mala iusticia: sicut non dicit bonus iustum vel malus iustum: qz continuo bon⁹ quisq; si iustum. **J**usticia ergo virtus est animi magni p̄cipueq; laudabilis: de qua nūc nō est copiosus disputādinecessitas. **J**udicū vero qf̄ non nisi in bono ponit: distinctior loquendi ratio huius virtutis est operatio. Qui enim habet iusticiam recte iudicat: imo fm istam locutionem qui habet iusticiā iudicat: qz nec iudicat si nō recte iudicat. **J**usticie nomine hoc loco nō ipsa virtus: sed opus eius significatū est. **Q**uis enim facit in hoīe iusticiā: nisi qui iustificat impiū: **H**oc est per gratiam suāz ex impio facit iustum. **E**nde ait apostolus: **J**ustificati gratis per gratiam ipsius. **F**acit ergo iusticiā: id est opus iusticie: qui habet in se iusticiā: id est opus gratie. **F**eci inquit iudicū et iusticiam: ne tradas me nocētib⁹ me: id est feci iudicū iustum: ne tradas me illis: qui propterea me persequunt. Nam etiā quidā codices habent: ne tradas me persequētib⁹ me. **Q**d enī grece dictū est Τοισ απτιδιοισ: quidā interpretati sūt nocētib⁹: quidā per sequētib⁹: quidā calūniātib⁹. **M**iror autē oīm quos in p̄mptu habere potui codicū nunq; me legisse aduersantib⁹: cuz sine cōtrouersia quod grece απτιδιοισ: hoc latine aduersarius appellat. **O**rans itaq; ne tradatur a domino aduersantib⁹ sibi: quid orat: nisi quod oram⁹ cū dicim⁹: ne nos inferas in temptationē. **A**duersarius est enī de quo dicit apostolus: **P**e forte temptaueris vos qui temptat. **E**t tradit deus quē dēserit. Cum quippe ille non decepit quēz iste non deserit: in volūtate sua prestans deco in hominis virtutē. **A**b illo autē qui dixit

Psalms

rat in abundantia sua: nō mouebor in eternum: auertit facie suā et factus est cōturbatus: sibiq̄s monstrat. Quisquis igit̄ a timore dei casto crucifixas habet carnes suas: et nulla carnali corrupti illecebra: facit iudicis opusq; iusticie: orare debet ne aduersantib; trādat: id est ne timēdo perpeti mala: ad faciēda mala persequētibus cedat. A quo enim accipit victoriā cōcupiscētne voluptate pertrahat: ab illo etiā robur patiēne ne dolore frangat: qm̄ de quo dicitur: dñs dabit suauitatem: de illo etiā dicitur: ab ipso est etiā patientia mea. Benignus se quis. **E**xcede seruū tuū in bono: vt non calunienſ me superbi. Illi impellūt vt cadā in malū: tu excupe in bonum: Qui aut̄ interptati sunt nō calunientur me: grecā locutionē secuti sunt: latine lingue iſtūtū vītātā. An forte hāc habet vim: cū dicis non calunienſ me: q̄s habet si dicereſ: non me capiant caluniādo: Multe aut̄ posset intelligi calunie superboꝝ: a quib; humilitas christana despiciſ: sed illa vel maxima est: si hoies hoc loco excipiūt superbi: q̄ a nobis mortuū calunienſ colit. Humilitas quippe ipsa christiana christi morte insinuat: cōmendaſq; diuinū. Hec aut̄ calunia vtrisq; infidelibus: id est iudeis: gētibusq; cōmunis est. Habent calunias suas etiā heretici singulis quibusq; heresib; p̄prias: Habet et scismati: quos omnes superbia de membrorū christi cōpage precidit. Ipsiſ aut̄ diaboli calunia quāta vel qualis sit: qua caluniatus est iusto dicēs: Nunqđ gratis colit Job dñm: Quorū omnīū calunie superbiorū tanq; colubrorū venena dicūtur: ch vigilantissima et diligētissima pietate christus crucifixus attendit. Propter qđ ſigurandū Moyses deo miserāte ac iubēte exaltavit in heremo ſimilitudinē ſerpētis in ligno: vt ſimilitudo carnis peccati crucifigenda p̄figuraret in christo. Hanc intuētes ſalutiferā crucē omne caluniatiū superbiorū virus expellim⁹. Quam prorsus etiā iſte quodāmodo valde intente intuēs aut:

Oculi mei defecerūt in ſalutare tui: et ī eloquii iusticie tue. Christū quippe ipsum deus ppter ſimilitudinē carnis peccati: p̄ctū p̄ nobis fecit: vt nos ſimus iusticia dei in ipſo. In huius igit̄ eloquii iusticie dei defecisse dixit ardēter oculos ſuos: et ſitienter intuendo dum memor infirmitatis humanae: diuinā christi deſide-

Malitia.
Gaudię
bona.
nō habet.

CXVIII

rat gratiā: Propter qđ ſequit: Faccū ſeruo tuo fīm misericordiā tuā: Nō vniq; fīm iusticiā meā. Et iuſtificatiōes inquit: tuas doce me. Illas proculquib; quibus deus facit iuſtos: non ipſi ſe.

Seruus tuus ſum ego: Neq; enī bene mihi celiſ: qñ eſſe volui liber meus: nō ſeruus tuus. Ha mihi intellectuſ ut ſciām teſtimonia tua. Fluq; intermitteſta eſt iſta petiſio. Non enī ſufficiſt ac cepiſſe intellectū: et dei teſtimonia didiciſſe: niſi ſemper accipiat: et quodāmo ſemp bibatur de fonte lucis eterne. Teſtimonia quippe dei quāto fit quisq; intelligētior: tam magis magiſq; ſciuntur. **T**empus inquit: faciēdi dñō: Id enī plures codiſes habet: nō vt quidā dñe: Quod ergo tēpus vel qđ faciēdi voluit intelligi dñō: Illud quidē quod pauloāte dixerat: Fac cum ſeruo tuo fīm misericordiā tuā: hoc ſaciēdi tempus dñō. Quid eſt aut̄: niſi graſia que in christo ſuo tpe reuelata eſt: Be quo tpe ait apostolus: Lum aut̄ venit plenitudo tpis misit deus filiū ſuū. Propter qđ alibi etiā teſtimoniū ſuū p̄phetici adiūgens: vbi dixit: Tempore acceptabili exaudiui te: et in die ſalutis adiūvi te: Ecce nunc inq; tps acceptabile: Ecce nūc dies ſalutis. Sed quid eſt qđ tanq; volēs ostēdere tēpus dñō eſſe faciēdi: cōtinuo ſubiunxit: **D**ißipauerūt legē tuā. Velut ppter ea tempus eſſet faciēdi dñō: qđ eius legem dissipauerūt ſuperbi: qui ignorātes dei iusticiā et ſuā querētes ſtatuerē: iusticie dei nō ſunt ſubiecti: Quid eſt enī: dissipauerūt legē tuā: niſi p̄uaricatiōis iniquitate eius integritatē nō custodierūt: Opor-tebat ergo vt ſuperbiſ et de libertate ſui arbitrii p̄ſumētib; lex dareſ: qua p̄uaricata quicq; cōpuncti humiliarent: nō iam per legē: ſed per fidē ad ſubueniētē curren-t gratiā. Dißipata ergo lege tēpus fuit vt per vniigenitū ſiliū dei misericordia mitereſ. Lex enī ſubintrauit vt abūdaret delictū: quo delicto lex dissipata eſt: et oportuno iaz tempore christus aduenit: vt vbi abundauit delictum ſuperbuſidaret gratiā. Ideoq; inq; dilexi mādata tua: ſuper aurū et topazion. Id agit gratiā: vt dilectionē impleant mādata dei: que timore nō poterāt. Gratia quippe dei difundit caritas in cordib; nřis per ſpirituſ ſcīm qui dat⁹ eſt nobis. Propter qđ tpe dñs dicit: Nō veni legē ſoluere: ſed adiū-

Psalms

CXVIII

plere. Et idem apostolus: Plenitudo legis caritas est. Ideo super aurum et topazion. Hoc enim et in alio psalmo legimus: Super aurum et lapideum preciosum multum. Topazion quippe lapidem multum perhibent esse preciosum. In testamento autem veteri latenter gratiam tanquam velo interposito non intellegentes: quod significabat quando in facies domini intendere non valebat: propter mercenariam terrena atque carnalem dei misericordia face re conabantur: neque faciebat: quod non ipsa sed aliud diligebat: unde illa non erant opera voluntatis: sed onera potius inuidorum. Cum vero ipsa misericordia diligunt super aurum et lapidem preciosum multum: omnis per ipsas misericordias terrena vivilis est merces: nec villa ex parte comparatur quecumque alia hominis bona: his bonis quibus ipse fit bonus homo.

*Alia lta.
t dirigebar.*

*Alia lta.
t iniquam.*

Propterea inquit: ad omnia misericordia tua corrigebar: Utique corrigebar: quia diligebam: atque illis rectis uterum ipse rectus fierem: dilectio coheret. Nam illud quod adiungit consequens erat. Omnes inquit: viam iniquitatis odio habui. Unde enim fieri poterat ut iniquam viam non odisset: diligens rectam? Nam sicut aurum et lapideum precium si diligeret: odisset profecto quicquid ei talium rerum damnum posset inferre: Ita quoniam dei misericordia diligebat: iniquitatis viam odio habuit: quemadmodum aliquod immanissimum marinum itineris saxum: ubi tam preciosarum rerum necesse est pati naufragium: Quod ut non contingat longe inde velificat: qui in ligno crucis cum mandatorum diuinorum mercibus nauigat.

Explicit sermo vicesimus sextus.

Incipit sermo vicesimus septimus de versu psalmi: Mirabilia testimonia tua domine tecum.

*Alia lta.
t domine.
t ideo.*

v Erba psalmi hec sunt: de quibus adiuuante domino disputaturi sumus. Mirabilia testimonia tua: propter hoc scrutata est ea anima mea. Quis enumerat saltus generatum testimonia dei: Celum et terra visibilia opera eius: dicit quodammodo testimonium bonitatis et magnitudinis eius: et ipse cursus frequens visitatusque nature: quo tempore rapprocitas voluit: in rerum quaruscumque generibus: quis temporalibus atque mortalibus que certe consuetudine viluerunt: si pius considerator aduertat: prohibet testimonium creatori. Quid autem horum est quod non sit mirabile: si uniusquodque non usu sed ratione metiamur: Si vero tanquam sub unius contemplati aspectu velut audeamus cuncta contueri: nonne sit in nobis quod ait prophetas: Considerauit opera tua et expauit: Et tam iste non est ipsa rerum admiratio perterritus: sed etiam potius dixit esse causam: cur ea debuerit scrutari: quia mira sunt: Cum enim dixisset: Mirabilia testimonia tua: securus adiuxit: propter hoc scrutata est ea anima mea: quasi factus sit ipse per investigacionem difficultatem curiosior. Quanto enim quecumque abstrusiores habet causas: tanto est mirabilior. Si ergo nobis homo talis occurrat: qui propter hoc dicat se scrutari testimonia dei: quod mirabilia sunt: cum plena sit eis: et que conspicit: et que non conspicit universa creatura: nonne compescimur eum dicentes: Ultiora te ne quesieris: et fortiora te ne scrutatus fueris: sed que precepit tibi dominus illa cogita semper: Sed si nobis respondeat et dicat: Hec que precepit dominus: et que iubet ut cogitetur: mirabilia sunt eius testimonia: eum quippe et dominum quod iubet: et bonum et magnum: quod talia iubet: esse testantur: nunquam auditum boiem ab eorum scrutatione reuocare: ac non potius ut sedulo id agat: et tante rei operam: quanto potest impeditat hortabimur: An forte dei precepta testimonia quidem bonitatis ei esse fatebimur: sed mirabilia esse negabimus: Quid enim mirum: si bona imperat bonus dominus: Immo vero id ipsum est omnino mirandum: et cur ita sit perscrutandum: quod cum deus bonus bona precepit: eis tantum dederit bonam legem: quos eadem lex vivificare non posset: nec villa esset ex bona lege iustitia. Si enim data esset lex que posset vivificare: omnino ex lege esset iustitia. Cur ergo data est que vivificare non posset: ex qua esset nulla iustitia? Nempe mirandum est: nempe stupendum. Hec sunt ergo mirabilia testimonia dei: propter hoc huius anima scrutata est ea: quoniam deinde non ei dici possit: Fortiora te ne scrutatus fueris: et que precepit tibi dominus illa cogita semper. Ipsa sunt enim que precepit nobis dominus: et ideo cogitada sunt semper. Potius itaque videamus huius anima que scrutata est: quid inuenitur? Manifestatio inquit: verborum tuorum illuminat: et intelligere facit parvulos. Quid est parvulus: nisi humilis et infirmus? Noli ergo superbere: noli de tua que nulla est virtute presumere: et intelliges quare sit a bono deo bonum.

*Alia lta.
t declarat sermonem.
t intellectus dat parvulum.*

bile: si uniusquodque non usu sed ratione metiamur: Si vero tanquam sub unius contemplati aspectu velut audeamus cuncta contueri: nonne sit in nobis quod ait prophetas: Considerauit opera tua et expauit: Et tam iste non est ipsa rerum admiratio perterritus: sed etiam potius dixit esse causam: cur ea debuerit scrutari: quia mira sunt: Cum enim dixisset: Mirabilia testimonia tua: securus adiuxit: propter hoc scrutata est ea anima mea: quasi factus sit ipse per investigacionem difficultatem curiosior. Quanto enim quecumque abstrusiores habet causas: tanto est mirabilior. Si ergo nobis homo talis occurrat: qui propter hoc dicat se scrutari testimonia dei: quod mirabilia sunt: cum plena sit eis: et que conspicit: et que non conspicit universa creatura: nonne compescimur eum dicentes: Ultiora te ne quesieris: et fortiora te ne scrutatus fueris: sed que precepit tibi dominus illa cogita semper: Sed si nobis respondeat et dicat: Hec que precepit dominus: et que iubet ut cogitetur: mirabilia sunt eius testimonia: eum quippe et dominum quod iubet: et bonum et magnum: quod talia iubet: esse testantur: nunquam auditum boiem ab eorum scrutatione reuocare: ac non potius ut sedulo id agat: et tante rei operam: quanto potest impeditat hortabimur: An forte dei precepta testimonia quidem bonitatis ei esse fatebimur: sed mirabilia esse negabimus: Quid enim mirum: si bona imperat bonus dominus: Immo vero id ipsum est omnino mirandum: et cur ita sit perscrutandum: quod cum deus bonus bona precepit: eis tantum dederit bonam legem: quos eadem lex vivificare non posset: nec villa esset ex bona lege iustitia. Si enim data esset lex que posset vivificare: omnino ex lege esset iustitia. Cur ergo data est que vivificare non posset: ex qua esset nulla iustitia? Nempe mirandum est: nempe stupendum. Hec sunt ergo mirabilia testimonia dei: propter hoc huius anima scrutata est ea: quoniam deinde non ei dici possit: Fortiora te ne scrutatus fueris: et que precepit tibi dominus illa cogita semper. Ipsa sunt enim que precepit nobis dominus: et ideo cogitada sunt semper. Potius itaque videamus huius anima que scrutata est: quid inuenitur? Manifestatio inquit: verborum tuorum illuminat: et intelligere facit parvulos. Quid est parvulus: nisi humilis et infirmus? Noli ergo superbere: noli de tua que nulla est virtute presumere: et intelliges quare sit a bono deo bonum.

Psalms

na lex data: que tamē vivificare nō possit. Ad hoc enī data est: vt te de magno parvulū faceret: vt te ad faciendā legē vires de tuo non habere mōstraret: ac sic inops indignus et regenū ad gratiā cōfugeres et clamares. Misericordia mei dñe qm̄ infirmus sum. Hoc ergo scrutādo intellexit hic parvulus: quod minum apostolorū Paulus: id est parvulus ostēdit: ideo data legē que vivificare non posset: qr̄ cōclusit scriptura om̄ia sub peccato: vt pmissio ex fide Jesu christi daret credētib⁹. Ita dñe: ita fac mīrū: imo impera quod nō possit imple- possit impleri: vt cū hoies q̄ suas vires id adimplere nequiverūt: omne os obstruat et nemo sibi magnus videat. Sunt om̄es parvuli: et reus fiat om̄is mundus tibi: qr̄ non iustificabit ex lege om̄is caro corā te. Per legē enī cognitio pcti: nūc aut̄ sine le- ge iusticia tua manifestata est: testimoniuʒ habēs a lege et ppheticis. Hec sunt mirabili- lia testimonia tua: que scrutata est anima parvuli hui⁹: et ideo inuenit: qr̄ humiliat⁹ est: et parvulus fact⁹ est. Quis enī facit mā- data tua sicut facienda sunt: id est ex fide que per dilectionē dei operat: nisi eius in corde per spiritū sanctū ipa dilectio diffun- dat. Hoc etiā iste parvulus cōfiteit. Os meū inquit: aperui et attraxi spūm: qr̄ mādata tua desiderabā. Quid de- siderabat: nisi facere mādata diuina: Sed nō erat vñ faceret: infirm⁹ fortia: et parvulus magna. Aperuit os confitēs q̄ per se ipse nō faceret: et attraxit vñ faceret. Ape- ruit os petendo: querēdo: pulsando: et si- tiēs hausit spiritū bonū: vnde faceret: qd̄ q̄ seipm nō poterat: mādatū sc̄m: et iustū: et bonū. Si enī nos cū sim⁹ mali: nouim⁹ bona data dare filiis nřis: quantomagis pater noster de celo dabit spiritū bonū pe- tentib⁹ eū: Non enī qui spiritu suo agūt: s̄ quotquot spū dei agunt: hi filiū sunt dei: nō qr̄ ipi nihil agūt: sed ne nihil boni agant a bono agūtur vt agant. Nam tantomagis efficiſ quisq̄ filius bon⁹: quāto largius ei dat a p̄e spirit⁹ bon⁹. Benig⁹ iste adhuc petit: Os quidē aperuit et attraxit spiritū: h̄adū ad patrē pulsat et querit: Bibit: sed quāto suauius sensit: tanto ardenter adhuc sitit. Audi vba sitiētis. Respi- ce in me et miserere mei: h̄m iudi- cium diligētū nomine tuū. Id est h̄m iudicium quoq̄ in eos fecisti: qui diligūt no-

Malala

tūspice.

CXVIII

men tuū: quoniā vt diligerēt te prius dile- xisti eos. Sic enī Iōānes aplus: Nos dili- gum⁹ inquit: Et velut causa querereb⁹: qua- re nos diligere fecit: adūrit: Quoniā ipse prior dilexit nos. Vide et iste quid apertis- simē dicat: Breſsus meos dirige h̄m eloquū tuū: et non dominet Elia lfa. mei om̄is iniquitas. Ubi qd̄ aliud in iusticia. dicit: q̄ rectū et liberū me fac h̄m pmissum tuū: Quāto enī maḡ regnat in vnoquoq̄ dei caritas: tāto minus ei dominat iniqui- tas. Quid ergo aliud petit: q̄ vt donante deo diligat deū: Diligēdo enī deum: dilig- git seipsum: vt diligere salubriter possit: et proximū sicut seipm: In quib⁹ preceptus tota lex pendet et pphete. Quid igit orat: nisi vt p̄cepta que deus imponit iubendo: impleri faciat adiuvādo: Sed quid est qd̄ dicit: Redime me a calunijs ho- minū: vt custodiā mādata tua: Si vera illi hoies criminā obijciunt nō calū- nianū. Si falsa: quid est q̄ se redimi deside- rat a calunijs: id est a criminib⁹ falsis: que illi nocere nō possunt: Crimen quippe fal- sum quod est calūnia: reum nō facit homi- nē: nisi apud iudicē boiem. Ubi aut̄ deus iudex est: nullus falso criminē ledit: qr̄ nō cui obijcit: sed obijcienti potius imputat. An hic ecclesie presignat oratio et vniuer- si populi christiani qui redemptus est a ca- lunijs hominū: quibus exagitabant vsc̄- quaq̄ christiani: Sed nunqđ ppterēa dei mādata nō custodit: Non inter ipsas ca- lunijs q̄si feruebat: multo glorioius po- pulus sanctus in tribulatiōib⁹ dei manda- ta seruabat: cum ad perpetrādas impieta- tes persequētib⁹ nō cedebat: Sed numrū hoc est: redime me a calunijs hominum: vt custodiā mādata tua. Tu age infuso spiritu tuo: ne me calūnie hominū terro- ribus vincāt: et a tuis mādatis ad sua ma- la facta traducāt. Si enī hoc modo me ab eorum calunijs: ne criminatōes eoy falsas quas obijciūt per- timescam: cū patiētia donata redemēris: inter ipas calunijs custodiā mādata tua. Faciē tuā inquit: illuminā sup ser- vūm tuū: Id est tuam manifesta: subue- niēdo et ovitulādo presentiā. Et docet Elia lfa. do iustificationes tuas. Voce rūq̄ vt faciā quod euidentius alibi legit: Voce me vt faciā volūtate tuā. Qui enī audiūt licet memoria teneant quod audiunt: ne- quaq̄ dicidisse putādi sunt si non faciūt.

Psalmus

CXVIII

Veritatis nō verbū est: Omnis qui audiuit a p̄re et didicit: venit ad me. Qui ḡ nō facit: id est nō venit: nō didicit. Recolens aut̄ iste dolorē penitētē p̄uaricatiōis sue.

Alia lfa.
† deduxerūt.

Exodus aquarū inquit: Descende runt oculi mei: q̄r nō custodierūt legē tuā. Id est ipsi oculi mei. Nam in quibusdā codicib⁹ et hoc legit: q̄r nō custodiū legē tuā. Descēderūt ḡ exitus aquarū: id est effusiones lachrymarū. Et ea locutiōe qua dicere potuit: montes descēderunt pedes mei: et si nō diceret per montes vel in montes: ea locutiōe dicit scalas de scēdit: et si nō dicat per scalas: aut piscinā descēdit: et si non dicat in piscinā. Et bene ait: descenderūt: humilitate sc̄z penitendi. Ascēderūt enī: q̄n̄ per superbiā cōtumacē erecti fuerāt et elati. Sursum enī sibi esse vi debant: q̄n̄ ignorātes dei iusticiā cōstitue revolebat suā. In qua fatigati et legis p̄uaricatiōe confūti: ab illa elatiōe descēderūt flendo: ut iusticiā dei potius impetraret petendo. Sunt codices qui nō habēt descēderūt: sed trāsierūt: tanq̄z exaggerāter dicēt trāsisse se fēdo fontes aquarū: ut hoc intelligam⁹ exitus aquarū: plus fleuisse q̄z manat aque de suis exitib⁹. Cur aut̄ nō custodita lege sic fletur: nisi ut impetrat grātia que penitētis delet iniquitatē: et credētis adiuuat voluntatē.

Explicit sermo vicesimus septimus.

Incipit sermo vicesimus octauus.

Dixerat superius qui cantat hunc psalmū: Exodus aquarū descēderunt oculi mei: qm̄ nō custodierūt legē tuā: vbi se multū fleuisse testar⁹ est p̄uaricationē suam. Proinde velut rationē reddēs: cur multū flere debuerit: et suis gra uiter dolere p̄ctm̄. **J**ustus es inquit: dñe: et rectū iudicū tuū. Mandasti iusticiā testimonia tua: et veritates tuā valde. Hec itaq̄s iusticia dei rectiōs iudicū et veritas: omni ē metuēda peccāti. Hac enī dānāt diuinir⁹ quicūq̄s dānāt: nec est omnino q̄ de sua dānatiōe cōtra dñi iustū recte cōqueri possit. Inde fletus rectus est penitētis: qm̄ si cor eius impenitēt dānare: iustissime vtq̄s dānare. Sane iusticiā dicit testimonia dei. Iustū quippe se probat mandādo iusticiā. Est enī hec veritas ut deus testimonijs talib⁹ innotescat. Et qd̄ est qd̄ sequit⁹: **T**abefecit me zelus meus: Tel sicut alii codices habet zelus tuus. Habet nōnulli etiā do

mus tue. Et nō tabefecit me: sed come dit me. Quod ex alio psalmo quātū mihi videb̄ putandū est emēdans: vbi scriptum est: Zelus domus tue comedit me. Quod cōmemoratū etiā in euāgelio noui mus. Simile tñ aliquid esse tabefecit ei: qd̄ ibi est comedit. Zelus aut̄ me⁹ qd̄ plures codices habēt: nullam ingerit questionē. Quid enī mirū ē: si zelo suo qsc̄ tabescit: Qz vero habēt aliqui: zelus tuus: significat hominē deo zelantē: nō sibi: sed nō repugnat si ipse dicat et me⁹. Hā quid aliud dicit apostolus: Emulor enī r̄ca deo emulatōne dei? Nam dicendo: Emulor vos: quid n̄isi emulatōne demōstrat suā. Sed qz dixit deo: id est nō sibi sed deo: ideo ad didic̄t: emulatōne dei. Hanc quippe suo sp̄u fidelib⁹ suis inspirat deus: Amoris enī est nō liuoris. Hā que fuit causa ut hoc apostolus diceret: Optauī enī vos inquit vni viro v̄gine castā exhibere christo. Lome aut̄ ne sicut serpēs Euam sedurit versutia sua: sic et vestre mētes corrūpanſ a simplicitate et castitate que est in christo. Lome debat cum zelus domus dei: quā tñ zelat christo nō sibi. Sponsus enī sibi zelat sponsam suā: amicus aut̄ sp̄ōsi: nō eā sibi zelare debet: sed sp̄ōso. Bonus ḡ et huius intelligēdus est zelus. Causam aut̄ subiungit et dicit: Quia obliti sunt **V**erboꝝ tuorū inimici mei. Rembuebat ḡ ma la p̄ bonis: qm̄ zelebat illos deo tam rehēmēter et ardēter: ut eo zelo tabefactū se dicēret: Illi aut̄ ob hoc in ipm̄ inimicias exercebat: qz vtq̄s vt deū amarēt volebat: quos amādo zelabat. Non ingrat⁹ enī grēder: per quā fuerat ex inimico reconciliat⁹ deo: enī ipse suos diligebat inimicos: et eos zelabat deo: dolēs et tabescēs q̄ essent verboꝝ eius oblii. Beinde cōsiderās ipē in verbis dei: quā flamma dilectionis ardet. **I**gnitu inquit: eloquū tuum valde: et seruus tuus dilexit illud. Merito zelabat in suis inimicis cor impe nitēs: qui fuerat oblii verboꝝ dei. Ad hoc enī flagrabat eos adducere: quod ipse flā grātissime diligebat. **J**unior ego su inquit: et cōtemptr⁹: iustificatiōes tuas nō sum oblitus. Non sicut inimici mei qui oblii sunt verboꝝ tuorū. Tu detur autē minor etate non oblitus iustificationes dei dolere pro inimicis suis etate maioribus qui oblii sunt. Nam quid est: junior ego non sum oblitus: nisi illi mai-

Alia lfa.
† Tabescere
me fecit.

Alia
† vet

PSALMUS

res oblii sunt: p̄eω Tepōs est enim grecus: qđ est etiā in illo loco ubi dictū ē: In quo corrigit iunior viā suā. Hoc autē nomē cōparatuū est: et ideo bene intelligit in cōparatione maioris. Buos ḡ pplos hic agnoscamus: qui etiā in Rebecce vtero luctabant: qñ nō ex operibus: sed ex vocante dictū est ei: M̄aior seruiet minori. Sed cōtemptū se dicit hic iunior: ideo factus ē maior: qz ignobilia et cōtemptibilia mudi elegit de: et ea q̄ non sunt tanq̄ sint: vt q̄ sunt evacuenit: et ecce sunt nouissimi qui erāt pri mi: et p̄mi qui erant nouissimi. Nec imerito oblii sunt verborū dei qui suā iusticiā con statuere voluerūt ignorantes iusticiam dei. Iste autē iunior nō est oblitus: quia nō suā volunt habere iusticiā: sed dei. De qua etiā nūc dicit: **J**usticia tua iusticia ī eter nū: et lex tua veritas. Quō em̄ nō veritas lex: p̄ quā cognitio peccati: et que testi moniū phibet iusticie dei. Sic eī dicit apostolus: Justicia dei manifesta est: testificata p̄ legē et ppbas. Propter hāc passus ē p̄secutionez iunior a maiore: vt diceret iunior qđ sequit: **T**ribulatio et necessitas inuenierunt me: mādata tua meditatio mea est. Seuāt: p̄sequātur: dū tamē mādata dei nō relinquatur: et ex ip̄is mandatis etiā qui se uint diligans. **J**usticia testimonia tua in eternū: intellecula mihi et viuā. Intellectū poscit iste iunior: quē si nō h̄ret: non sup seniores intelligeret: sed eum poscit in tribulatiōe et necessitate: quo intelligat q̄ sit cōtempnēdū qđ ei possunt auferre p̄sequentes inimici: a quib⁹ se dicit esse cōtemptū: Ideo dixit: et viuam: qz si eo v̄sq̄ tribulatio necessitas q̄uenient: vt p̄ inimicop̄ p̄sequētuū manus vita ista finiat: viuet ī eternū qui t̄p̄alibus p̄ponit iusticiā que manet in eternū: q̄ iusticia in tribulatiōe et necessitate martyria sūt dei: hoc est testimonia: pro quib⁹ sunt martyres coronati.

Explícit sermo vicesimus octauus.

Incipit sermo. XXIX. de eo quod sequitur: **E**xclamauī in toto corde: exaudi me domine etc.

Clamor ad dñm qui fit ab orātibus: si sonitu corporis vocis fiat: nō intento ī dñm corde: quis dubitet inaniter fieri: Si autē fiat corde: etiā silente corporis voce: alium quēlibet hominē potest latere: non deū. Siue ergo cū voce carnis qñ id opus est: siue cū silentio ad deū cum

CXVIII.

oramus: corde clamandi est. Est autē clamor cordis: magna cogitationis intentio. Qui cū est in oratiōe: magnū exprimit desideratis et petentis affectū: vt nō desperet effectū. Lunc porro in toto corde clamat: qñ aliunde nō cogitat. Tales orationes rare sunt multis: crebre autem pacis: Utrū vō cuiq̄: nescio. Lalē suā cōmemorat orationē qui cantat hūc psalmū: dices. **C**lamauī ī toto corde exaudi me domine: Lui em̄ rei suis clamor p̄ficiat: adiūxit. **J**ustificationes tuas exquirā. Ad hoc ergo clamat in toto corde suo: et hoc sibi desiderauit a domino exaudiente p̄stari: vt iustificationes eius exquirat. Proinde qđ vt faciamus iubet: vt exquiramus orat. Nō longe est adhuc a faciēte q̄ exquirit: Non em̄ ē p̄sequēs vt q̄ exquirit: inueniat: aut qui inuenit: faciat. Nō autē potest nisi inuenierit: facere: et nisi quesierit: inuenire. Sed magnaz spem dñis Jesus dedit dicēde: Querite et inuenietis. Rursus autē dicit sapiētia (que quid ē nūlī ip̄e) Querēt me mali: et nō inueniēt. Nō ergo malis sed bonis dictū ē: Querite et inueniet: Inimo vō eis dictū ē quib⁹ eodē loco paulopost: Si ergo vos inquit cū sitis mali: nostis bona data dare filiis vestris: quomodo igitur malis dicil: Querite et inuenietis: cum rursus dicat: Querēt me mali et nō inuenient. An aliud eos dñis q̄ sapientiā querere volebat: qñ eos inuēturos si quererēt p̄mittebat: In ea quippe sunt omnia que ab eis q̄ beati esse cupiūt inquirēda sunt. Ibi ergo sunt et iustificationes dei. Quapropter restat vt intelligam nō omnes malos nō inuenire sapientiā si q̄sierint: sed eos q̄ intātū sunt mali vt oderint eam. Sic em̄ et dixit: Querent me mali et nō inueniēt: Oderūt eī sapientiā. Ideo ergo nō inueniūt: qz oderūt. Sed rursus si oderūt quoniō querunt: nūlī qz non eam querūt ppter ipsam: sed ppter aliquid quod mali amant: et ad hoc se facilius putant puenturos p̄ ip̄am: Multū em̄ sunt qui dicta sapiētie studiosissime inquirunt: eāq̄ in doctrina nō in vita volunt habere: vt non p̄ mores quos iubet sapientia queniant ad dei lucē qđ ē ipsa sapiētia: sed p̄ sermones quos habet sapiētia queniant ad hominū laudē: qđ est vanagloria. Nō ergo sapientiā querunt: et quādo eam querunt: quia nō querūt ipsam: alioquin viuerent fīm ipsam: sed volunt verbis eius inflari. Et quātomagis inflant: tantomagis

Psalms

efficiunt extra ipsas. Iste autem hoc ipsum pos-
cens a domino quod eum iubet facere domi-
nus: ut ipse in illo etiam quod impat oget: Be-
est enim qui operatur in nobis: et velle: et opari
pro bona voluntate: Clamaui inquit in toto
corde meo exaudi me domine: iustificatio-
nes tuas exquiram: utique facias non timo
sciendas: ne simulis fiat illi seruo duro: qui
etiam si intellexerit non obaudiet: **C**lama-
Alia lfa.
tad te.
ui saluum me fac: Vnde sicut nonnulli ha-
bent et greci et latini: Clamaui te: saluum
me fac: Quid est clamaui te: nisi clamando
invoqui te: Sed cum dixisset: saluum me fac:
quid adiunxit: **E**t custodi am testimo-
nia tua. Ne te scimus infirmitatem negem.
Salus quippe anime facit: ut fiat quod facie-
dum esse cognoscit: et usque ad mortem corpo-
ris: si hoc flagitat extrema temptatio pro te-
stimonioque diuinorum veritate certetur. Ubi
autem non est salus: succubit infirmitas: et de-
seritur veritas. Sed quod sequitur habet aliqd
obscuritatis: quod aliquato diutius expone-
dum est. Preueni intempera nocte et clamaui. Plures codices non ha-
bent: intempera nocte: sed immaturitate. Uix autem unus inuenetus est quod haberet
geminata propositionem: id est In immaturi-
tate. Immaturitas itaque in hunc loco noctur-
num tempus est: quod non est maturum: id est
opportunitus ut agatur aliqd vigilando. Quod
etiam vulgo dici solet: hora importuna. Horum
quoque intempera: id est media: quoniam qescen-
dunt est: hinc perculdubio nesciupata est: quia
importuna est actionibus vigilantibus. Tem-
pestiu[m] enim: dixerunt veteres opportunitus.
Et intemperiu[m]: importunus. Atque ducto
vocabulo. Non ab illa tempestate: que con-
suetudine latine lingue celi perturbatio iam
vocatur. Quod isto verbo libenter utuntur hi-
storici: ut dicant ea tempestate: quod volunt
eo tempore intelligi. Et quod ait locutor egre-
gius. Unde hec tam clara repente tempe-
stas. Non celum nimbis ventisve turbatum:
sed magis subita et splendida serenitate ful-
gidum significavit hoc nomine. Quod ergo gre-
ce dictum est: επειδη: non uno verbo: sed
duobus: id est propositione et nomine: hoc in-
terpretes nostri quidam dixerunt intempera
nocte. Plures immaturitate: non duobus ver-
bis: sed uno: cuius vocabuli nominatio est im-
maturitas. Nonnulli vero in duobus verbis:
sicut grecus posuit in immaturitate: επειδη
quippe immaturitas est: επειδη in immatu-
ritate. Tamen si vellet etiam ille qui dixit in-

CXVIII.

tempesta nocte: propositione dicere gemina-
ta: ut in tempesta: ut una propositio significet
in qua hora: altera pertinet ad compositionem
nomis. Ribil sane interest ad sententiam:
utrum quis dicat egisse se aliquid gallicatum:
an in gallinatum. Ita nihil interesset: utrum
intempera nocte: an vero in intempera no-
cte: id est in nocte intempera clamasse se di-
ceret. Grecus tamen in nocte intempera dixit:
quod idem valet si dicatur in immaturitate: id est
in tpe nocturno et immaturo. Hactenus de
obscuro verbo fuerit disputatus. Nunc vide-
amus quis ipse sit sensus. Preueni inquit
nocte intempera: et clamaui. In verbis
tuis speravi. Si hoc ad unumque fideliū refe-
rendum referamus: et ad proprietatem rei ge-
ste: sepe contingit ut talis nocte tempore vigi-
let amor dei: et magno urgente orationis af-
fectu non expectet: sed pueniat: quod post gal-
licantur consuevit esse tempus orandi. Si autem
accipiamus hoc totū seculū noctez: utique in
tempesta nocte clamam ad deum et pueni-
mus maturitatē temporis: in quo nobis redi-
ditur: est quod promisit: sicut alibi legit: Preue-
ni faciem eius in confessione: quod si veli-
mus intelligere: immaturum tempus noctis
huius antequam venisset plenitudo temporis: id
est ipsa maturitas: quoniam christus manifestaret
in carne: nec tunc ecclesia tacuit: sed pueni-
ens istam maturitatē prophetando clamauit: et
in verbis dei sperauit potentes facere quod
promisit: ut in semie Abrae būdicerent oēs
gentes. Propterea et quod sequitur dicit: Preue-
nerunt oculi mei ad matutinum: ut
meditarer eloqua tua. Nonam enim
matutinum quoniam qui sedebant in umbra mor-
tis: lux orta est eis. Nonne in sanctis qui pueri
erant in terra ad hoc matutinum oculi ecclae-
sie puererū: quod hoc futurū ante puererū:
ut meditarent eloqua dei quoniam tunc erant: et in
lege ac prophetis hec futura nūciabantur?
Cloce meā: inquit: exaudi me do-
mine sum misericordia tuam: et sum
iudicium tuum vivifica me. Provis enim
deus sum misericordia afferat a peccatorib[us]
penam: eisque postea iustis sum iudicium da-
bit vitam: quia non frustra illi hoc ordine
dicitur: Misericordia et iudicium cantabo
tibi domine: quisque et ipsum tempus miseri-
cordie non est sine iudicio: de quo dicit apo-
stolus: Si enim nos ipos iudicaremus: a do-
mino non iudicaremur: cum iudicamur autem
a domino corripimur: ne cum mundo dam-
nemur: Et eius coapostolus: Tempus est inquit ut

Psalmus

Alia lsa iudicū scipiat a domo domini: Et si initis
a nobis: quis finis erit eis q̄ nō credit dñi
euāglio: et ultimū tempus iudicij non erit
sine misericordia: quia coronat te: aut psal-
mus: in misericordia et misericordia. Iudicū
aut sine misericordia: sed sinistris qui nō se-
cerunt misericordiā. Appropinquā-
uerunt: inquit: psequetes me inq̄ta-
te: Uel sic nōnulli coāces habēt: Inīq̄:
Lūc appropinquāt qui psequitur: qn̄ vlḡ
ad carnez cruciādā pīnendāq̄ pueniūt.
Uñ psalm⁹ vicesimus prim⁹ vbi passio dñi
appetata est: Ne discedas inq̄t a me: quo-
que non imminente: sed iam pīsente ipa passi-
one p̄pessus est. S; proximā dixit tribula-
tionem que siebat in carne. Ribil est q̄ppe
anime p̄piss carni quam gestat. Propin-
quauerūt ergo psequētes: affligendo eorū
carnem quos persequebant. Sed attende
quod sequit. Alege autē tua longe fa-
cti sunt. Quātū magis p̄pinquauerūt p-
sequēdis iustis: tanto longe facti sunt a iu-
sticia. Sed quid nocuerūt eis quibus pse-
quēdo p̄pinquauerunt: quādo interior est
p̄pinquatio domini eorum a quo nullate-
nus deserunt. Benign⁹ sequit. **D**rope
es tu domine: et omnes vie tue ve-
ritas. Etiā in tribulationib⁹ suis q̄ eas
non imerito patiūtur tribuere deo veritate
sanctorum est visitata confessio: Ita regina
Hester: ita sanctus Baniel: ita tres viri in
camino: ita eorum sanctitatis alii socij con-
fidentur. Querī autē potest quomodo hic
dictū sit: Omnes vie tue veritas: cum in
altis psalmo legatur: Uniuerse vie domi-
ni misericordia et veritas. Si erga sanctos
et uniuerse vie domini misericordia: et uni-
uerse vie domini veritas: qr̄ et in iudicdāo
subuenit: atq; ita nō deest misericordia: et i-
nusserando id exhibet quod pmisit: ne veri-
tas desit. Erga autē omnes et quos liberat
et quos damnat: omnes vie dñi misericordia
et veritas: quia vbi nō misereſ vindicte ve-
ritas exhibet. Multos quippe imeritos li-
berat: immeritu autem neminem damnat.
Alia lsa Ab initio cognoui: inquit: de testi-
moniis tuis: q̄a in eternū fundasti
ea. Qd̄ grecus ait: $\chi\alpha\tau\alpha\pi\chi\eta\sigma$: aliqui no-
stri ab initio: aliqui initio: aliqui in initis:
interpretati sunt: S; qui pluraliter hoc dice-
re maluerūt: grecā locutionē secuti sūr: La-
tine autē lingue illud potius visitatiū est: vt
ab initio vel in initio dicat: qm̄ $\chi\alpha\tau\alpha\pi\chi\eta\sigma$

CXVIII.

grēce quasi pluralif: sed adverbialif dicit: quale est apud nos cū dicimus: alias hoc facio: pluralē numerū feminini generis di- cere videmur: s; adverbii ē: et sīḡt alio tēpo re. Quid est ergo ab initio cognoui: vel po-
tius vt et nos adverbialiter id dicam⁹: Ini-
tio cognoui de testimonis tuis: quia i eter-
nū fundasti ea: Testimonia domini in eter-
nū ab illo dicit ē ſūdata: et h̄ se initio cog-
uisse testaf: nec aliūde coguiſſe q̄ d̄ ipiſ uti
q̄ testimonijs. Queſ ſi ista testimonia: nū ſi qb⁹
testat⁹ ē d̄ datuꝝ ſe regnū ſuis filiis ſempi-
ternū: Et qr̄ h̄ in vñigenito ſe daturū ē te-
status est: de q̄ dictū ē: Et regni ei⁹ nō erit
finis: ipa testimonia dixit i eternū eē funda-
ta: qr̄ id qd̄ p ea deus pmisit eternū eū. Nā
q̄ ſe ipa testimonia tunc nō erūt necessaria:
quādo res ipa ridebil⁹ ppter quā creden-
dam nūc testimonia requirūt: Et iō bene
intelligit dictū: fundati ea: qr̄ in christo ve-
ra mōstrant. Fundamentū em̄ aliud nemo
potest ponre ppter id qd̄ positum est: qd̄ eſt
christus Jesus. Uñ hoc ḡ iſte initio cogno-
uit: nū ſi qr̄ ecclesia loquiſ q̄ terris nō defuit
ab initio generis hūani: cui⁹ primitie Abel
sanctus eſt immolatus: et ipſe in testimoniuꝝ
futuri ſanguinis mediatoris ab impio fra-
tre fundendi. Nā illud ab initio dictū eſt:
Erūt duo i carne vna: Qd̄ magnū ſacra-
mentū apliſ ſaulus exponens: Ego in-
quit dico in christo et in ecclia.

Expliſ ſermo vicesimus nonus.

Incipit ſermo tricesimus: de versu psal-
mi. Vide hūilitatē meā et eripe me et c.

In a ſe alienam arbitret eſſe hanc vo-
cem. Quoniam reuera totum christi
corpus in hac humilitate positiū dicit: Uñ
et psalmi huius incipit lectio: de qua nunc
disputare ſuſcepimus. **V**ide humili-
tatem meā et eripe me: qr̄ lege tuaz
non ſum oblitus. Hoc loco nullā dei le-
ge conuenientiis intelligim⁹: nū ſi q̄ imobilis
fixū eſt: vt ois qui ſe exaltat hūileſ: et ois q̄
ſe humiliat exalteſ. Supbus ḡ malis vt hu-
miliat innectit: hūilis a malis vt exalteſ eri-
pitur. **J**udica: inq̄t: iudiciū meū et
redime me: Supior quodāmō ſententia
repetita eſt. Qd̄ enim ait: Vide hūilitatem
meā: hoc ē: iudica iudiciū meū: Et qd̄ ait:
eripe me: hoc eſt: et redime me. Qd̄ vō ſup-
dictū eſt: Quia lege tuam nō ſum oblitus:
hūic cogriſ qd̄ inſra eſt. **P**ropter elo-
quiū tuū viuifica me; **P**pm. n. eloquiū

Psalms

est lex dei: quā nō est oblit⁹ vt se exaltādus humiliaret. Ad ipam vō exaltationē pertinet qđ ait: viuifica me: qđ sanctorū exaltatio vita eterna est. **L**onge est: inquit: a peccatorib⁹ salus: qđ iustificatiōnes tuas nō exquisierūt. Quis enim te discernit: o tu qui dixisti: Lorge est a peccatorib⁹ salus? Quis te discernit a peccatorib⁹: vt nō a te longe sit: sed tecū sit salus? Hoc te nempe discernit: qđ id quod isti nō egerunt: ipe fecisti: hoc est: dei iustificatiōnes exquisisti. Quid em̄ habes qđ nō accepisti? Nōne tu es qđ pauloā dicebas: Clamaui in toto corde meo exaudi me domine iustificatiōes tuas requirā! Ergo ab illo ad quem clamasti: vt eas exqrereres accepisti. Ipe te igis discernit ab eis: a quibus propterea longe est salus: quia iustificationes dei non exquisierūt. Videlicet hoc etiam ipse: neq; enim ego riderem: nisi in ipso essem. Corporis enim christi verba ista sunt: cui⁹ membra sumus. Videlicet hoc inquā: continuoq; subiecit. **M**iserationes tue multe domine: Etiam hoc ergo quod exquirimus iustificatiōes tuas pertinet ad miserationes tuas. **E**cce iudiciū tuum viuifica me. Noui enim quia tū iudiciū tuum sine tua miseratione nō erit super me. **M**ulti psequētes me tū tribulātes me: a testimonijis tuis nō declinavi. Factū est: nouimus: recolum⁹: agnoscimus. Purpurata est vniuersa terra sanguine martyrum: floret celi coronis martyrum: ornate sunt ecclesie memorij martyrum: insignita sunt tempora natalib⁹ martyrum: crebrescunt sanitates meritis martyrum. **V**ni hoc: nisi quia impletū est qđ pdictuz est de homine isto toto terrarū orbe diffuso. **M**ulti psequētes me tū tribulātes me: a testimonijis tuis nō declinavi. Agnoscim⁹ et grās agimus dño deo nostro. **L**u nāq; homo: tu in alio psalmo: tu ipe dixisti: Nisi qđ domin⁹ erat in nobis: fortasse viuos absorbuissent nos. Ecce quare ab eius testimonijis nō declinasti: tū ad palmarū supne vocatiōnis inter manus multorū psequētiū tribulantūq; venisti. **V**idi: inquit: insensatos tū tabescēbas: vel sicut alij codices habent. **V**idi nō obseruātes pactū: Et hoc plures habebet. Sed qui sunt qui pactū nō obseruauerūt: nisi qui declinauerūt a testimonijis dei: tribulatiōes multorū psequētiū non ferētes. Hoc est asit pactū: vt qđ ricerit coronet. Hoc pactū nō ob-

Allia lsa.
t Misericor.
die.

Allia lsa.
t qui psequunt
t tribulant.

Allia lsa.
t puericantes.

CXVIII.

seruauerūt: qui psecutōes non tolerātes: a testimonijis dei negādo declinauerūt. **H**os ḡ iste vidit t tabescēbat: qđ diligebat. **Z**el⁹ ille em̄ bon⁹ est: de amore venies: nō luore. In quo em̄ nō seruauerūt pactū: secur⁹ adiūxit. **Q**uia eloquia tua nō custodierūt. Ea qđ ppe in tribulatiōibus negauerūt: Et cōmēdat se iste differēs ab eis ac dicit: **V**ide qđ mādata tua dilexi: Nō ait: eloqua vel testimonia tua nō negauit: qđ martyres facē cogebant: t nō facientes intolerabili patiebant: sed b̄ dixit vbi fructus est omniū passionē: qđ si tradi-derō corpus meū vt ardeā: caritatē aut nō habeā nihil mihi pdest. **H**anc iste cōmen-dans ait: Videlicet qđ mādata tua dilexi. Be-niq; postulauit premiū. **D**omine in tua misericordia viuifica me. Isti morti-ficant: tu viuifica. Sed si premiū poscas in misericordia qđ reddē debet iusticia: quā-tomagis impēsa ē misericordia vt obtine-re cui⁹ premiū debet ipa victoria: **P**ri-cipū: inqt: verbōtu⁹ tuorū veritas: i eternuz omnia iudicia iusticie tue. A veritate inquit tua verba pcedit: t idō veracia sunt: t neminē fallunt: quibus pre-nificiatur vita iusto: pena impio. **H**ec sunt quippe in eternū iudicia iusticie dei. **E**xplīcīt sermo trigesimus. Incipit sermo trigesimus prim⁹: de versu psalmi. **P**ri-cipes psecuti sunt me gratis tē. **V**elas psecutōes a regib⁹ terre cor-pus christi: hoc est: sancta ecclesia pculū: nouimus: agnoscamus ergo hic etiam eius verba dicentis: **P**ri-cipes psecuti sunt me gratis: t a ver-bis tuis formidauit cor meū. Quid em̄ christiani leserant regna terrena: quis eis regno celorum pmiserit rex eoz: Quid inquā leserant regna terrena: Nūquid eo-rum rex multes suos phibuit impendere t exhibere que debent regibus terre: Nōne de hoc sibi calūniam molient⁹ iudeis ait: Reddite cesari que cesaris sunt: t deo que dei sunt: Nōne tributum de ore pscis etiā ipe psoluit: Nonne pcursor eius militibus regni huīis quid facere deberent p eterna salute querētibus: non ait: Linguluz solute: armia p̄cite: regem vestrum deserite vt possitis domino militare: sed ait: Reminē concusseritis: nulli calūniaz feceritis: sufficiat vobis stipendum vestru⁹: Nōne vnu-s militum eius t dilectissim⁹ comes eius: co-militonib⁹ suis: et quodāmō christi pui-

Psalms

cialib⁹ dixit: Omnis anima potestibus sublimiorib⁹ subdita sit: Et paulopost ait: Redde omnib⁹ debita: cui tributū tributum: cui vectigal vectigal: cui timorē timorem: cui honorem honorem: Nemini quicq⁹ debeatis: nisi vt inuicē diligatis. Nōne p̄cepit vt p̄ ip̄is etiā regibus oraret ecclesia: Quid ḡ eos christiani offendetur: Quod debitum nō reddiderūt: In quo christiani nō sunt terrenis regib⁹ obsecuti: Ergo terreni reges christianos gratis psecuti sunt. Sed qđ subiect attende. Et a verbis tuis formidauit cor mū. Habuerūt quidē et illi verba minantia: expello: p̄scribo: occido: vngubus torqueo: ignibus terreo: bestijs subrigo: mēbra dilanio: sed tua me potius verba terruerit: Nolite timere eos qui corpus occidūt: postea nō habet quid faciat: sed eum timete qui habet potestatē et corp⁹ et animā p̄dere in gehennā. Ab his verbis tuis formidauit cor mēu. Et cōtempsi hoiez psecutorē meū: et vici diabolū seductorem meū. Beinde sequit. Exultabo ego sup eloquia tua: sicut q̄ inuenit spolia multa. Per ea verba vicit: a quibus formidauit: Elictis em̄ spolia detrahūtur: sicut victus et spoliatus est ille de quo dicit in euāgeliō: Nemo intrat i domū fortis: vt rasa eius diripiāt: nisi prius alligauerit fortem. Sed spolia multa inuēta sunt: quādo patētiā mirati martyriū: etiā qui psecuti sunt crediderūt: et qui regem nostrū detruītē militū militū ei⁹ sunt damnificare moliti: ab illo sunt insup̄ acquisiūt. Quisquis ergo a verbis dei: ne in certamie vincat formidat: sup eadem verba victor exultat. Nam ne putaremus ex illa formidine odium verbū dei potuisse surripe: quis iaz dixerit: Exultaui super eloquia tua: qđ vtiq⁹ nō dicet si odiret ea: tamē adhuc addit et dicit: Injusticiā odio habui et abominatus sum: legem aut tuam dilexi: Rempe a verbis eius illa formido nō fecit corūdem verborū odiū: sed integrā tenuit caritatem. Neq; em̄ lex dei: non sunt verba et eloquia dei: Absit ergo vt timore pereat amor: vbi castus est timor. Sic patres a filiis ph̄s et timen̄ et aman̄: sic pudica cōlunx virū et timet ne ab illo deserat: et amat vt fruatur. Si ergo pater homo et coniux homo: et timeri et amari debet: multomagis pater noster qui in celis est: et ille sponsus: nō carne p̄ filiis hominū: sed virtute formosus: A quibus em̄ diligis lex dei: nisi a

CXVIII.

quibus diligis deus: Et quid habet bonis filijs triste lex patris: An qm̄ quem diligit corripit: et flagellat omne filiū quē recipit: Ut qui hec iudicia respuit: pmissa non recipit. Paterna ergo iudicia laudent: et in flagello: si pmissa diligunt in premio. Ita plāne fecit iste qui dicit: Septies in die laudauit te: sup iudicia iusticie tue. Alia lta.
laudem dicit Septies in die qđ ait: significat semp. Sollet esse quippe iste numer⁹ vniuersitatis iudicij: ppter qđ sex diebus diuine opatiōis septimus adiectus est quietis. Et p septem dies currentes et recurrentes tempora vniuersa volvuntur. Nec ob aliud dictum est: Septies cadet iustus et resurget: id est non perit iustus modis omnib⁹ humiliar⁹: sed nō p̄uaricatus: alioqñ non erit iustus. Nā p omni genere tribulatiōis qua in conspectu hominū deīcūt: positū est septies cadit. Et pro eo q̄ ex ip̄is omnib⁹ tribulatiōibus p̄ficit: positum est resurget. Satis illustrat in eo libro consequēs sententia p̄cedentē. Ibi em̄ sequit: Imp̄h autē infirmabunt in malis: hoc est itaq̄ iusto septies cadere et resurgere: in omnibus malis nō infirmari. Merito igit septies in die laudauit ecclia deum: sup iudicia iusticie ip̄ius: qđ tū tempus esset vt iudicij inciperet a domo domini: in omnib⁹ tribulatiōibus nō infirmata: sed coronis martyriū glorata est. Pax multa: inquit: diligētib⁹ legē tua: et non est ei⁹ scandalū. Utrū ipsa lex diligētib⁹ se scandalū nō est: an diligētib⁹ eam nullū est vndeūq; scandalū. Sed vtrūq; recte intelligit. Qui em̄ diligit dei legem: etiā qđ in ea non intelligit honorat. Et qđ ei sonare videt absurde: se pon⁹ non intelligere. et aliquid magnū latere ibi iudicat. Ideo lex dei nō est ei scandalū. Ut asit nullū scandalū oīno patiāt: nō sic homies sancte cuiuscq; p̄fessionis attēdat: vt fides eius ex eorū morib⁹ pendeat. Ne aliquibus cadentibus quos p̄ magno habebat: ip̄e scandalū pereat. Sed ipsam dei legē diligat: et erit ei pax multa: nullūq; scandalū. Securus em̄ diligit eam: in qua etiā si multi peccant: peccare ip̄se non nouit. Expectabam: inquit: salutare tuū domine: et mādata tua dilexi. Quid enim iustis profuisset antiquis dei dilexisse mandata: nisi eos christus qui est dei salutare liberasset: cuius etiam spiritu imptuo mandata dei diligere potuerunt: Si ergo antiqui iusti expectabant salutare dei: quis

Psalmus

mādata eius dilexerāt: quātum agis necel-
sarius erat Iesus: hoc est: salutare dei sal-
uis faciēdis eis qui mādata eius non dile-
xerunt. Potest ista etiam sanctis iustorū tē-
porum: ex quo gratia reuelata euāgelium
predicat cōgruere p̄phetia. Expectant eīm
christū qui mādata dei diligunt: vt cū chri-
stus apparuerit vita nostra: tunc t̄ nos ap-
pareamus cum illo in gloria. **C**ustodi-
uit: inq̄: anima mea testimonia tua:
et dilexi ea valde. Tel sicut nonnulli
codices habēt: dilexit. Ut subaudiat ani-
ma mea. Custodunt testimonia dei: dum
non negant: hoc est martyriū officiū: quia
testimonia grece martyria nūcupant. Sed
quia p̄ testimonijs dei etiam flāmis con-
cremari sine caritate nihil p̄dest: ideo ad-
didit: et dilexi ea valde. Supra autē dixe-
rat: mādata tua dilexi: deinde sequēti v̄su
testimonia tua custodiuit dilexi: postea t̄ mā-
data tua t̄ testimonia tua custodiui. Ait eīm:

Custodiu mādata tua t̄ testimo-
nia tua: Qui eīm diligit ip̄e veraciter libē-
terq̄ custodit. Plerūq̄ eīm dum mandata
dei custodiunt sunt inimici cōtra quorum
volūtate custodiunt. Tūc v̄o fortiter t̄ te-
stimonia custodiēda sunt: ne psequētibus
inimicis negent. Tūm ergo se iste v̄trūq̄ fe-
cisse dixisset: deo tribuit vnde fecit: adiun-
gendo atq̄ dicendo: **Q**uia omnes vie
mee in cōspectu tuo domine. Ideo
inquit: custodiu mādata tua et testimonia
tua: quia omnes vie mee in cōspectu tuo.
Tānq̄ diceret: Si auertisses a me faciem
tuam: fierem conturbatus: nec tua manda-
ta t̄ testimonia custodire. Custodiu ergo:
quia omnes vie mee in cōspectu tuo. Pro-
pitio quippe t̄ adiūtate cōspectu voluit in-
telligi deum videre vias suas: sicut orauit
qui dixit: Ne auertas faciē tuam a me. Nā
v̄tq̄ facies domini est: t̄ sup facientes ma-
la: sed vt perdat de terra memoria eorum.
Non sic pfecto iste dixit: vias suas ab illo
videri: sed sicut nouit dominus vias iustorū:
t̄ sicut ait Moysi: Scio te p̄ omnib⁹.
Nam si hoc eūz non adiūwaret gradientē:
q̄ eius vie sunt in cōspectu dei: nō diceret
ideo se custodisse mādata t̄ testimonia ei⁹:
quia omnes vie sue in cōspectu sunt domi-
ni. Nouit eīm audire: Veruite domino in ti-
more t̄ exultate ei cum tremore: appreben-
dite disciplinā ne q̄si irascat dñs: et peatis
de via iusta: Quia nisi in cōspectu domini
esset: via iusta nō esset. Nam hūc timore et

CXVIII.

tremore apostol⁹ etiā Paulus imponit eis
quibus dicit: Lū timore t̄ tremore vestraz
iporū salutem opamini. Et cur hoc dixerit
aperiens: Deus est em inquit qui operat i
vobis: t̄ velle t̄ opari pro bona voluntate.
Ad hoc sunt ergo in cōspectu dñi vie iusto-
rum: vt dirigat gressus eorum: qm̄ ip̄e sunt
vie domini: de quibus scriptū est in puer-
bijs: Elias aut̄ q̄ a dextris sunt nouit dñs:
Peruerse sunt aut̄ inq̄ que a sinistr: vt in-
telligeremus q̄ eas nō nouerit dñs: ppter
qd̄ pueris dicturus est: nō noui ros. Por-
ro vt ostēderet quo fructu vias q̄ a dextris
sunt: id est iustorū nouerit dñs: p̄tinuo sub-
iecit. Ipse eīm rectos faciet cursus tuos: et
itinera tua in pace p̄ducet. Ecce quare ait
etiā iste: Custodiu mādata tua et testimo-
nia tua. Et velut q̄rērēt hoc vñ potuerit:
q̄ omnes inquit vie mee in cōspectu tuo
domine.

Explícit sermo tricesimus prim⁹. Inci-
pit sermo. XXXII. de versu psalmi. Appropi-
nquet oratio mea in cōspectu tuo do-
mine et cetera.

Ocem nūc orantis audiam⁹. Qm̄
quis oret: forte nouim⁹: et nosipos
si reprobi nō sumus: in mēbris hui⁹
orantis agnoscimus. **A**ppropinquet
oratio mea i cōspectu tuo domine:
Id est oratio mea q̄ sit in cōspectu tuo ap-
propique tibi. Prope est eīm dñs bis qui
obtruerūt cor. **S**cdm eloquū tuum
da mihi intellectū. Promissum petui:
Nam hoc ait fm eloquū tuum: tanq̄ diceret
fm pmissum tuum. Promisit eīm hoc domi-
n⁹ vbi ait: Intellectū dabo tibi. **I**ntret
postulatio mea in cōspectu tuo domine:
fm eloquū tuum eripe me.
Repetit quodāmodo quod petiuit. Nam
quod prius dixerat: Appropinquet oratio
mea in cōspectu tuo domine: huic simile est
qd̄ ait posterius: intret postulatio mea in
spectu tuo domine: t̄ quod pr⁹: fm eloquū
tuū da mihi intellectū: huic cōgruit qd̄ po-
sterius: fm eloquū tuum eripe me. Acci-
piendo quippe intellectū eripitur: qui p̄ se
ipsum non intelligendo decipitur. Erup-
erit: inquit: labia mea hymnūz:
cu docueris me iustificatiōes tuas.
Houimus quēadmodum doceat eos deus
qui sunt docibiles deo. Omnis eīm qui au-
diuit a patre t̄ didicit: venit ad eum qui iu-
stificat impū: vt non solum memoria reti-
nendo: verūtiam faciēdo custodiat iusti-

Allia lfa.
t̄ rebemēter.

Allia lfa.
t̄ Servauit.

Allia lfa.
t̄ nō babet.

Allia lfa.
t̄ defacit

Allia lfa.
t̄ nō babet

Et iudicata tua adiubabit
t̄ quippe illa fuit que tempu-
t̄ sacerdos a domo domin. Se-
u inquit. Et quis non video
ecclesiā sanguis ecclesiā
tempore seges toro obē surre-
cipit aperte se: que p̄

Psalmus

ficationes dei. Sic enim qui gloriaſt: non in ſeipſo: ſed in domino glorietur: hymnusq; eructatur. Sed iam quia didicit: et laudauit doctorem deum: deinde vult docere.

Pronūciabit: inquit: lingua mea eloquia tua: quia omnia mādata tua iudicia. Si hec ſe pñunciaturū dicat: vñiq; minister fit verbi. Quid em̄ deus doceat intrinſecus: tamē ſides ex auditu ē. Et quomō audiuit miſi a predicatorē: Neq; enim: quia deus dat incrementū: ideo non eſt plantandū neq; rigandum. Scit enim que picula ſecutura ſint a cōtradicentib; et pſequētibus: cum fuerit pñuicator eloqui ori dei: propter qđ adiunxit. **Fiat ma-**
nus tua vt ſaluu me facias: quia mandata tua elegi. Ut nō timerez: nec ſolum cor meū teneret: ſed lingua etiam pñunciaret eloquia tua: mandata tua elegi: timoreq; amore compressi. **Fiat ergo ma-**
nus tua vt ſaluū me de manu facias alie-
na. Sic autē de ſaluos martyres fecit: cū eos in anima non pñmisit occidi. Nam fui carnem vana ſalus homis. Potest ſic accipi: fiat manus tua: vt manus dei christus intelligat: Juxta illud Eſaiæ: Et brachiū domini cui reuelatū eſt: Non em̄ erat factū vñigenitus cum q; eum facta ſunt omnia: ſe factus eſt ex ſemine Bauid: vt eſſet Ieſus: id eſt ſaluator qui iam erat creator. Sed cū familiare ſit scripture: fiat manus tua: et fa-
cita eſt manus domini: nescio vtrū possit b;
sensus in eis locis omnib; obtineri. Sane vbi audiamus qđ ſequit. **Concupiuī**
ſalutare tuū domine: Enā nolentibus omnib; inimicis ſalutare dei nobis christū occurrat. Ip̄m ſe cōcupiſſe iuſti antiqui ve-
raciſſime cōſiſtent: Ip̄m cōcupiuit ecclie venturi de viſceribus matris: Ip̄m cōcupiuit ecclia venturi a dextera patris. Subiungit autē huic ſententię. **Et lex tua me-**
ditatio mea eſt. Quia lex għibet teſti-
moniū christo. Sed in hac fide cum corde creditur ad iuſtiā: ore cōfessio fit ad ſalu-
tem: fremant gentes: populi meditenſ ina-
mia: occidatur certe caro dum predicat te.

Quiet anima mea et laudabit te:
iudicia tua adiuuabūt me. Iudi-
 cia quippe illa ſunt que tempus erāt: vt in-
 ciperent a domo domini. Sed adiuuabūt
 me inquit. Et quis non videat quātū adiu-
 uerit ecclie ſanguis ecclie: quāta ex illa
 ſementie ſegeſ ſeto orbe ſurrexerit? Noni-
 ſume proſuſ aperit ſe: et que pſona per totū

CXIX.

psalmū loquebaſt ostendit. **Errauit in-**
quit: ſicut ouis perdita: quere ſeruum
alia lī. t que periit.
tuum quia mādata tua non ſuſ ob-
litus. Nonulli codices nō habent quere:
 ſed: viuificia. Una qđ pſe syllaba intereſt:
 q; iñ ſe i greco diſtāt: ἸΗΣΟΥΣ et ἸΗΘΕΟΥ:
 vñ i ſi codices greci variant. Sed qđlibet
 horum ſi: ouis pđita querat: ouis perdita
 viuificetur: ppter quā pastor eius non agi-
 tanouē dimiſit in montib;: et eam querens:
 iudaicis lacerat? e veprub;. Sed adhuc q-
 rit: adbuc qraſ ex pte inuēta: adbuc qraſ.
 Ex ea namq; parte qua dicit iſte: mādata
 tua nō ſum obliuſus: inuēta ē: ſed q; eos qui
 mandata dei eligit: colligunt: diligunt: ad
 huſ querit: et per ſui pastoris ſanguinē fu-
 ſum atq; diſpſum i omnib; gentib; inueniſ.

Et potuit quātū a dño adiutū ſū: psalmū iſtū magnū ptractauit et exposui. Nō pro-
 fecto melius sapientiores: doctioresq; fece-
 runt: ſiue facturi ſunt. Nec ideo tamē ei no
 ſtrū de eſſe debuit ministeriū: maxime id de
 me flagitantibus fratrib;: quibus ſum debi-
 tor hui⁹ officij. Nō autē de Alphabeto he-
 breo: vbi octoni versuſ ſingulis ſubiacet lit-
 teris: atq; ita psalmus totus conterit: ni-
 bil dixi: non ſi mirū: quoniam nihil quod ad
 iſtū ppter p̄tineret inueni. Non eſt ſolus
 habet has litteras. Illud ſane ſciant qui b
 in greca et latina ſcriptura (quoniam nō illic
 ſeruatū ē) inuenire nō poſſunt: oēs octonoſ
 versuſ in hebraicis codicibus ab ea q; illis
 pponitur littera: incipere: Sicut nobis ab
 eis qui illas nouerūt litteras: indicatū eſt.
 Nō multo diligentius factum eſt: q; nostri
 vel latine vñ puncie quos abecedarios vo-
 cant: psalmos facere conſueuerūt. Nō eſt
 omnes versuſ donec claudat periodus:
 ſed ſolos primos: ab eadez littera incipiūt
 quā pponunt.

Explicit Tractatus de p̄s: CXVIII.

Incipit Tractatus de p̄s. CXIX. Qui ē
 pum⁹ Lantici graduū.

Brevis psalm⁹ ē et valde utiſis: quē
 modo nobis cantatū audiuitus:
 et cantando respondim⁹. Non diu
 laborabitis in audiēdo: nec infructuose la-
 borabitis in operādo. Est enim ſicut ei⁹
 titulus prenotat: Lanticum graduū.
 Grece ſcriptum eſt: αρχαριού. Gradus
 vel deſcendentū ſunt: vel deſcendentium.
 Sed gradus quomō in hiſ psalmis poſti-
 ſunt deſcendentis ſignificant. Intelligam⁹